

ISAIA

Yá pò kú láe bee guu

N Ebelu yáó Isaia tó bọ́ọle mè Dii ì ní suaba. Ama Lua gbé́ọ suabaa doũ ní pò pò gbé́ọ ịọ yao. A yáí láe bee yáí ì dimá. A lée mèn bààõ ní soolooe (66) kpaalea lée àaõ:

Lée 1 e 39 Anabi Isaia kè Lua lédọekena ù Yelusaleũdeone yápási ọ́ọe. Ọ́ọ bee Egiptio gbáa lé ọ́ọaa mé Asilio gbáa lé káfi.

E wàò gé Yesu Kilisi ii wè 734, ọ́ọ pò Aaza de Yelusaleũ kía ù, Silio ní Isailio (wí me ịọ Eflaiũ) lédoukè, ọ́ aa zíkà ní Yuda, ké Yudapio e namá, wí zíkà ní Asilio.

Wè 722-721 guu Isaili bùsu mĩde. Asilio ní mēewia Samali sī, ọ́ aa tà ní gbé́ọ.

Wè 701 guu kí Ezekia kpalablegọ́ ọ́ Asilio koezò Yelusaleũzi, ọ́ aa Yuda bùsu kpaalè.

Ọ́ọ bee anabi Isaia bọ́ gupauu neḡona ù, àà yáọ adoa. A mè Asilio wétēamọ́ané bọ́ Lua kfi, àle a gbé náaisaidepio swágagae. A ọ́ Yelusaleũ dọ́aanao lekpaainzi dasioi ní ní bọ́a ikoyā kpeo ní ní yázesaiio ní lousisiyā pò aa koleao ní ní gbāamọ́a taasideoneo ní yápáleo dasi. Ama tó kai mọ́, anabipi yá'oané ì ní gba sọ́, ì ní nòse níninée.

Yápii guu Isaia ì oné aa Lua náaike, atēsa lé pò a gbènéọ, aai zike àà yádileaowa. Isaia ò à kpàle à síwà à mè, sema luanaaikēa mó ní yāmaakeao, baade zia yáọ musu ní wéledeọ yáọ ịọ ní gbāadeọ yáọ pii.

Lεε 40 e 55 ñ wĩ mε Isailiõ nòseninia yá. Bùsu yáõ lile sa. Babilonideõ mé aa gò dɔaaa Asiliiõ gbεu, aame gò gbãa vĩ, ñ aa Yelusaleũ sĩ e wàõ gé Yesu Kilisi ii wè 587, aa gbé pò kú a guuõ nàaa tàrĩõ. Gbé pò wà ní séle wà tàrĩõõ lé kō lala wàle mε: Lua wéle kaaleaá Babiloni táaõ ziblea Isailiiõ Luawa yà mɔõõ? Wà ní ké bùsu pò Dii kpàmáwa zãã, wà gĩné aa lousisi Dii kpéu, ñ an pò na bo, aa ðile Dii pãkpãnzie, à kàaagu mãan lò, ge a gbãa vĩ boõn lò, wa dõo.

Gbé pò an pò yaapio ñ ãnabi lé yã'oné. A mē Lua a zike Pεεsio kí Kilusi nòse guu, ké à a gbéõ suaba. A ní bo a gēn plaade lá à ní bó Egipi bùsuu yãawa, Lua gbépio i ea ta bùsu pò Lua kpàmáu. Lá Lua mé dúnia Kena ũ, a fĩ yá pò a mɔ o, i gbasa ke. Gbé pò ziblémápio táaá pò gianaone.

Wedba yápioi guu yá mèn síiõ ku, àle gbé pò wĩ mēè Dii zikena yã'o: (42.1-4, 49.1-6, 50.4-9, 52.13-53.12). Lua bàakuaĩõõ gbεzã lá guu gbépi mé Yesu Kilisi pò wà dɔaa wà aà yã'ò ũ (Zin 8.30-35).

Lεε 56 e 66 yáá gbé pò wà tàrĩõõ ea sua Yelusaleũ yáε. E wàõ gé Yesu Kilisi ii wè 538 Pεεsio kí Kilusi òdà láu à mē gbé pò wà ní séle wà sùrĩõõ ea tá ní bùsuu, aai ea Lua kpé keke wà dɔ. Ké aa kà we, yá zĩ'ũõ ní lé. An mεεwia Yelusaleũ ñõkpà, gbé pò aa gò beõ bùsu kèaakèakõε, mé luanaaikenaõ dasi bo. Wàle yãke a zéwao, baa kúlea táaone èa fēle ní gbãao se.

Ama ãnabi Isaia azĩa òlóné Dii zĩna ũ, à bao na kpà taasideone, à posiadeõ gbà sõ. (61.1-3). Goo pò

Yesu m̀̀, a d̄s z̄i p̀́ a m̀́o k̄eíá ãnabikez̄i p̄ie. (Luk 4.16-21).

Isailiõ swágbaakea

¹ Yá p̀́ Am̄zu né Isaia è Yuda bùsu n̄ Yelusaleũo musu Yuda k̄iaõ Uzia* n̄ Yotaũo† n̄ Aazao‡ n̄ Ezekiao§ ḡõõn ke:

² Musudeõ, à yãma!

Gb̄é p̀́o kú z̄ileõ, à swákpa!

Asa ma Dii ma m̀̀,
ma néõ s̄i ma n̄ gwá,

õ aa ḡimazi.

³ Zu a dii d̄s,
zàa'ina a blekalek̄i d̄s,
kási Isailiõ ye yápi d̄sa yáio,
ma gb̄épiõ líõ yá d̄so.

⁴ Waiyoo bui duunk̄ena pi!

Tàae k̀̀è n̄ musu z̄õ!

Gb̄ẽnaz̄in v̄aik̄enaõ! Né vl̄ãõ!

Aa p̄ãkp̄a Diizi aa mikp̄el̄iè,
aa sakà Isailiõ Lua Kuaadoadegu.

⁵ A ye aà ẽa á gb̄ẽ yá?

B̄óyã a gi lé b̄õ aà yá kp̄ei?

Mi gyã s̀̀è, s̄õ ỳ̀èèè làa míõ.

⁶ Za á k̀̀ẽs̄ewa e à g̀̀è p̀̀è á miwa,
aafia ku gueio,
sema b̄õ n̄ fl̄àala iãõ n̄ b̀̀ò uusik̄eãõ.
Wi õt̄õ a keewa à ìb̀̀ò,
wi n̄isimawà wà zwãã ỳ̀èwàò.

* **1:1** 2Kia 15.1-7 † **1:1** 2Kia 15.32-38 ‡ **1:1** 2Kia 16.1-20 § **1:1** 2Kia 18.1-20.21

7 A b̀usu g̀e da giie,

á wéle tekũ.

Bui z̄ilo á buapó s̄ele á wáa,

à g̀e da gii ké aa z̄iblèwà yáí.

8 Siona mé g̀e ado lán v̄ebu kolakpewa.

A g̀e lán p̄en bua yāayāasuwa,

lán wéle pó wà koez̄iwa.

9 Mé i ke Dii Z̄iḡode wá k̄naeò tòw̄eò,

d̄o wa ḡo lán S̄oɔũwa,

wí b̄o lán Ḡom̄owa.*

10 A Lua yāma,

á k̄ia pó á yá muaa ní S̄oɔũdeò.

A swāɔ wá Lua ikoyāi,

á Ḡom̄o dendaèò.

11 Ma Dii ma m̄e:

Sa dasi pó ále oa dem̄e p̄e ūe?

Sa pó wí a pó k̄ateu à tékũ oaa

ní s̄ao ní p̄o mekpaa n̄isio ni b̄omala.

Gáae ní s̄ao ní bleo au lí kamaguo.

12 Ké a m̄o ze ma ae,

d̄em̄e bee gb̄eawái?

P̄o k̄ilimpaa ma uapi.

13 Asu ea ma gba p̄p̄a lo,

má ye á tulaleti ḡiyāio.

Dikpe pó i ke m̄oɔzi ní k̄amaboḡo,

á k̄k̄aapiò v̄aie, má f̄o.

14 Má za á m̄oɔa dikpeɔgu

ní dikpe pó i keò píi,

ì ma kũ gb̄aa lán asowae,

ma kpasa ní a seao.

* 1:9 Daa 19.24, Lom 9.29

15 Tó a ɔsè musu a wabikèa,
 má a wé ga zuε,
 baa tó a wabikèa kɔsɔkɔsɔ,
 má swásiεio.

Gbēde'au gɔ́kpa á ɔwa.

16 A zu'o, í gɔ́ gbāsísai,
 à yāvāi tó,
 má ye mà á e ní vāikεao lo.

17 A fεε ze ní maakεao,
 ío te yázεdekeai.

A gbé pɔ wàle gbāamɔnéɔ dazεwa,
 í yānakpa tone pɔ gwana vīoɔwa,
 í yágɔgɔ gyaa gbēandoɔne.

18 Ma Dii ma mè:

A mɔ wà ledouke.

Baa tó á duuna gɔ́wá téεε lán wɔɔtēnawa,
 a gɔ́wá púuu lán buawaε.

Baa tó à gɔ́wá téεε lán gàalulawa,
 a gɔ́wá púuu lán sākāwaε.

19 Tó a wei mé a ma yāmà,
 áɔ á būsue bee ble maa bleε.

20 Tó a gi sɔ́ mé a swágbāakè,
 wa á dede ní fēndaoε.
 Ma Dii ma lé mé ò.

21 A gwa lá wéle pɔ náai ví yāa gɔ́ káalua ũ sa.

Maakεa ní yázεdeo di a guu yāaε,
 tiasa gbēdenaɔ mé kò a guu.

22 N ánuusu tánkpakè,

n vēε maa kè íwa.

23 N dɔaanaɔ swágbāakè,
 aa nà kpáíɔwa.

Ampii aa ye gbagusaεi,
aaib kpáleke gbai.

Aali yānakpa tonεowao,
aali leda gyaaozio.

²⁴ A yái tò ma Dii Zigõde Isailio Lua Gbãade ma mè:
Kai ma ibεεo! Má tosiwáε,
ma pɔ i weewá.

²⁵ Má ɔdiεwáε sa,
mí á baasa lán mɔwa ní kasagbõo,
mí á gbãsi wolowá pii.

²⁶ Má tó ào dɔaanao ví lán yāawa,
á ledamadeo i gõ ní kua ziwa.

Bee gbεa wi me á wéleε
yázede wéle ge náai wéle.

²⁷ Má Siɔnadeo bo íadaama guu,
an gbé pɔ nòselileo bo yázede yái.

²⁸ Má taaedeo ní duunkenao wíwi piiε,
gbé pɔ aa pākpāmazio midε.

²⁹ Wí a á kú
gbéneli pɔ kàágu a sa'òmáo yái.
A gee a gõ kpá á wéie
swalu sa'oa pɔ a zeo yá musu.

³⁰ A gõ lán gbéneli pɔ a lá wòlowa,
lán swalu pɔ a í làawa.

³¹ Gõsa gbãa a gõ lán sè giiwa,
aà yākea io de tekona ũ.
A tékū ní a yākeao sānuε,
gbēε ao ku we à tépi deo.

2

Dii gbèstí

¹ Yá pọ Amozu né Isaia è Yuda bùsu ní Yelusaleũo musun kẹ:

² Gọgbẹzāzī Dii kpé gbèsisi a gọ gbèsisibọ mide ũ.

Wa se lesi de sisola, bui pii i siu we.

³ Dasi a gé we aai me: A mo wà Dii gbèsisikū, wà gé Yakobu buio Lua kpéu, i wá da a zéwa, wíọ beu. Dii yádaané a bọ Sibna, aà yá a bọ Yelusaleũ.

⁴ A yágogọ buioṅe, a yákeke dasioṅe, aai ní fēndaọ gbēgbē lile soona ũ, an sōnaọ sō máaso limibobo ũ.* Buie a fēnda se a deezio, wa zikaa dada lbo.

⁵ Yakobu buio, à mó, wàọ be Dii gupuau.

Dii yákpalekẹgọzī

⁶ N n gbé Yakobu buio vùaa, asa gukpe oi yá tò máe. Aa ọdidi mào yáwa lán Filitēowae, aa kọ ọ kù ní buipále.

⁷ Anusu ní vuao di ní bùsuue, an àizeeọ lé vío. Sọ di ní bùsuue, an zikasogọọ lé vío.

⁸ Pọ pọ aa kè táaọ ũ di ní bùsuue, aai kuleke ní ọzipoṅe.

* **2:4** Yoẹ 4.10, Mis 4.1-3

9 Gbēnazinao gō suuunno,
aa gō yēē.

Nsu sūuukerūno!

10 Bàale Dii zōoke gawi pó ì to vía ní kũe,
ní sòb gbeyu, ní ulē eu.†

11 Waladeo mi a gō pélea,
gbéó íandāa a midē.
Dii mé a tóbò ado gōo beezí.

12 Dii Zigōde gōdīle
yōodeone ní waladeo píi
ní íandāna pó aai nziā se lesíó,

13 Libā būsū sedē lí gbāa zōo

ní Basana būsū gbēnelio píi,

14 gbēsisi misonao

ní sisi lesílesíó píi,

15 kalanga lesíó

ní bíi gbāo píi,

16 gó'ilēna laatanao

ní gó'ilēna beedeo píi.

17 Gbēnazina wala a kpále,

gbéó yōokea a busa.

Dii mé a tóbò ado gōobeezi,

18 táao i gēle mío.

19 Tó Dii fēle ní dúnia kpoēao,
wa bàale aà zōoke gawi pó ì to vía ní kũe,

gbéó ta gbè'eo guu ní vukpe'eo.

20 Zibeezi aa ní táa pó wa pí ní ánusuo ní vuao

wà kúlené kóle énaone ní sasio.

21 Tó Dii fēle ní dúnia kpoēao,

† 2:10 Zia 6.15

wa bàale àà zɔ̀kɛ gawi pɔ̀ ɪ to vɪa n kũe,
 gbé̃ɔ̀ ɔ̀lɔ̀ gbè'ɛɔ̀ n gbè̀sɔ̀ɔ̀ guu.
 22 Asu gbēnazina náaikɛo.
 Iana ɪ weð, bɔ̀n àà ũi?

3

Yadaa Yelusaleũdeɔ̀ n Yudaɔ̀la

- 1 Gwa! Dii Lua Zigɔ̀de
 a lípana pɔ̀ Yelusaleũdeɔ̀ n Yudaɔ̀ lé gbāa'ewà gá,
 a n kùsũa n n ío símá píi.
 2 A n negɔ̀naɔ̀ n n zigɔ̀ símáɛ
 n n dɔ̀aanaɔ̀ n n ānabio
 n n māsokɛnaɔ̀ n n gbēzɔ̀ɔ̀.
 3 A n sosa badeɔ̀ n n gbāadeɔ̀ símáɛ
 n n lɛdamadeɔ̀ n n ɔ̀zikɛnaɔ̀
 n n wɛɛɛkɛnede kàsaɔ̀.
 4 A èwaasonaɔ̀ kpáné kíaɔ̀ ũ.
 Gbé̃ pɔ̀ an yá ɪ gé n kpeo à su n aɛoɔ̀ mé aa dɔ̀aané.
 5 Wa kɔ̀ bɔ̀ɔ̀'ɪ mi,
 gbé̃ n a gbé̃o, gbé̃ n a gbé̃deeo.
 Èwaaso a gbēzɔ̀ lele,
 beɛɛsaide a zɔ̀adɔ̀ gawidewa.
 6 Gbé̃ a a dāuna kũ a mae bɛ, i oè:
 N ula vɪ, kɛwɛɛ dɔ̀aana ũ,
 kaaũaɛ bee kɛkɛa gò n yá ũɛ.
 7 Zibeezɪ sa i pũna à mɛ:
 Ma gēne no.
 Pɔ̀blea ge pɔ̀kasa ku ma bɛo,
 n̄su ma kpa gbé̃ɔ̀ne kía ũo.
 8 Yelusaleũdeɔ̀ lé fua,
 Yudaɔ̀ lé kɛ kélɛkɛɛ.
 An yá'oa n n yākeaɔ̀ b̀ Dii kpe,

aa lè'è Dii gawidewa.

⁹ Wa ní tàae dō ní wéwa,
aaí ní duunake gupuau lán Sòdòũdeowaε,
aali kpaguio.

Waiyoo ampio, aa kisia ì níziaε.

¹⁰ A o gběmaaone aao ku aafia,
asa aa ní yákeao gbè'e.

¹¹ Waiyoo vāikenaο! Aa yā'e,
asa pó pó aa tò mé a bolené.

¹² Ewaasonao lé ma gbéο wetā,
noeo mé lé kiblemá.
Ma gbéο, á dōanao mé lé á sāsā,
aale á da zé vāiwa.

¹³ Dii mò zòle a gínaa,
à fèle lé yákpaleke ní gbéο.

¹⁴ Dii lé yāda a gbé gbēzōo ní ní dōanaola à mè:
Amε a o mālε ma vεebuυ,
a taasideo póo náaa á kàle á kpéou.

¹⁵ Déme á gbá zé à ma gbéο wíwi
à taasideo dēonzi?
Ma Dii Zígōde, máme mále á la.

Yelusaleū noeo

¹⁶ Dii mè, Siōna noeo yōo vī,
aaio bebe wào ní waa bōbo ní aε,
wào wéblaavu bilebilené,
aaio taa'o metεmetεε
ní zā kōfideo daa ní gbáwa.

¹⁷ A yáí Dii a to Siōna noeo mi bōkeleka,
a to an mi gbáa ke.

¹⁸ Zibeezi Dii a ní noambleboo wolomá,

zãdangbawao ní falanao ní ònɛɛo

19 ní swálio ní zão ní sálanao

20 ní pókummusuo ní gãsígbɛo

ní seo ní tulaleo ní ɛseba

21 ní tãanao ní tãana ní pɔo

22 ní zwãao ní pɔɔgãuo

ní ula gbãao ní kiopɛnao

23 ní díio ní póle lɛɛnao

ní tulu pɔ aai dío ní gomusuo.

24 An gí na gbɛu, gí íi mé a gɔ do,

an se gbɛu, zò ba mé ao do ní pi.

An mitãa gbɛu, migbaa mé a gɔ,

an pɔkasao gbɛu, zwãnkasa ao yea,

an maa gbɛu, mò wãa seela mé ao ku.

25 Wa á zão dede ní fɛndaoɛ,

wa á nɛgɔnao dede zí guue.

26 Siɔnadeo wɛnake aa ɔoɔo,

aa gɔ kálɛa ɔoɔe ɔgii.

4

1 Zibeezi nɔɛ gbɛɔn soplao gɔɛ mɛndo sikɔwa aa me:

Wão wázia gwa,

wíɔ pɔkasa ke wáziaɛ.

Wibɔwɛɛ, n tó io kuwá.

Vlã pɔ Dii a to à pá

2 Zibeezi Dii a to Isailio vlãpa,

ao maa mé ao gawi ví.

An bùsu pɔo ao zɔo,

a Isaili kɔnao ka bɛɛɛ ní gawiowa.

3 Gbé pɔ aa gɔ Siɔnao,

gbé pɔ aao ku Yelusaleüpio,

wao o gbé pɔ wà ní tó kè wɛni taalaupioɛ Lua gbéɔ.

4 Dii a Siɔna nɔɛɔ áma wolomá,
 a gbêde'au wolo Yelusaleũdepíɔwa.
 Tó à yákpalekèrínɔ ní téo màa,
 5 a telu kúle Siɔna gbèsísi
 ní gbé pó káaaa weɔwa píi fáane,
 i tɛlepíɔ gupua kúlewà gwāasína,
 asa Dii gawi mé a kúlewà píi.*
 6 Aɔ de mikpakii ũ fáane,
 ké à uena dańla íatɛ gbāa yái.
 Aɔ de yekii ũ lɔ,
 ké wà e ulɛu zàa'iana ní louoe yái.

5

Dii vɛebu

1 Má lesi ma yenzidee àà vɛebu musu.
 Ma yenzide vɛebu ví sísí táaede pɔleu.
 2 A a gu bí à a gbɛɔ kòle,
 à vɛeli maɔɔ bàu.
 A gugwakii lesí dà a guoguo,
 à vɛɛfɛkii yò a guu.*
 Aà wé dɔi à né maa ie,
 ɔ né gia a ìè.
 3 Tiasa Yelusaleũdeɔ ní Yudaɔ,
 à yágɔgɔwɛɛ, mapi ní ma vɛebuɔ.
 4 Yá kpele mé gò mà ke ma vɛebuɛ,
 mé mi keɔ ní?
 Ma wé dɔi àà né maa imɛɛ.
 Bóyái à né gia ìmɛɛi?
 5 Tiasa má oé lá má ke ma vɛebuɛ:
 Má a kaa gbooe, wí a ɔ̀kpa,

* 4:5 Bɔa 13.21, 24.16 * 5:2 Mat 21.33, Maa 12.1, Luk 20.9

má a bíio daaíε, wi ñzñwà.

⁶ Má pákpaìè,
wa a lío mibo bo, wa a sēwao.
Lεaa ní lεsikaoo mé a fεε we,
mé má o louε asu ma we bo.

⁷ Isailio mé Dii Zígõde vëebupi ũ,
Yudaο mé kaa pó í pονakεò ũ.
Yázεde a wèεε, ñ gbēdeεa mé kò,
aa wé dο maakεai, ñ búbuεa mé dο.

Waiyoo vāikεnaο

⁸ Waiyoo gbé pó aaí kpé nanakõwa,
aaí bú pépekõε e gu láa,
aaí gõ búsu ví nídoο.

⁹ Dii Zígõde ò, ma swá mà à mè:
Ua yálalapiο gõ uazí ũε,
bε zõ maapiο gõ bezia ũε.

¹⁰ Baa vëebu bà kwi,
a vëε a ka litili baoo,
pówεna zaa lε basο tōa guu,
lε kwi wa e.

¹¹ Waiyoo gbé pó aaí fεε koo koo
wàο kpáleke í gbāai,
aaí gēgē vëei gwāasina
e à gè fèlérinoο.

¹² Mοοna ní kotilio ní gāao ní kuleo
ní vëεo ñ aaí pονakεò.
Aali Dii yākeao dao,
aali láasookε zí pó a kèowao.

¹³ Ma gbéò ñnokēsāama yáí
wa ní séle tárinoε.
An gbé gbiaο gaga ní noanaoε,

imi a ní daside de.

14 A yáì tò bɛda lé vù,

à lɛ'èlɛ à gɛagɛ.

An gawideɔ ní ní dasideɔ siu we,

ní ní zɔadeɔ ní ní pɔnakɛnaɔ sãnu.

15 Gbɛnazinaɔ gɔ suuunno,

aa gɔ yèɛɛ,

waladeɔ gɛɛ a gɔ kpá ní wéi.

16 Dii Zigɔde a tɔbɔ yázɛde guu,

Lua Kuaadoade a a kuaadoake ɔloné yákea a zéwa guu.

17 Sãɔ i gbasa aaɔ kú ní dádákɛkii,

sãɛbɔlonɔɔ pɔble ɔdeɔ beziapiu.

18 Waiyoo gbé pɔ aaì yāvãì dɔ ní pi ní mɔafilio,

aaìɔ ní duuna gálɛ ní kpɛ lán zugowaɔ.

19 Aaì mɛ: Yá pɔ Lua kũa,

aa bɔd kpakpa wà wɛsiɛ.

Yá pɔ Isailio Lua Kuaadoade lé yá mó wà e.

20 Waiyoo gbé pɔ aaì mɛ vãìɛ maa

mé aaì mɛ maaɛ vãìɔ.

Aaì gusia dilɛ gupua ù

mé aaì gupua dilɛ gusia ù.

Aaì ìi dilɛ na ù

mé aaì na dilɛ ìi ù.

21 Waiyoo gbé pɔ aaìɔ e wà kà,

aaì níziã dilɛ ònɔna ùɔ.

22 Waiyoo gbé pɔ aa tɔbò wɛmia guuɔ

ní gɔsa pɔ aa í gbãã yãalɛa dɔɔ.

23 Aaì yãnakpa tàaedeɔwa gbagusaɛ yáì,

aaĩ gbẽmaaɔ yá málené.

24 A yáí tò lá té ì áwa sāsā
mé sē ì kwé té guu,
màa an zínaɔ yó,
an vúɔ gē ní íanao lán luutēwa,
asa aa gĩ Dii Zígɔde ikoyāi,
aa sakà Isailiɔ Lua Kuaadoade yáue.

25 A yáí Dii pɔkũmabòbò a gbéɔwa,
à ɔ ue sù má à ní gbé.
Gbèsìsìbò dèe,
an gɛɔ gò kálɛ bàasi lán b̄sawa.
N beeɔ pii aà pɔkũma i kpáɛɔ,
aà ɔ gi looańɛ.

26 Dii gudɔkɔ̀ek̄i d̄iɛ bui zàzãɔne,
à swe pè gbé pó kú tɔɔɛ léwaɔzi.
Gwa, aale mó wáawáa d̄iio.

27 An gbēe i kpasao,
an gbēe i gēnaɛɔ.
An gbēe lé igofampao,
i lé ní gbēe d̄ed̄eɔ.
An gbēe pɔdɔmpi i f̄esio,
an gbēe kyaleba i k̄eɔ.

28 An kaɔ lena, an sáo k̄ā piiɛ,
an s̄óɔ swe gbāa lán gbesiwa,
an s̄ógoɔ gbá lé liasāiz̄o lán zàawa.

29 An k̄ɔfi d̄ɔ lán nòɔmusuɔwa,
aale p̄una lán nòɔkusi b̄ɔb̄ɔwa.
Aale lé kú p̄owa ní palaaɔ,
aale taò, gbēe a f̄ɔ gé síio.

30 Zibeez̄i aaɔ p̄unamá lán ísia p̄unaawa.

Tó n bùsupi gwà,
gusia ní yooyeao mé aɔ ku we,
gu a sisi luabesiana yáí.

6

Lua Isaia dilea anabi ũ

¹ Wẽ pɔ kɪ Uzia gá,* ma Dii è zõlea báawa musumusu, aà gomusu pɔ bãe aà gbázi aà kpé pà.

² Malaika gudõanaɔ ku aà mia, an baade gãsia soolosoole. Aa a mèn plapla kù ní oaa, a mèn plapla sɔ ní mewa, a plapla pɔ gõɔ ɔ aai vuad.

³ Aale okõe:
Kuaadoade, Kuaadoade, Kuaadoade Dii Zigõde!
Aà gawi dúnia pà píi.†

⁴ Lua kpé kpɛɛleliɔ dèe tɔɔleu malaikapiɔ ɔɔ yáí, ɔ súɛɛ kpépi pà.‡

⁵ ɔ ma mè: Yá gɪae sa, kegua, asa ma lé gbãleae, mé gbé pɔ má kú ní guuɔ lé gbãlea, ɔ ma wesi Kí Dii Zigõdele.

⁶ ɔ malaikapiɔ do teyɔ sè gbagbakii ní kpàoo, à vùà mòd ma kii,

⁷ ɔ a zõ ma léwa à mè: Lá à zõ n léwa, n tàae kèma, wà lakà n duunaan we.

⁸ ɔ ma Dii ɔɔ mà à mè: Dé má zii? Déme a géwëei?
ɔ ma mè: Má ké! Ma zii me.

⁹ ɔ à mè:
Ge ñ o gbéne,
aa swákpa aao gé yãemasai,
aa wétei aao gé yãedõsai.

¹⁰ N ní wé dené ke aasu gu'eo,

* 6:1 2Kia 15.7 † 6:3 Zia 4.8 ‡ 6:4 Zia 15.8

n̄ n̄ swá gbāakūné ké yá su gẽuo,
 n̄ n̄ n̄s̄e tatané ké aasu yãe d̄s̄
 aa ea sua, mí n̄ gbágbāo yái. §

11 ¶ ma aà là: Āo de màa e ḡōo ũma ni, Dii? ¶ a wèa:

E ḡōo p̄o an w̄élep̄o kwè wiliũ,
 gb̄ẽe ku a guu ɔo,
 mé wà n̄ bùsupi kàale d̄ẽōo,

à ḡõ b̄ezia ũ,

12 mé má tò wà tà n̄ a gb̄é̄o z̄àz̄ã,

wà bùsupi tò da f̄õōo.

13 Baa tó an gb̄é̄o kwide ḡõ we,

wa ea n̄ t̄òl̄ōz̄õ ɔe.

Lá w̄ĩ kpakpaa ge kpàk̄ef̄õōli z̄õ

a mīona i vl̄ãpa,

màa bui p̄o a kua adoa a ḡõ a mīona ũ.

7

Emanueli seela

1 Ḡōo p̄o Yotaũ né Aaza, Uzia t̄õna de Yudāo k̄ia
 ũ, ̄s̄ Silīo k̄i Lezini n̄ Isailīo k̄i Peka, Lemalia néo ḡè
 lélei Yelusaleũwa, ̄s̄ aa f̄ua.*

2 ¶ wà ḡè wa ò Davidi bui Aazapie wà m̄è: Silīo
 ledoūkè n̄ Eflaiũ buīo. ¶ s̄ k̄èāgu n̄ a gb̄é̄o, aa l̄ualua
 lá íana ì likpe lá deedeewa.

3 ¶ Dii ò Isaiāe à m̄è: A b̄o ḡé dai Aazale Ikalék̄i
 Musu íze lé p̄ópizeu n̄ n̄ né Gb̄ék̄õnao' easuo,†

4 ní ōè āōo kú n̄ laaio kpálea, asu to v̄ia a kũ yàa
 mīon s̄úelede m̄èn plapīo yáio. Asu to iwãa ka a p̄oa
 Silīo k̄i Lezini n̄ Lemalia néo p̄ōb̄oa n̄ níu yá musuo.

§ 6:10 Maa 4.12, Zaa 12.40, Zin 28.26-27 * 7:1 2Kia 16.5 † 7:3
 Isa 10.21-22

5 Siliò ní Èflaiũ buiò ní Lemalia néo vāikpaañààò
aa mè,

6 wà gé lélei Yudaòwa wà gbāamóné, wà ní ke
yáiyai wí Tabeeli né kpáné kpalau.

7 Ma Dii Lua ma mè:

Bee a keo, bee a ní leo,

8 asa Damasi mé Sili bùsu mi ù,

Lezini sò, òmè Damasi mi ù.

Wèè bààòòò gbèa Èflaiũ buiò gò wíwía,
aaò de pòe ù ló.

9 Samali mé Èflaiũ buiò bùsu mi ù,

Lemalia né sò, òmè Samali mi ù.

Tó Aazapi i ze ní ma náaikéaòò,

àò zèaò.

10 Dii èa yá'ò Aazaè à mè:

11 Seela gbèa ma Dii n Luawa,

baa yá pò kú za tòòle nònaù,

ge yá pò v̄ì luabepuanaa.

12 O Aaza mè:

Má seela gbèaò,

má Dii le mà gwao.

13 O Isaia mè:

A yāma Davidi buiò!

Gbènazinaò kpasaaánò i mówáò,

ò á ye ma Lua kpasaaánò ló?

14 A yáí Dii a seelakéé azía.

Gwa! Wéndia léso a nòsi‡

à ne'i gòe ù, i tókpaè Emanueli. §

15 Tó à zòòkù, mé a vāi dōkōe ní maaò, vífāai ní zóò
mé aò de aà pòblea ù.

16 E népi àò gé kái vāi dōakōe ní maaòò sò, kía gbèòò
pla pò ní ní v̄ia v̄iò bùsu a ziabò.

‡ 7:14 Mat 1.23 § 7:14 Bee mè Lua kúwanò.

17 Dii a yāmōne ní n gbéṣo ní n de bēdeṣ, òme Asilio kía ũ. Za gṛṛó pṣ Eflaiũ buiṣ ní Yudaṣ kèkṵwa, gṛṛṛ bee taa i kēo.

18 Zibeezĩ Dii a swe pe ũsĩnaṣzi Egipi swaṣ zṣleu ní zṣ pṣ kú Asili bṣsuuṣ.

19 Ampii aa mṣ kpa swa'ε zṣoloṣ guu ní gbèṣṣṣṣ ní le kpεṣ ní bia'εṣ.

20 Zibeezĩ Dii a gē sémá Uflata baale Asilio kía ũ, i á mikā ní á mekāo ní á lekānao waoé.

21 Zibeezĩ wa zuda ní bleṣa mèn plao daaleu.

22 Pṣ beṣṣ vĩ mé a gṣ di gbé kṣna pṣ gṣ bṣsupiuṣne, vífāai ní zṣo iṣ de ní pṣblea ũ.

23 Zibeezĩ gu pṣ vṣeli òaa ṣṣo pṣ kà ánuṣu ṣwatē òaa ṣṣo ũ kuu, leaa ní lesikaoo mé a gṣu.

24 Wali gé toekai we ní gbàlao, asa leaa ní lesikaoo mé a gupi sisi.

25 Sisi pṣ wà bú kēuṣ sṣ, gbēe a gé we lo leaa ní lesikaoo yái. Wa zuṣ ní sṣṣ gbaε aa kilimpapau.

8

Pṣṣnaaagṣṣ Pṣṣelekpakpa

1 Dii òmεε mà taala kooa zṣṣ se mà yáε bee kēwà: Pṣṣnaaagṣṣ Pṣṣelekpakpa.

2 Ma ṣa'ona Ulia ní Belekia né Zakalio sisi aao demεε yápi seeladeṣ ũ.

3 Ké ma wule ní ma nṣ ānabio, à nṣsí à ne'ĩ gṣε ũ. 3 Dii òmεε mà tṣkpaè Pṣṣnaaagṣṣ Pṣṣelekpakpa.

4 E àṣ gé Naa ní Baao oi dṣ, Asilio kía a Damasideo àizεεṣ naaa, a Samalideṣ pṣṣ séle.

5 Dii òmεε lo à mè:

6 Gbṣṣ beṣṣ sakà Siloe* í pṣ lé bàale busebusegu,

* 8:6 Zāa 9.7

ḡ aa zè ní Lezinio ní Lemalia néo.

⁷ A yáí tò má ní pá ní Uflata í zḡ pḡ a sìsì se à daguao,
ḡme Asilio kía ní a gbé gbiao ũ.

⁸ A pa gē Yuda būsuzi,
i dagua, i būsupi kũ a nḡe.
Ipi yàasa lé da ní būsua píi, Emanueli.

⁹ Buipáleḡ, à zì sḡuke, wi á wíwi.

Būsuzāzādeḡ, à swákpa!

A gḡkeḡḡ sélé, wi á wíwi,

A gḡkeḡḡ sélé, wi á wíwi.

¹⁰ Baa tó a lekpaai, pãe.

Baa tó a yādile ní kḡo, a keo,
asa Lua kúwanḡe.

Viakεa Luε

¹¹ Dii a ḡ gbāa nāa à yā'ḡmεε, à ledāa à mè másu
gbépio kea keo. A mè:

¹² Yá pḡ aale gwa lekpaainzi yá ũ,
ńsu dile màao.

Yá pḡ aale viakεè, ńsu keèo.

Nsu to iwāa ka n pḡao.

¹³ Nyḡ Dii Zigḡde yāma ado,

ḡme kũ ñ viakεè.

Aà yá mé de à iwāa ka n pḡa.

¹⁴ ḡme aḡ de n ulekĩi ũ,

mé aḡ de Isaili lee plaḡne

gbε pḡ ì to wà gēmbḡlewà ũ,

gbesi pḡ ì to aa fu ũ.†

Aḡ de Yelusaleūdeḡne bai ũ.

¹⁵ An daside a gēmbḡlewà,
aa fu, aai ke kélékεε.

† 8:14 1Píε 2.8

Aa si baipiu, i ní kú.

¹⁶ Má pò fi yápi taalawa seela ũ,
má kán'ò lé yādanēpiwa ma Ìwaɔnɛ.

¹⁷ Ma wé dɔ Dii pò mikpedò Yakɔbu buiɔnɛzi,
má à náai ví.

¹⁸ Má ké, ní né pò Dii kpàaɔ.‡ Wá de Isailiɔnɛ àsi pò
Dii Zigòde pò kú Siɔna gbɛ musu ò seela ũ.

¹⁹ Tó wa òé à gé wɛlɛnde ge gèsisina pò aaiɔ yā'o ní
kòlou hũuɔ kíi, yāgbɛaa á Luawa mé maaò lò? Wí
gbé bée àsi gbɛa gɛɔwa yà?

²⁰ A ge Lua ikoyādanɛ gwa. Tó an yá i kpaaiɔ,ò,
gu i dɔné yāaò.

²¹ Aa bāabāabo ní bùsuu, nɔana a ní de, aa ke
wēna. Tó an yēɛɛ làa, an pɔ a pa, aai ní kía ní ní diio
ká. Aa musu gwa,

²² aa zíle gwa, yā'ɔma mé a ní le. Aaɔ ku gusia ní
pɔsia zɔɔo guu, aai gɔ gusia níniuu.

²³ Ama gbé pò kú yā'ɔmaupio aɔ ku gusiapiu
gɔɔpiio. Wà Zabuɔni buiɔ ní Nɛfatali buiɔ bùsu
kpɛbò yāa, āma wa Galile bùsu pò buipāleɔ kuu
kpɛla zia za ísialeu e à ge pɛ Yuudɛ baawa.

9

Wà nɛ'ìwɛɛ

¹ Gbé pò aa ku gusiauɔ gupua zɔɔ è,
gu dò bùsu pò kú ga lézi deɔnɛ.*

² N tò an pɔ kèna zɔɔ,
n ní gbá pɔna maamaa.

‡ **8:18** Ebe 2.13 * **9:1** Mat 4.15-16, Luk 1.79

Aale pɔnakε n ae
 lá wĩ ke pɔkekegɔɔwa,
 lá aale ziblea pɔ kpaalewa.

³ Asa n zuu pɔ wa dāné n gāu
 n go pɔ wāle n gbēdo è'ε.

N n wētānapio fù
 lá n kè Madiāɔne yāawa.

⁴ Zīgɔ kyaleɔ n n ula pɔ au gɔkpawàɔ,
 wa káteu à tékū yāa ũε.

⁵ Asa wà ne'iwēεε,
 wà wá gbá neɡɔε.

Lua kíakemi diè,†
 wáli oè Lεdamade Bɔnsaede, Lua Gbāade,
 Mae Gɔɔpiide,‡ Aafia Kía.

⁶ Aà kpala zɔɔ n a aafiao aɔ lé vɔio,
 aɔ zɔlea báawa Davidi kpalau.§
 Aà kpala zínapelea aɔ gbāa,
 aɔ yágɔgɔ wásawasa a zéwa gɔɔpiiε.
 Dii Lua Zīgɔde áia mé a mó n beeo.

Dii pɔpaa Isailiozi

⁷ Dii yá'o kpàsá Yakɔbu buioɔne,
 yápi a wi Isailio musue,

⁸ Samalideo n Eflaiũ buio yápi ma.
 Aa wala n kàamaio vɔ aa mè:

⁹ Kpé pɔ wa dɔ n bilikio kwè,
 wá bo n gbεε sa.

Wà wá kaadɔenlio zɔzɔ,
 sede lío wá pé n gēε ũ sa.

¹⁰ ¶ Dii n ibεεɔ káfí,
 à n wèleɔ sóikémá.

† 9:5 Mat 28.18 ‡ 9:5 Zāa 14.9-10 § 9:6 Luk 1.32-33

11 Silio b̀̀ gukpe oi,
 Filitẽ̀ b̀̀ be'ae oi,
 aa Isailio s̀̀s̀́ ní lé pai.
 N beeo píi Dii p̀̀kũma a kpáleo,
 aà ɔ aɔ looarl̩ae.

12 Isailio i ea s̀̀n ní t̀̀tonawao,
 aai Dii Zigõde kíi wεεleo.

13 A yáí tò Dii a Isailio mi z̃́ ní ní vláo píi,
 a ní zalio ní ní kefuɔ z̃́z̃́ gɔɔ do kóũe.

14 Gbẽz̃́ɔɔ ní gbé́ p̀̀ aaí ní mi da íaɔ mé mipi ũ,
 ānabi egeɔaɔ mé vlápi ũ.

15 Gb́epio dɔaanaɔ lé ní s̃́s̃́e,
 ɔ gbé́ p̀̀ t́nziɔ lé mide.

16 A yáí an èwaasoɔ i ka Diiguo,
 an toneɔ ní ní gyaɔɔ i keè wēnaũ,
 asa luayādansai ṽ́ikenaɔn ní ũ,
 yāɔɔsai mé ìɔ dɔ ní léu.
 N beeo píi aà p̀̀kũma a kpáleo,
 aà ɔ aɔ looarl̩ae.

17 Yāvái ì felemá lán téwa,
 ì kũ leaa ní lesikaoowa,
 ì da dào ní likpeola,
 a lu ìɔ súele búuna b̀̀.

18 Dii Zigõde kp̃́nemuu a to bùsupi t́ese,
 gb̃́nazinaɔ mé aɔɔ de t́epi yàa ũ,
 gb̃́e a a dee wēnagwao.

19 Wa p̀̀ li ɔplaii,
 nɔana a gi àò ní dee.
 Wa p̀̀ble ɔzei, kási wa kão,
 baade a a gbé́dee sóso.

20 Manase buio ke Eflaiũ buionε,

Ɛflaiũ buiɔ ke Manase buiɔne,
 amp̄ii aai ke Yudaɔne.
 N beeo p̄ii aà p̄kũma a kp̄áleo,
 aà ɔ aɔ looan̄lae.

10

¹ Waiyoo gbé p̄ó aai yāfaasai n̄ gbēwetāao yādileɔ.

² Aai taasideɔ yāna simá,
 aai ma gbé wēnadeɔ yá málené.
 Gyaa gbēandoɔ ì ḡó n̄ p̄ó m̄ɔɔaɔ ũ,
 aai netone p̄ó gwana v̄ioɔ waa.

³ Goo p̄ó Dii mò ìadaiwá,
 wà b̄ò za z̄az̄ā wà mò á músik̄ei,
 á ke kpelewa ni?

Dé kíi á bàale géu aà á misii?
 Mákíi á á àizeɔ toui?

⁴ A kee kp̄éo,
 sema à vlānau n̄ z̄iz̄ɔɔ,
 ge àɔ ku gbé p̄ó wà n̄ dedeɔ guu.
 N beeo aà p̄kũma a kp̄áleo,
 aà ɔ aɔ looan̄lae.

Dii yādaa Asilibla

⁵ Waiyoo Asili p̄ó aai p̄kũmabɔbɔmám̄eɔ!

Ɔme ma p̄kp̄ēne go p̄ó na ma ɔz̄i ũ.

⁶ Mále n̄ kpak̄ša n̄ bui luayādansaiɔ,
 mále n̄ z̄i gbé p̄ó aa ma p̄ɔ f̄eɔwae,
 ké aa n̄ p̄ó naaa, aa n̄ àizee séle,
 aai ɔz̄má zékpaɔɔu lán p̄èleawa.

⁷ Ama yá p̄ó aale yán weo,
 làasoo p̄ó kúmán weo.

Gbéɔ mid̄ea yá mé d̄ɔ n̄ s̄owa,
 ké aa e buiɔ míɔnz̄ɔ dasi.

⁸ Asa aai me:
Ma dɔaanaɔ́ kíaɔne pío lò?

⁹ Lá má kè Kaakemie,
má kè Kalenɔee.
Lá má kè Amatae,
má kè Aapadaee.

Lá má kè Damasiε,
má kè Samaliεε.

¹⁰ Ma ɔ̀bò ma táaɔ̀ bùsuɔ̀ sīmá,
kási s̄ an diipioɔ̀ dasi
de Yelusaleṹ ní Samalio p̄ɔ̀la.

¹¹ Lá má kè Samaliε ní a táaɔ̀,
má ke Yelusaleũε ní a diio lé?

¹² Tó Dii a yákea Yelusaleṹ Siɔna gbε musu lezè, a
Asilio kía swá́gagaè wala p̄ a ví ní aà wekũaamao
yái.

¹³ Asa à mè:
Má kè ní mazía gbãaoε ní ma ònoɔ,
asa ma wé z̄εae.
Ma bùsu z̄leɔ̀ dè,
ma ní àizeεɔ̀ nàaa,
ò ma ní ḡsa kpalablenao p̄ale.

¹⁴ Lá wĩ ɔ̀gē b̄a sakpeu,
màa ma buio àizeεɔ̀ nàaa.
Lá wĩ gbε p̄ b̄a gòa séle,
màa ma ní bùsuɔ̀ s̄ píi.
An kee i kúu'oaο,
an kee i lew̄εaaao.

¹⁵ Tó wa mo kũao, a z̄ikεe?
Tó wi sii seο, a z̄ikεa?
Lípana a liaa ní a kũnaoe?
Go a fele ní gbé p̄ lé p̄gb̄èðoe?

¹⁶ A yái tò Dii Lua Z̄iḡɔ̀de

a ibabagyã kpa Asili kíapi zígõ kãapiõzi,
i to té aà gawi kò'ε.

¹⁷ Isailiõ Gupua a gõ té ù,
an Lua Kuaadoade a gõ tévua ù,
i kũ Asili læaaõ ní aà læsikaõõwa gõõ do kóũ.

¹⁸ A aà likpεõõ ní aà swaluõ gawi midε míõ,
aa láa lán gyãe ibabaawa.

¹⁹ Lí pó a gõ aà likpεu aõ dasio,
baa néfēnena a fõ a lé dõε.

²⁰ Zibeezĩ sa Isaili kõnaõ na gbé pó lèlεmápiõ kpε lõõ.
Yakõbu bui pó bõpiõ,

Dii an Lua Kuaadoade õ aa nai ní sianaõ sa.

²¹ Yakõbu bui kõnaõ εa su,
gbé kõnapio εa zε ní Lua Gbãadeo.

²² Isailiõ, baa tó á gbéõõ dasi lán ísiale ùfãawa,
an kõnaõ mé aa εa su.*

Pisboa looaála ké yázεde e ke zài yáí.

²³ Asa Dii Lua Zigõde mé a mó
ní kaale pó a dīlεõ á bùsuu píi.

²⁴ A yáí tò ma Dii Lua Zigõde ma mè:

Ma gbé pó kú Siõnaõ,
Asiliõ á gbē ní flãõ,
aa go'õ séázi lá Egipiõ kèwa,
ãma ásu viakεnéõ.

²⁵ Asa à gõ yõõ ké ma põ weewá,
mi gbasa põkũmabõbõmá mà ní dede.

²⁶ Dii Zigõde a felemá ní flaalao,
lá à Madiãõ gbè Òlεbu gbε saεwa.

A a go poo ísíaa,
là a kè Egipiõnεwa.

²⁷ Zibeezĩ a ní aso go á gàu,

* **10:22** Lom 9.27

a ní zuu bɔ́é á nɔ́e à é'ε.

Asiliɔ mɔa lélei Yelusaleŭwa

²⁸ Aa ku Ayata,
aa b̀̀le ní Migɔ́nɔɔ,
aa ní asoɔ kàle Mimasa.

²⁹ Aa b̀̀le ní gbeboleo,
aa b̀̀okpà Gεba,
Lamadeɔ lé lualua,
Gibeα Saulu wéledeɔ lé bàale.

³⁰ Galiũdeɔ, à búbuape!

Laisideɔ, à swákpa!

Waiyoo Anatodeɔ!

³¹ Mademenadeɔ lé tíle,
Gebiũdeɔ lé ulékíi weεle.

³² Gɔɔ bee aa píla Nɔbu,
aa ní gā gbāε Yelusaleũdeɔne Siɔna gbèsisí musu.

³³ Gwa! Dii Lua Zigɔ́de

ali lesípíɔ zɔ́,

ali zɔ́píɔ né,

an gɔ́naɔ kwε wíliũ.

³⁴ A dào likpɛpi zɔ́zɔ́ ní mɔoo,
likpɛpi i kwε Lua Gbāade aε.

11

Yεse gɔ́na kpalablea

¹ Yεse miɔna a vlápa a zínau,* a gɔ́na a bɔ, i ne'i.

² Dii Nisína aɔ kuwà,
a aà gba ɔ́nɔ ní wezεo,
a aà gba gbāa ní ledaama zéo,
a aà gba dɔ́a, i to aàɔ Dii vía ví.

³ Víakεa Diie a aà kási.

* **11:1** Zia 5.5, 22.16

A yágōgō gbé̄one lá wé lé ewao,
a yákekené lá àle mawao.

⁴ A yákpaleke taasideone a zéwa,
a dúnia wēnadeo yānakpámá.

Aà yá a dúnia gbé̄o gbē lán gowa,
a vāikenaο δεδε ní a lé'ianaο.†

⁵ A yázede kuluka báa ũ,
a náai do a pi asana ũ.‡

⁶ Awalewana ao ku sānu ní sāneo,
gbēaana a wúle kō sae ní bleo.
Gáaena ní nòmusuo aa poble sānu,
néfēnena mé a doané.

⁷ Zuda ní wàio aao de kōgbēo ũ,
an néo wúle gudoū.

Nòkusi a sē ble lán zuwa.

⁸ Né yōmina a kō'ò kyá ele,
né kēa a oge piligonazi.

⁹ Pó pó ì ní kē'ia ge pó pó ì ní de
ao ku Dii gbēsisi pó a kua adoawao,§
asa Dii dōa a li dúniaae,
lá í ì dagua ísiaiwa.

¹⁰ Zibeezi Yese zína ao de gudokōekii ũ buione.* Wa
aà kíi wēele mé aà kúkii ao gawi ví.†

¹¹ Zibeezi Dii a ea obo a gēn plaade, i a gbé̄ kōna pó
gōo bo. Aa bo Asili ní Egipto ní Etiopio ní Elaño ní
Babilonio ní Amatao ní ísia gūgūnao.

¹² A gudokōekii dile buione,
i Isaili zizoo kāaa.
A Yuda pó fáaapiο séle

† **11:4** 2Tes 2.8 ‡ **11:5** Efe 6.14 § **11:9** Isa 65.25 * **11:10** Zaa
12.32 † **11:10** Lom 15.12

za dúnia gola síiṵwa.

¹³ Eflaiũ buiṵ zaaŋgu a midε,
aaṵ za Yudaṵgu bo.

Yudaṵ íbele a láa,
aa íbeleε é Eflaiũ buiṵ bo.

¹⁴ Aa léle Filitēṵ bùsuwa be'ae,
aa gukpεdeṵ pṵṵ naaa sānu.

Aa ṵtṵ Eḍũṵ é Mṵabuṵwa,
mé Amṵniṵ misiilené.

¹⁵ Dii a to Egipi ísiale gṵ gii,
a ṵmale Uflatai é a lé'ian wāao,
i gṵnakē léε soplá,
wi buawà é kyaleo kpaa.‡

¹⁶ A zεda bṵ a guu a gbé kṵna pṵ gṵ Asiliṵne,
lá a kè Isailiṵne gṵṵ pṵ aa bṵ Egipiwa.

12

Dii sáaukpa

¹ Zibeezí á o à mε:

Wa n sáaukè Dii!

Baa ké n pṵ pàwázi, n pṵ wèewá,

ṵ n wá nḍε nṵniwēε.

² Lua mé wá Suabana ũ,

wáṵ aà náai víε, vía a wá kũo.

Dii mé wá gbāa ũ, aà táasi wi lé,

ṵmε wá suabà.*

³ A íto é pṵnao suaba nibṵnaoi.

⁴ Zibeezí á o à mε:

A Dii sáaukpa à aà sísi,

à to buiṵ aà yákeao dṵ.

A oné Dii mé tṵbṵ ado.

⁵ A lesi Diiε, asa à tidṵrlae,

‡ 11:15 Zia 16.12 * 12:2 Ba 15.2, Sou 118.14

à to dúnia gbépii yápi dõ.
 6 Siɔnadeɔ, à wiile à gulake,
 Isailiɔ Lua pɔ a kua adoa zɔɔ,
 mé a kú á guu.

13

Babeli dúuzɔa

1 Yá pɔ Amɔzu né Isaia è Babeli musun ke:
 2 A gilili péle sìsì wáiwai musu,
 à kúkua dɔmá à ɔkené
 aa si Wéɔ bɔleɔ.
 3 Ma yádìle ma gbéɔne,
 ma a gɔsapiɔ sìsi
 aa mɔ ge ɔkũmabɔbɔmámee,
 ɔ aale ɔɔnake ní ma tidɔaɔlao.
 4 Kɔfi lòo gbèsisìɔ musu lán bíla kɔfiwa,
 zɔa dɔ buipáleɔ guu lán bui dasiɔ káaaawa.
 Dii Zígɔde mé lé a zígɔɔ káaa.
 5 Aa bɔ̀ b̀usu zàzãɔu za dúnia léwa,
 Dii ní gbé pɔ aai ɔkũmabɔbɔmáepiɔ
 lé mɔ dúnia kei kélekele pii.
 6 A búbuape, asa Dii gɔɔ káikùè,
 Gbãapiide mé a ní kaale.*
 7 A yáí baade ɔ a gɔ̀ d̀ɔ̀lɔ̀,
 sɔ̀ a kē gbépiigu.
 8 Gili a gēngu,
 wāwā ní gu'ɔamáo a tómá.
 Aaɔ pelembo lán ne'inawa,
 yá a dimá, an wé i tā,
 aaiɔ kɔ gwa.

* 13:6 Yoɛ 1.15

9 Gwa! Dii yákpalekegɔɔ lé mó,
 aɔ pásí, pɔbɔnniu ní fɛ̀nkpaao aɔ ku,
 a dúniá ke kélékélé,
 i duunkenaɔ dɛdɛu.

10 Saan tɔdeɔ ní a kɪniɔ ike ɔɔ,
 íatē a siakū za a bilékíi,
 mɔvua a gupu ɔɔ.†

11 Má íada dúniawa a vāikɛa yáí,
 má gotɔ duunkenaɔwa ní tàaeɔ yáíe,
 má waladeɔ yɔ̀kɛa mide,
 má gbé pásíɔ íandāa kpáɛ.

12 Má tó gbēnazinaɔ gɔ kálaũkalaũ lán vua
 tēetēewa,
 gbēnazinaɔ gɔ kásakasa lán Ofii vuawa.

13 A yáí tò ma Dii Zígɔde má musu dee ma pɔkūma
 yáí,

tɔɔɛ i lualua za a zínau ma pɔpaa zɔɔ gɔɔ.

14 Baade a ta a gbéɔ guu lán tue pó wàɛ wɛwa,
 gbépii a bàale ta a búsuu lán sã pó dāna víoɔwa.

15 Wa gbé pó wà kpàaũrínɔɔ zɔ,
 wa gbé pó wà ní kúɔ dɛdɛ ní fɛ̀ndao.

16 Wa ní néɔ wíwi ní wáa,
 wa ní kpéɔ yɔɛ, wi ke ní naɔne ní gbāao.

17 Gwa! Má Mɛdeɔ sóikemá.

An laai ku ánuuwao,
 an bàa aɔ kú ní vuaoo.

18 Aa èwaasoɔ dɛdɛ ní kao,
 aa nétēnaɔ wēna boo,
 aa néɔ sósobi vío.

19 Babeliá kpalao mideɛ,

† 13:10 Mat 24.29, Zia 6.12-13, 8.12

Kaladeɔ́ ɛ́andãbõ gawideɛ.
 N beeo wa a suumpaɛ
 lán Sɔɔɔũ ní Gɔmɔɔɔ suumpaawa.‡

²⁰ Aɔ da bezia ũ gɔɔpiiɛ,
 waɔ ku we bau lo.
 Laalubue a bòokpa weo,
 pɔdãnae a i weo.

²¹ Gbáa nòboɔ mé aao kálɛa we,
 a kpéɔ gɔ gbɛgbonaɔ tòo ũɛ.
 Koohũhũnaɔ zɔzɔ we,
 táaɔ i kílímpau. §

²² Maiɔ wiile a bíio sòɔɔ,
 gbɛgbonaɔ gbokɛ a namablekíio.
 A gɔɔ káikù, a gɔɔ ga lo.

14

Isailio sua ní pɔ ziu

¹ Dii a Yakɔbu buio wɛnagwa,
 a ɛa Isailio si lo.
 A ɛa ní kálɛ ní bùsuu,
 buipáleo namá, aai káaaínɔ.

² Buipáleo gé zɛiné ní gbɛu,
 Isailio i gɔ ní ví ní bùsuu.
 Aao de ní zíkɛnaɔ ũ gɔɔɔ ní nɔɔɔ.
 Gbé pɔ ní ví zɔ ũ yãaɔ gɔ ní zɔ ũɛ,
 gbé pɔ ní gã línɛ ní kpɛɔ ɔ aa gbãamɔné.

³ Zibeezi ɔ Dii a á gba íampakii,
 á taasikɛ lo, á liaazɔ lo,
 á zɔzɔ gbãa kɛ lo.

Babeli kia yá

‡ 13:19 Daa 19.24 § 13:21 Zia 18.2

4 A yāada ní Babeli kíaò à mè:
Ghègāfina ku bo,
aà kāaa mīde.

5 Dii vāikenao go è,
à kpalablenapio lípana zòe.

6 Kíapi buio gbèò ní pofèò yāa ɔzesaie,
à gbāa denla kèné ní pòkūmao,
i kāmabo ní ɪadaamáoo.

7 Bùsu píi gò nienie yākelesai,
an gula do sa.

8 Pèlio ní Libā bùsu seɛ lío pò kèna n yá musu, aale
mè:
Za goo pò n lele,
gbèe lí mó wá zòì bo.

9 Beda looa n yáí za zílezíle,
wàle mó dainle.
Bui pii kíaò lé fele ní kilau,
dúnya gbèzòo gyaadeo lé gbāakpanzi nípii.

10 Aa yáse nípii aa mè:
Mpi sò n kewano mùaa yà?
N gò gbāasai lówáwa yà?

11 N ɪandāa ní n táasi mɔɔna óo sí bedau la,
kòɔbiio mé gò n pe ũ,
séseo mé n zwāa ũ.

12 Saan nò'imina, gudɔleia né!

N bāe luabe n su zíle fá!
N gbé pò n buio kàaũ

ō wà n ne tɔɔle.*

13 N ò n sò guu n mè
níyò gbā zò luawae,†

* 14:12 Zia 9.1 † 14:13 Mat 11.23

ńȳs̄ n kpala káfi e a ví saanaola,
 ní z̄lē diiō k̄k̄aaakegbē p̄ó kú gugb̄ántoo oi musu,

14 ní d̄edē ñ ví luab̄epuanaa,

ńíȳ dē lán Musudewāe.

15 Ǿ n si bedau e a ñonau.

16 Gb̄é p̄ó n e āo n gwa soee,

i làasook̄e à me:

Ǿme d̄únia lùa ȳāao lò?

Aàpi mé kpalāo gb̄ā̄eo lò?

17 Ǿme tò d̄únia ḡò guwaiwai ũ,

à a mēewiāo d̄ēon̄z̄o,

ìli a z̄l̄z̄ōo gb̄aē aa tá ñ beo.

18 Bui píi k̄iāo w̄úleā ní gawio

baade a kp̄é d̄ongub̄o guu,

19 ̄s̄ wà n v̄ūaa miagbesai

lán né p̄ó wa ì ge ũwa.

Gb̄é p̄ó wà ñ z̄z̄z̄ ñ f̄ēndao

wà ñ d̄edēo k̄ákaanla.

Wà n zu eu ñ gb̄épīe,

wà ̄z̄z̄ ñ ḡewa.

20 Wa n mia kpak̄ōi ñ k̄iāo,

asa n n b̄usu ̄ōkp̄àe,

n n gb̄é̄o d̄èdē.

Wa v̄aikenapi bui t̄ó ma bauo.

21 A aà n̄ēo d̄edēk̄īi k̄ekē

duuna p̄ó an māēo k̄è ȳái,

k̄é aasu gb̄āak̄ū aa ḡō b̄usu ví,

an w̄é̄ēo d̄únia pao ȳái.

22 Ma Dii Z̄iḡōde ma m̄è má felemá,

mí Babeli tó de ní a gbé kìnina pọ̀ gòò,
an nẹ̀o ní ní buiọ̀ píi.

Ma Dii máme má ò.

²³ Má wélepi ke dāna ũe,
kpọ̀bọ̀'ilenao kákii ũ,
mí waa ní méseọ̀ mà kaale.
Ma Dii Zígòde máme má ò.

Yá pọ̀ a Asilio le

²⁴ Ma Dii Zígòde ma legbè ma mè:

Lá ma zẹ̀ò a ke,
yá pọ̀ má dà a zeke.

²⁵ Má Asilio wíwi ma bùsuu,
má ẓẓmá ma gbèsisìo musu.

Má ní zuu bọ̀léé,
má ní asoọ̀ goé á gǎu.

²⁶ Lá ma zẹ̀ò mà ke dúniau píin we,
a yáí ma ọ̀ looa bui píila.

²⁷ Ma Dii Zígòde lá ma zẹ̀òn we,
démé a fẹ́ kpaméi?

Ma ọ̀ dọ̀a musu,
démé a fẹ́ siilei?

Yá pọ̀ a Filitẹ̀o le

²⁸ Wẹ́ pọ̀ kí Aaza gà, † ọ̀ Lua yáé bee ò:

²⁹ Filitẹ̀o, ásu pọ̀nake go pọ̀ á gbé ẹ̀a yá musuo.

Mlẹ̀pi bui guu ọ̀ mlẹ̀ pásina a bọ̀u,
aà lé ọ̀ vǎi mé ọ̀ wǎa.

³⁰ Taaside búubuuọ̀ dádǎkẹ̀kii maa e,
wẹ̀nadeọ̀ wúle ní laai musu.

Ama má tó á zína ga ní nọ̀anaoé,
mí á gbé kìnina pọ̀ gòò dede.

† 14:28 2Kia 16.20

31 Wéledeɔ, à wiile!
 Uadeɔ, à búbuape!
 Filitēɔ ápii, à ke dōnōnō,
 asa súele dō gugbāntoo oi,
 zīgōɔ kpaaīa,
 an gbēe kēa a deewao.
 32 Kpelewa wa o buiɔ zīnaɔnei?
 Wa oné Dii Siɔna kàle,
 aà gbé wēnadeɔ ulékii vī a guu.

15

Yá pɔ a Mɔabu le

1 Yá pɔ Lua ò Mɔabuɔ musun ke:
 Mɔabuɔ bùsu wéle Ala gbòò,
 wà a suumpa gwāasīn doe.
 Mɔabuɔ bùsu wéle Kii gbòò,
 wà a suumpa gwāasīn doe.
 2 Dibòdeɔ lé gé ɔɔbi ní táakpeu ní ní sa'okiiɔwa.
 Mɔabuɔ búbua dō Nebo ní Medebao yá musu.
 Migbaalea nípii, lekāna waa.
 3 Gbēɔ ku zeaɔu, zwānkasaɔ kákaańla,
 aa ku ua ní gāaεo,
 aale ɔɔɔ, aale pelembo.
 4 Eεεbòdeɔ ní Elealedoɔ búbua dō,
 wàle ní lɔɔ ma za Yaaza.
 A yáí tò Mɔabu zīgōɔ lé wiipe
 e an nisīna nāliwa.
 5 Mále wēnake Mɔabuɔne ma sō guu,
 an lala'onaɔ lé tá Zoaa
 e à gè pè Egala Selisiawa.
 Aale Luiti sīsī kú ní ɔɔɔ,
 aa be Olonaiũ zéu,

aale ní wíwíawia búbuapɛ.

⁶ Asa Niúliú í bà, a sê gàgae,
sê ísi làa, lá ísi kú lɔɔ.

⁷ Ǿ aa àizɛɛ pɔ aa è aa kàlɛɔ sèlɛ,
aale taò swa gbalade baa.

⁸ Búbua lǐgua Mɔabu bùsu zɔlɛu,
wà ní ɔɔlɔ mà e à gè pè Egelaiúwa,
wà ní tãapɛapi mà Bɛɛ'eliú.

⁹ Dibɔ́ íɔ gà ní auo,
asi má ɛa kpa Dibɔ́zi lɔɛ.

Má nɔɔmusu gbaɛ Mɔabu lala'onaɔwa
ní ní bùsu gbé kɪninaɔ.

16

Mɔabuɔ dɔnɛ gbɛaa Yelusaleúdeɔwa

¹ A bùsu gbɛzɔɔ gba sãɔ à kpásãè,
bɔɔa Sela à ma guwaiwaia e à gɛ ka Siɔna gbèsisíwa.

² Mɔabu nɔɛɔ ku Aanɔ buaklɔɔ
lán bã pɔ wà ní yá ní sakpɛu aale liaaliaaɔwa.

³ Aaí mɛ: Lɛdawá! Lá wá kɛ owɛɛ!
Ue dawála íatɛ gbãa zá lán gwãasinawa.
Lala'onaɔ ulɛ, nɪsu bɔ ní bàalenapiɔɔ.

⁴ To Mɔabu lala'onapiɔ aao kú ní bùsuu,
nì ní ulɛ gbé pɔ ye ní kɛ kélékɛlɛɛ.

Tó gbé pɔ lé ɔtɔmáɔ mɪdɛ,
mé an kɛa kélékɛlɛ làa,
mé gbé pɔ lé ɔzɔmáɔ sãale bùsupiu,

⁵ kpala a zɪnapɛlɛ gbɛkɛ guu,
Davidi buie a zɔlɛu ní náaio.
A kpálekɛ yázɛdei,
aɔ wãa ní yágɔgɔane a zéwao.

6 Wa Mɔabuɔ yɔ̃ɔ yāmà,
an kàamai ní ní zazao zɔ̃ɔ.
Aa wala ní íandāo ví,
kási an yābɔlea píi pāe.

7 Bee yáí Mɔabuɔ lé ɔ̃ɔɔ,
ampii, aale ɔ̃ɔɔ níziá yáí,
aale ɔ̃ɔɔ, aale kàa beeke,
kàa pó wí ke ní v̄εbeo Kilalése.

8 Asa Esebɔ buaɔ ní Sibema v̄εbuɔ tɔ̃ɔe gàe.
Buipále kiblenaɔ ɔ̃zɔ̃ ní v̄εlipiɔwa.
A bú kà yāa za Yazee e guwaiwai léwa,
aa ɔ̃t̃a e à gè nà ísiawa.

9 A yáí mále ɔ̃ɔɔ Sibema v̄εbuɔne
lá Yazeedeɔ a ɔ̃ɔɔwa.
Esebɔdeɔ! Elealedeɔ! Ma wé'ikawá,
asa gula pó Ìb dɔ yāa sae p̄okekegɔ̃ɔ làae.

10 Wà p̄ona ní yaalɔ bò á kaaɔ,
gula ní p̄ona wiio dɔ á v̄εbuɔ guuo.
Gb̄e lé ɔ̃zɔ̃ v̄εewa a íf̄ek̄iiu ɔ̃ɔ,
ma á p̄ona súu m̄ide.

11 Ma n̄ɔse lé ɔ̃ɔɔ Mɔabuɔne lán m̄ɔɔnawa,
ma p̄o yaa Kilalése yá musu.

12 Tó Mɔabuɔ bò gè ní sa'ok̄ii,
aaí íada níziawae.
Tó aa gè wabikei ní táakp̄eu,
aa ma nao.

13 Yá pó Dii d̄aa ò Mɔabuɔ musun we.

14 Ama tiasa Dii mè: W̄è àã léu lán gb̄èwina z̄iḡɔ̃
ledilɛawa Mɔabuɔ gawi a láa, an gb̄é daside a
yáfúkū, an gb̄é k̄ininaɔ f̄éneū a ke zài, aao dasio.

17

Yá p̄ a Damasi le

¹ Yá p̄ Dii ò Damasi musun ke: Gwa! Damasi aɔ de
wéle ũ bo,
aɔ dɔɔbaa lán zèṛé kwεawaε.

² Aloe wéleɔ ḡɔ bezia ũ,
aɔ de p̄ɔ kákii ũ.

Gb̄εe aɔ ku we
ké a vía gbasá p̄p̄iɔ k̄ũo.

³ Eflaiũ buiɔ wéle bíideɔ aɔ ku bo,
Damasi kpala aɔ ku bo.

Sili gb̄é k̄ininaɔ ḡɔ lala'onaɔ ũ lán Isailiɔwaε.
Dii Z̄iḡɔde mé ò.

⁴ Z̄í bee Yakɔbu buiɔ gawi kɔ a é,
an namablea a midε.

⁵ An bùsu a ḡɔ lán bua p̄ wà a p̄ kèkε wà
ɔm̄leuwaε,
lán Lefai guzule p̄ wà a p̄ k̄ɔnwèwa.

⁶ Kási a k̄ɔnapi a gi ḡɔ yɔɔ
lán ku p̄ wa kè a né mèn pla ge àaɔ ḡi ḡɔ a musu
mé a né mèn síiɔ ge sɔɔ ḡi ḡɔ a ḡɔn nedewawaε.
Dii Isailiɔ Lua mé ò.

⁷ Gɔɔ bee gb̄ēnazinaɔ wé aɔ pε ní Kenawa,
aa wesi Isailiɔ Lua Kuaadoadele.

⁸ An wé aɔ ku sa'ok̄ii p̄ aa bò níziaεɔwa bo,
aa wεɔ lí p̄ aa p̄le t̄áa ũzi bo ge ní tu-
laletikateakiɔ.

⁹ Gɔɔ bee an wéle bíideɔ a ḡɔ bezia ũ,
aa ḡɔ daaíá lán Am̄leɔ ní Iviɔ wéleɔwa
ḡɔɔ p̄ aa ní tó Isailiɔne.

¹⁰ Asa Lua á Suabana yá s̄àáguε,

Lua á gbãa á ulékii yá i dɔ́águo.

Ayãmeto a dɔ̀sagbe pèlɛ,
a buade pè lá buipãlɛ i kɛwa.

¹¹ Zí pɔ́ á bà a kaa ñai,
a gu dɔ́ á tò à bɔ̀bɔ̀.
Kási á pɔe e weo,
sema gyã ní yã'õma láasaio.

¹² O'o! Buiɔ zɔa dɔ dasidasi
lán ísia kɔ́fiwa.

O'o! Gbɛnazinaɔ kíi dɔ
lán izɔ̀sukaawa.

¹³ Tó buiɔ kíipi dɔ
lán izɔ̀sukaawa màa,
Dii a ní lele, aai bàalɛ ta zàzã
lán ése úa pɔ́ ñana sɛlɛ sísí musuwa,
lán ñampuuvu pɔ́ zàa ñana gè̀d zéawa.

¹⁴ Tó oosi kè, sɔ̀kɛngu a mɛ á kɛ!
E gu àò gé dɔi yá a láa.
Gbé pɔ́ aai wá pɔ̀ɔ sɛlɛɔ baan we,
gbé pɔ́ aai wá pɔ̀ɔ naaaɔ zian we.

18

Yá pɔ́ a Etiopiɔ le

¹ O'o! Etiopi bùsu swade fionde gbéɔ!

² Aai zinaɔ gbaɛ ísiao,
aaiɔ be ía ní kefu gó'ilenaaɔ.

Zina kàsakasaɔ,
à gé bui gbãa mɛ yòlɔ pɔ́ wí viakɛné gupiiuɔ kíi,
bui pãsí pɔ́ aai òzɔ́ ní ibɛɛɔwa mé swaa ní bùsu
zèzèzèɔ.

³ A dúnia gbépii,

á gbé pọ́ á kú tọ́lẹ̀,
 tó wà gilili pèlẹ̀ gbèsìsì musu, á e,
 tó wà kuupè, á ma.

⁴ Dii òmẹ̀ à mè
 áọ̀ gugwa za a kúkí kílíkí,
 lá íatè ìọ̀ pípi tọ́lẹ̀wawa,
 lá lou ìọ̀ ku masai pọ̀kẹ̀kẹ̀wawa.

⁵ E wàọ̀ gé pọ̀kẹ̀kẹ̀i,
 e vẹ̀vụ̀ àọ̀ gé láai a nesoenaọ̀ káká,
 a a gọ̀naọ̀ z̄z̄z̄ n̄ f̄n̄k̄n̄io,
 a a ọ̀ pọ́ a tào é'è kóle.

⁶ Wa n̄ tó gbèsìsì b̄aọ̀ n̄ wàìọ̀ blẹ̀ ù,
 gbèsìsì b̄aọ̀ sae blẹ̀n̄ọ̀,
 wàìọ̀ i buziẹ̀blẹ̀n̄ọ̀.

⁷ Gọ̀ bee bui gb̄aà mè yòlọ̀ pọ́ w̄í v̄iakené gupiiu,
 bui p̄as̄í pọ́ aaf̄ ọ̀z̄z̄ n̄ ibeewa mé swaọ̀ n̄ búsu z̄èz̄èọ̀
 aa mọ̀ Dii Z̄iḡode gba pọ́ Siọ̀na gbèsìsì musu,
 gu pọ́ aà tó kuwàpiu.

19

Yá pọ́ a Egipiọ̀ le

¹ Yá pọ́ Dii ò Egipi musun ke:
 Gwa! Dii di lou kàsakasa kpe,
 àlẹ̀ mọ̀ Egipi.

An táaọ̀ lé lualua aà ae,
 mé s̄ọ̀ a kẹ̀ Egipiọ̀gu.

² Dii mè:
 Má Egipiọ̀ kpak̄sa n̄ z̄io,
 v̄i n̄ d̄aunaọ̀, gbé n̄ gbéọ̀,
 w̄éle n̄ w̄éleọ̀, kpala n̄ kpalao.

³ Egipiọ̀ nis̄ina a naliwa,
 má n̄ lekpaaf̄ gboo.

Aa yāgbēa t́aaó ń wēlendeɔwa
ń gēsinao ń māsokenaɔ.

⁴ Má Egipiɔ na dii pāsíɔne ń ɔziε,
kía gbēwetāna mé aɔ de ń kía ũ.
Ma Dii Lua Zigōde máme má ò.

⁵ An swada í a ba,
swa'epi a gō gii, a bèle a paa.

⁶ Egipi b̀usu swa'onaɔ gídɔ,
a í a ĺaa, i wétɔɔna bɔ,
swa'ε feeɔ ń a ẃaaɔ vĺa.

⁷ Niili d̀ɔ a gō náinai e a ḱaaawa,
bua ṕ wa k̀è a gεεwaɔ giigaga,
aa gē ń íanao, aaɔ ku bo.

⁸ Kp̀ɔwenaɔ ɔɔbɔ,
t́alukpanaɔ gō wēnannaɔ,
gbé ṕ aaí kokoa da Niili íuɔ gō zeesai.

⁹ Wí a b̀unwembɔɔnaɔ ḱú,
b̀aabaatānaɔ gεε a gō kpá ń wéi.

¹⁰ Z̄ɔɔ pɔ a ya,
lakēnaɔ ǹsε a ɔ̀ɔkpa.

¹¹ Zoã d̀baanaɔá s̄ɔɔne,
Falaɔ ìwa ònaɔ ledama gbá v́io.
Kpelewa aa f̄ɔ o Falaɔε
ònaɔn ń ũ, ýaa kíabuiɔn ń ũi?

¹² N ònaɔ gè máε la?
Aa ýa ṕ Dii Zigōde díle
à ke Egipiɔne o wà mae?

¹³ Zoã d̀baanaɔá s̄ɔɔne,
Nɔfu gbāadeɔ s̄ásāε.

An b̀usu gbēz̄ɔɔ lé ń gbéɔ liaa.

¹⁴ Dii làasoo kpaanla dà Egipiɔne,

à liaa zì má an yá píi kea guu,

õ aa gò lán wēdena pó lé málemale a pisiuwa.

15 Egipi mi ní a vláo,

a zalio ní a nàaleo,

a dɔaanao ní a gbé kpeeo

an gbēe a fõ yāe keo.

16 Goo bee Egipio aao de lán nɔeowaε, vĩa a ní kú aa lualua Dii Zigõde o pó looańla yái.

17 Yuda bũsu yá a di Egipiowa, gu i limá. Gbé pó wà Yuda yá'òè píi, sõ a kē adegú yá pó Dii Zigõde zèò à kené musu.

18 Goo bee Egipi wéle mèn sooo Ebelu yá'o, aai ze ní Dii Zigõdeo. Wélepio do tón Eliopoli.

19 Goo bee wa Dii gbagbakii bo Egipi guo, wa dɔngubo péle Dii Egipi bũsu zõleu.

20 Ao de seela ní dɔnguo ũ Dii Zigõdeε Egipi bũsuu. Tó aa wiipè Diiwa gbé pó lé ní gyawio yá musu, a suabana gbaené à yásińno, i ní bo.

21 Goo bee Dii a azia obo Egipioε, aai aà dõ, aai zobleε ní sa'oboo ní pówentio, aa lekewa, aai a fiabo.

22 Dii a kpa Egipiozi. A kpáńzi, i ea ní gbágbā. Aa ea ze ní Diio, i ní wabikea sí, i ní gbágbā.

23 Goo bee zeda a bo Egipi a gé Asili. Asilio gé Egipi, Egipio gé Asili, Egipio ní Asilio kúle Diiε sãnu.

24 Isaili mé aao de bũsu èfãaideo àaõde ũ ní Egipio ní Asilio dũnia guo goo bee.

25 Dii Zigõde a báaadańgu à me: Èfãaideo ma gbé Egipio ní Asili ma ogbeco ní Isaili ma pɔvĩao.

20

Asili ziblea Egipio n Etiopio

¹ Asilio kí Saagõ a zìgõo gbèzõo zì, ò à gè lèlè Asedodawa a sí.

² Wè bee Dii yādà Amõzu né Isaiæ à mè: Ge n n zwànkasao woloma, ní n kyaleo bobo. O a kè màa, a be búu kyalesai.

³ O Dii mè: Lá ma zòblena Isaia gò be búu kyalesai wè àaõ Egipio n Etiopio yā'ea seela ũ,

⁴ màa Asilio kía a Egipio n Etiopio séle zìzõo ũ, néfēnen gbèzõo, i táńno búu kyalesai. An pòo io di, aa kpèbo.

⁵ Gbè pò aa Etiopio náaikè aa Egipio gbāa kèò gõ n bílio, an gee i gõ kpá n wéi.

⁶ Gõo bee búsuebeedeo me: Gwa! Gbè pò wá n náai ví wa narízi aa dõwále aa wá sí Asilio kíawaon we fá! Kpelewa wá ke wà pilimá sai?

21

Yá pò a Babeli le

¹ Gbáa pò pāa ísiai yá.
Lá zàa'iana í pā Negενεα,
màa wà bò búsú pò wa a vía víu,
wàle pā guwaiwaia.

² Wépungu pò má èpi yá pāsí.
Pòkaalena lé pò kaale,
zìbònkpede lé bò n kpè.
Elaũ, à lélemá!
Medeo, à koezõrízi!

³ Yá pò má è tò ma lé gò kpaaũ,
yá pò má mà ma da bíliu.

A wāwā ma kū gbāa, àlɛ ma wó paa,
à fɛlɛmanɔ lá nɔwāwā ɪ fɛlɛ nɔɛwawa.

⁴ Iwāa kà ma pɔa,
gili gèmagu, málɛ lualua.

Oosi mé ma si,
ɔ̃ à mòmɛɛ ní kpakpanagaa.

⁵ Wàlɛ blɛkalɛ táabūnu musu,
wàlɛ pɛ kpálɛkpálɛ,
wàlɛ pɔble, wàlɛ imi.

Zigɔɔ gbɛzɔɔ,
à fɛlɛ à á gɔkɛbɔɔ sɛlɛ!

⁶ Yá pó Dii òmɛɛn kɛ:
Gɛ n̄ gbé dilɛ gugwakii,
pó pó a è i o.

⁷ Tó à sɔɔ è kpaaɪa plapla,
aalɛ zikagoɔ gá
ní gbéɔ didia zàa'inaɔ kpe ní yiongoɔ,
aàɔ kú ní laaio maamaa.

⁸ ɔ̃ gugwanapi wiilè à mè: Dii,
miɔ zɛ ma gugwakii lá gu lé dɔɛ,
miɔ ku ma limusudakii gwá ní gwáɔ.

⁹ Gwa! Sɔ̃ kpaaɪa plapla gode lé mó.

ɔ̃ godepi mè: A gà! Babɛli gà!*

A diiɔ kálɛa tɔɔlɛ wíwɪa.
¹⁰ Ma gbé pó wà á gbé lán pówɛnawaaɔ,
ma yá pó má mà Dii Zigɔ̃de Isailiɔ Luawa òé.

Yá pó a Edɔɔ le

¹¹ Duma yá.

Gbɛɛ lé lɛzumazi za Sei à mè:
Gudɔana, gusia kà kpelewai?

* **21:9** Zia 14.8, 18.2

Gudṣana, gusia kà kpelewai?

¹² Ǿ gudṣana òè: Gu lé mós dɔie,
kási gu a gi àɔ siaε.
Tó ní ye yálaε, la, ní εa su ɔ.

Yá pʼa wi Laalubuɔ musu

¹³ Laalubuɔ yá.

A Dedā kyaama pʼ í bòokpa Laalubuɔ bùsu
likpɛnaɔ,

¹⁴ à gé dai imidenaɔle ní ío.

A gbé pʼ á kú Tema bùsuɔ,
à gé dai lala'onaɔle ní pɔbleao.

¹⁵ Asa aale bàale fɛndaεε,
fɛnda wétē ní sákāao ní zǐ pāsioε.

¹⁶ Dii òmεε à mè: Wè do léu lán gbèwina zǐgɔɔ
lɛdileawa, Kedaaɔ gawi a láa.

¹⁷ Kedaa gʼsa kadeɔ ɔɔ dasio. Dii Isailiɔ Lua mé ò.

22

Yá pʼa Yelusaeùdeɔ le

¹ Wépungu'ea guzulɛu yá.

Bómε á lé a dede á kpé musu píii?

² Wéle súu gbāade gbéɔ!

Wéle pɔna kɔfide gbéɔ!

I ke fɛnda mé á gbéɔ dèdεo,
aai gaga zǐ guuo.

³ A dɔaanaɔ kpàkɔε aa bàalè,
ɔ wà ní naaa, wà ní kùkū kazusai.

Wà á gbé pʼ wà ní éɔ kùkū,
baa ké aa bàalè tà zǎzǎ.

⁴ Ayāmeto ma mè:

A gomala, à to mà ɔɔɔ wɛnannɔ.

Asu wεεε ma nòse nínimeε
ma gbé pò gàgao yá musuo.

⁵ Dii Lua Zígõde gɔɔdĩε.

Zɔa n̄ òzɔamáo n̄ gilio
aɔ ku Wépungu'ea Guzulεu
n̄ bígbooao n̄ wiilea gbèsisi musuo.

⁶ Elaũɔ n̄ gbàlaɔ sèε,
aale mó n̄ sōdeɔ n̄ s̄godeɔ.

Kiiɔ n̄ sèngbaɔɔ sè lé dɔdɔ.

⁷ S̄goɔ di á guzule táaedeɔu,
sōdeɔ zεzε á w̄εε bíibɔleɔu,

⁸ Yudaɔ gia n̄ níziao zεv̄i lɔɔ.

Ɔ z̄i bee sa a á zikabɔɔ w̄εεε
kpé pò w̄i me Líkpe Kpéu.

⁹ A è Davidi w̄εε bíi gufoɔɔ dasi,
a i kūsua dĩ íkalek̄i pò kú z̄iε guu.

¹⁰ A Yelusaleũ kpéɔ nàò,
a kpéɔ gbòò à a bíi tàtaò.

¹¹ A íkalek̄ipi kè w̄εε guu
íkalek̄i zi plaade ũ,
ãma i wεdɔ Lua pò mò n̄ yápiozio,
i Lua pò yápi dĩε za zi yãdao.

¹² Z̄i bee Dii Lua Zígõde á sisi
à ɔɔɔ, à búbuape, à á mi wa,
í zwànkasa kákaála,

¹³ ɔ á kú pɔnakea guu n̄ yaalɔ.
A zuɔ n̄ sãɔ dède,
áε nòò só, áε v̄εemi,
áε me: Wà poble, wà imi,

asa wá ga ziaε.*

14 Dii Zígõde kàmεε ma swáwa à mè:
A duunapi kēawá v̄lo e à γε gað.
Dii Lua Zígõde mé ò.

Kibe ziia Sebenε

15 Yá pó Dii Lua Zígõde òn κε:
Fεε γε o kibe ziia Sebenε:

16 Bó ní v̄ lai? Dé ní v̄ la
õ níε mia'ε s̄o nziaε la,
níε gbesi ȳs musumusu n v̄k̄i ùi?

17 Laaika gõsa!

Dii a n k̄u n zu!

18 A n koo lán ban̄owa,
i ní gbeembo e bùsu yàasau.
We n̄yõ gau,

n s̄go gawidēo i gõ we.
N dii ua kpebonan n ù.

19 Má n b̄o z̄iue,
má n k̄ε n gweawaε.

20 Ḡo bee má a z̄òblena
Ilikia né Eliakiũ sisi,

21 mí n ula daè, mí n asana d̄òè,
mí n kpala kpawà aà̄o k̄u,
īo de Yelusaleũdēo mae ù
ní Yudāo píi.

22 Má Davidi bε kili daè a gàu,
a zεwε, gbεε a f̄õ tao,
a zeta, gbεε a f̄õ wεo.†

23 Má aà pε kálo ù ḡi gbãawa,
aà z̄õlek̄i āo maa,

* 22:13 1Kln 15.32 † 22:22 Zia 3.7

i à de bēdeᵛ kpela.

²⁴ Ama à de bēdeᵛ a loowà nípii,
an néᵛ ní ní buiᵛ ní ní ta keleᵛ píi,
seá dodābᵛᵛ e olaᵛwa.

²⁵ Dii Zīgōde mè, zī bee kálo pᵛ wa pè gī gbāawapi
a fu, a kaso léle, aso pᵛ loowàᵛ i wíwi. Dii mé ò.

23

*Yá pᵛ a Tiideᵛ le**

¹ Tii yá. Isia gó'ilenadeᵛ,

à sóᵛᵛ, asa Tii gò yàaae,
kpée i gō ᵛᵛ, godᵛkíi kú ᵛᵛ.
Sipi bùsudeᵛ mé baopi kpàné.

² A ke kílikili ísialedeᵛ
ní Sidᵛ laatana pᵛ aa kà ísiatageᵛnaᵛ musuᵛ.

³ Bua pᵛ kú Niili sae mé Tiideᵛ pᵛ'ekíi ũ.
We aaí pᵛwēna lúluu wà buaᵛ ò í zᵛᵛwa,
ᵛ Tii gò buiᵛ eleblekíi ũ.

⁴ Sidᵛdeᵛ ní ísia gūgūna wéle bíideᵛ,
á gēe a gō kpá á wéle, asa ísia mè:
Mi nᵛwāwākeᵛ, mi ne'io,
mi negᵛᵛe gwao, mi nenᵛᵛe tòlokeᵛ.

⁵ Tó Egipiᵛ Tiideᵛ baopi mà,
aa hàabāabo.

⁶ A bua ta Taasisi,
à sóᵛᵛ á ísialedeᵛ!

⁷ A wéle pᵛnade pᵛ kálea za zin weo lò?
Wélepi gbēᵛ mé fāaa
aa gè zᵛle bùsu zāzāᵛuo lò?

⁸ Tiideᵛ gbéᵛ kpà kpalau yāa,
an laatanāᵛ kíaᵛne,

* 23: Mat 11.21-22

an poyianao tobò dúniau.

Démé díle yápi Tii lei?

⁹ Dii Zígõde mé díle

à íandānapiò gawi kò'ε,

i gbéé pò aa tobò dúniaupio busa.

¹⁰ Taasisio, à dagua lán Niili í paawa,
gbēe ku à kpáé bo.

¹¹ Dii olòo ísiala,

a tò bùsu pò kú a saeo lùalua.

A yādīle Kanaa bùsu yá musu,

à mè wà a wéle bíideò deele.

¹² A mè: Sidõ wéle

pò gbēe i ziblema yāao,

wà lèlèma ní gbāao sae,

nyõ e íanadā bo.

Tó a fele bua íwa e Sipi bùsuu,

baa wekii á íampakii eo.

¹³ A bùsupi gwa,

Babilonio tò à gò gbēgbonao tòò ũ,

i ke Asilio no.

Aa gbà lesi dà wa kpàai ní a bíio,

aa a kpé maaò deele,

gupi gò yáiyai.

¹⁴ Isia gó'ilenadeò, à sólo,

asa á wéle gbāa gò yāaaε.

¹⁵ Goo bee Tii yá a sã gbéégu wè bàaõkwí lán kía wè
dasilewa. Tó wè bàaõkwipi làa, lá wa ò le pò wa dà
ní káaluao guuwa, màa aò de ní Tiio wà mè:

¹⁶ Káaluwa pò gbēe lé mōma bo,

n n mōona se da wéleε.

Le maamaa, ní leo siò dasidasi,

ké n yá e dɔ gbéɔgu yáí.

17 Wè bàákwipi gbɛa Dii a ɛa aɛdɔ Tiiwa. Tii a ɛa na a laataawa, i káaluaka ní dúnia búsuo píi.

18 Àà zía yíaa ài aɔ de Dii pɔ ũɛ. Wa àipi dilɛo, wa ulɛo, aɔ de Dii sisinaɔ pɔ ũɛ, ké aa e pɔble maamaa, aai pɔkasa ɔdeɔ lú.

24

Yá pɔ a dúnia le

1 Gwa! Dii a dúnia to da pã, a a deɛlempaɛ.

A tɔɔle flaa, i a gbéɔ fáaa.

2 Lá aɔ de ní gbéɔ,
màa aɔ de ní sa'onaa.

Lá aɔ de ní zɔɔ,
màa aɔ de ní ní diiɔ.

Lá aɔ de ní nenɔɛnaɔ,

màa aɔ de ní ní daɔ.

Lá aɔ de ní pɔlunaɔ,
màa aɔ de ní pɔyianaɔ.

Lá aɔ de ní pɔsɛanaɔ,

màa aɔ de ní pɔdeɔ.

Lá aɔ de ní flasenaɔ,

màa aɔ de ní fladeɔ.

3 Dúnia da pã láilai òòkpaá.

Dii mé yápi ò.

4 Dúnia gò wɛnanna sítii!

Tɔɔle gò ɔɔɔnno búebuɛ!

Dúnia gbé gbíaa gò yèɛɛsai.

5 Dúnia òòkpa a gbé pɔ kúuo yáí,

asa aa pã Dii ikoyáa,

aa bò yá pɔ a dilɛo kpɛɛ,

aa aà bàakuarínɔ ɔɔpii yá gbòo.

⁶ Ayámɛto dúnia ɔ̀ láaipɔ ũ,
a gbéɔ́ ní tàaeɔ gbɛ'è.

Ayámɛto dúnia gbéɔ́ tekù,
gbé pɔ́ ɔ̀ dasio.

⁷ Vɛɛ dafu lé fé tūuu,
vɛɛliɔ giigàga,
pɔnakɛnaɔ lé we zàũzaũ m̀pii.

⁸ Pɔna g̀a'a'ɔ kè kílíkili,
kòò'onaɔ kɔ́fi ní,
pɔna m̀ɔna kè kyó!

⁹ Wáɛ vɛɛmi ní letɛo lo,
wɛ k̀isákù a minao léu.

¹⁰ Wéɛ ɔ̀ da pã,
ua léo k̀aka pii, gbɛɛ lé ɔ̀ lo.

¹¹ Zɔa dɔ g̀aaɛ vɛɛsai yáí,
yaalo lí oosisi ũ míɔ,
pɔna ɔ̀ dúniaa.

¹² Wéɛ ɔ̀ kaaũa,
a bɔɛɔ kè kéɛkɛɛ.

¹³ M̀aa aɔ de bui píie dúnia guu.
Aɔ de lán kukɛawa,
lá wà kpa k̀ɔnwè wa làawa.

¹⁴ Gbɛɛɔ lé wii gbãa lé,
aale gulakɛ,
bɛ'aedeɔ wiido Dii z̀ɔkɛ yá musu.

¹⁵ A yáí gukpɛdeɔ, à Dii táasile,
ísiabaadeɔ à Dii Isailiɔ Lua tɔɔɔ.

¹⁶ Wáɛ ɛ ma dɔ za dúnia léwa
wáɛ mɛ: Gbɛmaa kɛfɛna!
ɔ ma m̀: Waiyoo mapi!

Ma kaalen kéwaa?
 Ma kaalen kéwaa?
 Zibonkpedeò b̀ò ní kpe,
 náaisaideò náaisaiyākèné.

17 Gili ní ɛo ní baio lé á dá dúnia gbéò.

18 Gbé́ pò lé bàale gili súue a zu epi guue,
 mé bai a gbé́ pò b̀ò epi guu kú.

Lou p̀òòf̀, dúnia dèe e a zínau.

19 T̀òòle p̀àa à wí,
 dúnia dèe gbáugb̀au!

20 Dúnia lé ke tàlaatalaa
 lán wēdenawa,
 àle ke dègɛɛdegeɛ
 lán gbà lesíwa.

Aà tàae gbia mé t̀òwà,
 àle lele, a e fele bo.

21 G̀òò bee Dii a ìada malaika gbãadeòwa musu
 ní dúnia kíaò źíle.

22 A ní naaa ní ká è z̀òolou,
 a gbatańle lán dakpeunaòwa,
 t̀ó à g̀òòplakè, i yág̀òg̀òń̀ò.*

23 Wí a m̀ovua kú,
 ìatè gɛɛ a g̀ò kpa a wéi,
 asa Dii Zíg̀òde mé a kible Yelusaleũ,
 a t̀òòò Sibna gbɛ musu gbèz̀òòò wáa.

25

Dii s̀aukpa

1 Dii, ma Luan n ù, má n kpela, má n t̀òòò,
 asa ní náai v́i maamaae,
 n yã̀ònsae p̀ó n zeò za zi kè.

* 24:22 Zia 20.3

2 N mεεwia kè gbèze ù,
 n wéle bíide dèele.
 Buipáleo wéle bíide de wéle ù bo,
 mé wa εa kále bau bo.
 3 Ayámεto bui gbāo n kpela,
 bui pāsio aao n vía ví ní wéleu.
 4 N de aafia'ekii ù yèεsaideone,
 ní de ulékii ù wēnadeone ní yooyeau.
 N de mikpakii ù lou zá,
 ní de uena ù íatē zá,
 asa gbé pāsio lé'iana de
 lán lou g'gbēawae,
 5 aa de lán íatē pusuwa guwaiwaiu.
 Ni buipálepio zoa midε,
 lá lou ue í íatē pusu kpálewa.
 Màa gbé pāsipio kúkua í ze kyó!
 6 Dii Zigōde a dikpe ble ke bui píie
 gbèsisíε bee musu ní ble asaao
 ní nòo nísideo ní vεε maa koookεao.
 7 Gbèsisíε bee musu o
 a sálana pó kú bui píi wéa bāde,
 zwāa pó kú bùsu píi gbéolapi.
 8 A ga midε, ao ku bo,*
 a wé'i gogo gbépiiε,†
 a wibo a gbéone dúnia guu píi.
 Dii mé ò.
 9 Goo bee wa mε: Wá Luan ke,
 wa wεd̀aàzi, o à wá suabà.
 Diin ke, wá wé d̀aàzi.
 Wà p̀nake wà yáal,

* 25:8 1Kln 15.54 † 25:8 Zia 7.17, 21.4

ké à wá suabà yáí.

¹⁰ Dii ɔ aɔ ku gbèsisíε beea,
āma a ɔzɔ Mɔabuɔwa,
lá wí ɔzɔ sēwa zùgbɔuwa.

¹¹ Aa ɔke a guu
lá kpáa'ona ì ìliwa.
Baa ní ní ɔkeapio,

Dii a ní ìandāa kɔ'ε.

¹² A ní bíi gbāa lesíɔ gboo,
a pále zíε à daaí ní bùsutio.

26

Dii ndaikenaɔ le

¹ Gɔɔ bee wa leε bee si Yuda bùsuu wà mε:
Wá wéε gbāa ví,

Lua ì to a bíi ní a zegiklío wá suaba.

² A bíibɔleɔ wē, bui maa i gē,
gbéé pó aaliɔ Dii náai víɔ ũ.

³ Gbéé pó aà sɔ ìɔ dilea
ɔ ni aà nòse daè doŭ wásawasa,
ké a n náai ví yáí.

⁴ Aɔ Dii náai ví gɔɔpii,
Dii mé gbesi pó ìɔ ku gɔɔpii ũ.

⁵ I gbéé pó aaí bekpa musuɔ kwé,
ì wéε pó kálea lesíɔ bāε
à pále zíε à daaí ní bùsutio.

⁶ Taasideɔ ɔzɔwà,
wēnadeɔ kèse tɔwà.

⁷ Nòsepuadeɔ zé ìɔ pɔoa,
ni gbēmaɔ kua kekené wásawasa.

⁸ Ao Dii, wá kú ní yá pó n zeɔo zéu,

wá wé dɔnzi,
n tó n n yá dɔawáguo wá kási.

⁹ Mi n nide gwāasina,
tó gu dò, mi n kíi wεεε.

Tó n yákpalekè n dúniao,
zílεdeɔ ì yázεde dada.

¹⁰ Baa tó wà sùuukè n gběvāio,
ìli zé súsusεo.

Vāi ì fεεò dòɔdeɔ bùsuu,
ìli Dii zɔɔke yādao.

¹¹ Dii, n ɔ looańla,
kási aali eo,

to aa ãia pó n ví n n gbéɔ e,
wí i n kú.

To té pó n dīle n ibεεɔne kúmá.*

¹² Dii, ni wá gba aafia,
yá pó wá kè píi, nímε n kèwěε.

¹³ Dii wá Lua,
dii páleɔ gbāablèwá,
n beeo nímε wi n tɔɔɔ ado.

¹⁴ Aa gága aa ku ɔo,
an γεɔ lí vuo,
asa n ñadámá n n mīde,
n tò an yá dɔ gbēegu ɔo.

¹⁵ N wá bui kò, Dii, n wá bui kò,
n nzía tɔɔò,
n tò wá bùsu zílεɔ ɔtà píi.

¹⁶ Aa n kíi wèεεε n yooyea guu,
Dii, ké n n toto,
aa wabikèma wēnanno.

* **26:11** Εβε 10.27

17 Lá nɔsindee pɔ̀ kà nɛ'ia ì dɛɛka,
 ì wiille wāwā guu,
 màa wá kú n aɛ yāa, Dii.

18 Wa nɔsɪ wa dɛɛkà,
 ní beeo wa nɛ'í íana ũɛ.

Wi e wà dúnia b̀ò,
 wi nɛ́o i aao ku tɔ̀leɔ.

19 N gbé pɔ̀ gào vu, aaiɔ ku,
 gbé pɔ̀ kú tɛɛnauo bɔ̀ gau, aai gulake.
 N m̀ɔsɛ a pɔ̀ fɛɛ lán kɔ̀ɔ fiiwa,
 gɛ pɔ̀ kú tɔ̀le guuo i bɔ̀le.

20 Ma gbéɔ̀, à fɛɛ gɛ á kpréu,
 í zetaále à ule gía yɔ̀ɔ
 e aà pɔ̀kūma gɛzɛa.

21 Gwa! Dii b̀ò a kúkíi,
 àɛ mó dúnia gbéɔ̀ taae wiiné ní musu.
 Tɔ̀le a gbé pɔ̀ wà ní dɛdɛɔ ule bo,
 a bɔ̀ ní gbépiɔ̀ auo gupuaue.

27

Isailiɔ suabaa

1 Gɔ̀ɔ bee Dii a íada kwāsawa,
 mlè k̀nik̀ni bàwāadeɛpi,
 ní a fɛnda zɔ̀ɔ gbāa pāsío,
 i ísia kwāsapi dɛ.

2 Gɔ̀ɔ bee á lesi vɛɛbu nɛ'ina yá musu.

3 Ma Dii miɔ d́a,
 miɔ íkawà gɔ̀ɔpii,
 miɔ d́a fáane ní gwāasínao,
 ké wasu ɔ̀kāvào yáíɛ.

4 Ma pɔ̀ lí paaázio.

Tó læaa ní læsikaoo b̀̀leu yãa,
 d̄s ma gɛ lelemá
 mà tɛs̄má mío!
 5 Sema aa ma sí ní ulékii ũ,
 aai kɛmanɔ na,
 ao, aai kɛmanɔ na.

6 Gɔɔewa Yakɔbu buio z̄inapɛɛ,
 Isailio bɔbɔ, aai vukɛ,
 an libɛo i li dúniaa.
 7 Dii ní gbé lá à bui pó ní gbéɔ gbèwae?
 Dii ní dɛdɛ lá à gbé pó ní dɛdɛo dèdɛwae?
 8 Dii a yákpalekɛr̄nɔ,
 i ní yá ní gbaɛ.
 A bɔ ní a ían pásio gukpɛ oi,
 i ní séɛ.
 9 Bee a láka Yakɔbu buio tàaeɔla.
 An duunak̄ama gbɛn kɛ:
 Aa ní sa'okii gbɛo wíwi kélékɛɛ,
 mé aali pó wa pè táa ũ
 ní ní tulaletikatɛak̄io z̄z̄ p̄i.

10 Wéɛ b̄ide ḡɛ bɛz̄i ũ adoa,
 a dɛ gu pó wà p̄kp̄i ũ lán gbáa wáiwaiwa.
 Wékii zuɔ í pɔbleu, aai wúɛu,
 aai a lío suumpa.

11 Tó a ḡnaɔ ḡaga,
 nɔɔo mɔ é'ɛ wa tékað.
 Wéɛpideɔ n̄sɛ vío,
 a yáí tò an Kɛna a ní w̄nagwao,
 Lua pó ní ikása a s̄uukɛr̄nɔ.
 12 Gɔɔ bee Dii a a p̄wɛna gb̄ɛ
 za Uflata pó a í lí z̄ɛoi

e à gε pε Egipi zé swawa,
i á Isailiɔ pεεε dodo.

¹³ Gɔɔ bee wa kãae zɔɔ pé,
gbé pɔ vùaa Asili bùsuuɔ
ní gbé pɔ lala'ò tà Egipi bùsuuɔ
aai εa su kúε Diiε Yelusaleũ
a gbèsísí pɔ a kua adoa musu.

28

Waiyookεa Eflaiũ bui ní Yelusaleũdeɔne

¹ Waiyoo wéε pɔ Eflaiũ bui idεkenao aai íanadãò,
mεεwia pɔ kú guzule táaede sìsí musu lán
kíafuawa!

A kefenke gawi lé láa lá lávu i wolowa.

² Dii gɔsa gbãa ví, a mɔ wéεpi wí
lán lou maa ní gbεo zàa'ian gbãa pɔ i pɔ músikεwa,
lán lou zàa'ian gbãa pɔ i to í daguawa.

³ Wa ɔzɔ wéε pɔ Eflaiũ bui idεkenapiɔ i íanadãòwa.

⁴ A kefenke gawi pɔ kú guzule táaede sìsíwa lán
lávuwa

a kwé lán kaadɔen né màà séiawa.

Tó wa è, wa sε zu léu gɔɔ bló.

⁵ Gɔɔ bee Dii Zígɔde ao de lán kíafua gawidewa a
gbé kɔnaɔne,

ɔme ao dené lán tulu kefenawa.

⁶ A tó yázede dɔaa yákpalekenaoɔne,
a gbéɔ gba gbãa aa zí yoaa bíibɔleu.

⁷ Vεε i sa'onao tàlaatalaazɔ,

í gbãa i ãnabiɔ pãpãzεa.

I gbãa i ní tàlaatalaazɔ,

vεε i zɔlemá.

I gbãa ì ní pãpãzea,
 aai tàlaatalaabo ní ãnabike guu,
 yá ì yamá ní yágõgõa guu.

⁸ Pisi dà ní táabũnuola,
 gue fòona vío ní gbãsíio.

⁹ Aai o ma yá musu:

A ye dõa kewẽe yã?

Ale weele ãnabike dadawẽe yã?

Né dèeũnaon wá ùa?

¹⁰ Asa ì me:

Sá, sà, sá, sà,
 ká, kà, ká, kà,
 la yoo, le yoo.

¹¹ A yáì tò Dii a yá'o gbépiõne
 ní buipãle yá pò aale maoo.

¹² Asa a òné yãa:

Kámabokii ke! Iampakii ke!

A to gbé pò kpàsaõ kámabo!

Kási aai swáse aà yáio.*

¹³ O Dii yá dené:

Sá, sà, sá, sà,
 ká, kà, ká, kà,
 la yoo, le yoo,
 ké aa bõlele kpaanla, aai wíwi,
 bai i ní kú, wi o diemá.

¹⁴ A yáì tò à Dii yãma,
 á gbélaanikena pò ále kible gbépiõwa Yelusaleũo.

¹⁵ A mè a kõ yãmà ní gao,
 a ledoukè ní bedao.
 A mè lo, tó músi ligua,
 àle pãála, a á leo,

* 28:12 1Kln 14.21

asa εε μέ ά ulekii ũ,
mɔafili μέ ά mikpakii ũ.

16 A yáí tò ma Dii Zígõde ma mè:
Gwa! Máε gbε gbãa dile Siona,
kpé gbè bεεεde mide pó wa ε kpáleò ũ.

Wí a gbé pó lé aà náaike kũo.†

17 Yázede μέ aɔ de kpépi yõba ũ,
mé maakεa aɔ de a gĩsusugwabo ũ.
Lougbe a εε pó de á ulekii ũpi gbě,
í a da á mikpakii.

18 A kõ yámaa ní gao a mide,
á ledoukεa ní bedao a gboo.
Tó músi lígua, àε pãála,
a õzõwáε.

19 Tó à mò, ali á séε táánɔε,
aɔ pãála lá gu lé dɔ fáane ní gwãasinao.
Gili a gε gbé pó yápi zé dõu.

20 Wúlebɔ ke geseũ, a ní pooo,
zwãa kè teeeũ, a kúnlaò.

21 Dii a fεε ní a zío,
lá a kè Pelaziũ gbèsísi saεwa,‡
a bɔ ní a dabudabu zío,
lá a kè Gabaõɔ guzuleuwa.§

22 Asu àɔ de gbélaanikenao ũo,
ké ba pó wa dòwá su nao yáí.
Asa má mà Dii Lua Zígõde mè
a ze ní á bùsu kaaleao píε.

23 A swákpa ma yá ma,
à laaidɔ yá pó máε oéwa.

† 28:16 Sou 118.22-23, Lom 9.33, 10.11, 1Pie 2.6 ‡ 28:21 2Sam

5.20 § 28:21 Yoz 10.10-12

24 Zõε ìò kpase kē gɔɔpii yà?

Ìò gubi àò sapa zεsai yà?

25 Tó à tɔɔε dàai,

ì dosiona ba,

ì εfo κεεε,

ì mase t́ d̀òd̀ò,

ì naa ba a bakli,

ì gbé'a pé k̀ò lézì.

26 À Lua ì d̀òaaè,

ì aà da zìpi zéwa súsu.

27 Ili dosiona gbē ní éngoo,

ìli εfo wé suumpa ní zugo gbáoo.

I dosiona wὲò ní gongbāanaoε,

ì εfo wé suumpa ní ɔε busebuse.

28 I p̀wεna léε, ìliò gbē gɔɔpiio.

Baa tó à t́aa'òwà ní zugo gbáo,

ìli a tí b̀ò.

29 Yápi b̀ò Dii Lua Zig̃de kíε ò,

aà lεdama ì b̀ò ní saε,

aà ònò z̀ò.

29

Yá p̀o a Yelusaleudèo le

1 Waiyoo Alieli!

Alieli wé́ε p̀o Davidi z̀èléu!

I dikpεκε wē ní wēo, áε gé.

2 N beeo má Alieli da taasiu.

Wa búbuapε, wa búbuapε,

Alieli i g̃mεε sa'okli kina ũ.

3 Má koe'ɔpooi, mí εỹ liai,

mí gbà lεsì dai.

4 Wa ɔnaalεwá,

á yá'oa i g̃ d̀ò t̀òléu,

á ɓɔ i gɔ́ wíwíawia bùsúu.

A yá'oa aɔ ɓɔ tɛ́ɛnau lán gɛngbǎgbǎnawa,
á kǎi aɔ dɔ bùsutiu kpáikpái.

⁵ N beeo á ibɛɛ dasipio gɔ́ lán luutɛ́wae,
gbé pǎsipio aao de lán ése úa pɔ́ íana lé gɛ̀ò zéawae.
Yápi a ní le kpóokpoo kándoe.

⁶ Ma Dii Zígɔ́de má mɔ́ íadamá
ní loupūnaao ní tɔɔɛ lualuaao
ní kɔ́fi zɔ́o ní zàa'íanao
ní zàao ní tɛ́ɛpio pɔ́kaalenao.

⁷ Bui dasi pɔ́ m̀ lélei Alieliwao gɔ́ lán nana yáwa,
gbé pɔ́ m̀ a bíi gbooi aa koezɔ́io gɔ́ lán wépfungu'ea
yáwa.

⁸ Lá nɔ́andɛna í nana'o à e áɛ pɔ́ble,
ɔ́ í vu ní nɔ́anao,
lá imidɛna í nana'o à e áɛ imi,
ɔ́ í vu yɛ̀ɛesai kòlo gagaa,
m̀aa aɔ de ní bui dasi pɔ́ lé m̀ó Sionna gbewa ní zɔ́opio.

⁹ Aɔ gé ní yádiawáo,
àɔ gé ní yá tɔ́awáo,
à tó á vǎake àɔ gé!
A kua bùubuu aɔ gé,
i ke vɛ́ɛ mé lé á deo.
A tálaatalaaboa aɔ gé,
i ke í gbǎa yái no.

¹⁰ Asa Dii kpasai zɔ́o dàáɛ.
Anabio mé á wé ũ,
ɔ́ a tò wépio lé gu'e ɓo.
Gu'enaɔ mé á mi ũ,
ɔ́ à pɔ́kùàé.

11 Anabikeyãe bee deé yá pò kú taala nanaau ũ píi.
Tó á kpà kyokenawa aà a kyoke, a me á f̄so, asa a
nanaae.

12 Tó á kpà kyodõnsaiwa aà a kyoke, a me á kyó d̄so.

13 Ma Dii ma m̄e bui bee ì s̄mazi
à ma kp̄ela ní léoe, an s̄o kuao.

Aaĩ ma sisi gb̄enazina yãdileawae.*

14 A yáĩ má ea yãbõnsaeo kené,
má ñodeo ño mid̄e,
má w̄ez̄eaw̄e w̄ez̄e suumpa.†

15 Waiyoo gb̄é pò aaĩ yá pò aale yáo ulem̄e z̄az̄ã,
aaĩ ní yáó ke gusiau aaĩ me:
Dém̄e lé wá ei?

Dém̄e wá yá d̄oi?

16 Yãfuangbanao!

Ale e oobona de lán ḡiwae.

Pó pò wa bò a o a bonāe i a booa?

Oo a o a kùunāe a yãe d̄soa?‡

17 A ḡò yoo ké Libã a ḡo bugbe ũ,
mé bugbe a ḡo likpe ũ.

18 Goo bee swãdōo taalapi yãma,
v̄iao b̄o gusia níiniu aa gu'e.

19 Taasideo p̄o a ea ke na Diiwa,
w̄enadeo p̄onake ní Isailio Lua pò a kua adoao.

20 Gb̄é p̄as̄io ḡẽe,
gb̄élaanikenao mid̄e.

Gb̄é pò an me w̄a ní v̄aiōo kaale,

21 gb̄é pò aaĩ yãdōo gb̄éwa,
aaĩ baikpa yãnadēe yákpalekek̄i,

* 29:13 Mat 15.8-9, Maa 7.6-7 † 29:14 1Kln 1.19 ‡ 29:16 Isa
45.9

aaĩ yãda yãesaidela ní εεοπιϷ.

²² Ayãmeto Dii pϷ Ablahaũ bϷ yãε bee ò YakϷbu buiϷ musu:

Wí a YakϷbu buiϷ kũ ɓo,
an γεε a gϷ kpá ní wéi ɓo.

²³ Tó an buiϷ ma yãkea ní guu è,

aaϷ dϷ ké ma kua adoa. §
Aa ma dϷ YakϷbu Lua pϷ a kua adoa ũ,
an mε i kuke ma IsailiϷ Lua aε.

²⁴ Gbέ pϷ an ǹσε ɓaaϷ ɷnϷkũ,
yákũtēkanaϷ ɓedama ma.

30

Yá pϷ a bui swágbãadeϷ le

¹ Ma Dii ma m̀ε:

Waiyoo né swágbãadeϷ!

Aaĩ yá pϷ ma lé kú a guuϷ yá,

aaĩ kϷ yãma ní gbέϷ,
ma Nisĩnali d̄aanéo,

aaĩ duuna káfi duunaa.

² Aaĩ feεε gé Egipi, aali ɓezaao,
aaĩ na FalaϷzi ní m̄sina ũ,
aaĩ mikpa Egipi uenai.

³ Kási naa FalaϷzi a widawá,
mikpaa Egipi uenai a á tϷ ɷkpa.

⁴ Baa ké á gbãadeϷ ku Zoã,
mé á zinaϷ kà Anesi,

⁵ wí a ní kú m̄pii bui àisaiپی yái,
aa d̄nɓε ge káfi e weo,
sema wí ní tϷ íio.

§ 29:23 Mat 6.9

6 Nεγενε nòbɔɔ yá.

Wàle guwaiwai pò yá'ia ní taasio ví baa ví,
nòɔmusu saɔ ní nòɔmusu daɔ
ní sògbalaɔ ní mlè pás'inaɔ di weε.

Zàa'inaɔ ní àizeε sésεa,
yiongoɔ lé kóó é'ε ní ní pɔmaaɔ,
aale γεò bui àisaipione.

7 Aale γεò Egipi pò an dɔnle gia
lán lé'iana gbawaε.

A yáí tò mi oè, Ilenɔɔ zɔɔ pɔewonsai!

8 Dii mè mà gé yápi kéné láu ge pò pερεεnawa,
iɔ dené gɔɔ pò lé mópi seela ũ gɔɔpii.

9 Buipiá lualεwenaɔne,
né sásāaɔne,
aaliɔ ye swásεa Dii ikoyāizio.

10 Aaï o gu'enaɔne
aasu gu'e aai a yá'oné bo,
aaï o ānabiɔne
aasu yázεde mané bo.

Aaï me: A yá nana owēε,
à ānabikεyā'òwēε kpaanla.

11 A ké zépiwa, à pā yāmaaa,
à Isailiɔ Lua pò a kua adoa gáwēε zéu.

Ayāme to Isailiɔ Lua pò a kua adoa yáε bee ò:

12 Lá a gi yápi mai,
a gbéɔ bóɔ'imia náaikè,
mé a ze ní kōnio,

13 Ayāme to duunapi aɔ dεé
lán gí lesi paaa kóɔɔa pò a kwé kpóokpoo
kándowa.

14 A wíwi kélekele

lán lo pọ́ oobona gotòwàwa.

Wa a kaso e a guu

ké à ká tésibọ́ ge idābọ́ ũo.

¹⁵ Dii Isailio Lua pọ́ a kua adoa yáε bee ò:

Zōlεa tεεε ní sōdaadoŭo mé a á bọ́,

laaikpalea niēniē mé á gbāa ũ,

ō i weio.

¹⁶ A mē: Beewa no!

Wá di sọ́ kpε wà bàalεε!

A yá bee yáí á bàalεi síana.

A mē: Wá di sō wāa kpε!

A yá bee yáí á gbèselenaọ wāa.

¹⁷ Tó á gbēọ́n òaa sọọ ní gbé mēndo wεpà,

á tílεε.

Tó gbēọ́n sọoε sa,

á lékōwa píiε.

A gbé pọ́ gòọ́ iọ zε

lán lí pọ́ péle gbe musuwa,

lán dàlapoo pọ́ kú sìsì musuwa.

¹⁸ Kási Dii lé á dá à e maakeé,

i fele à á wēnagwa,

asa Dii Lua í yáke a zéwae.

Báaaden gbé pọ́ sáa Diizi ũ.

Dii a a gbé suaba

¹⁹ A Sionadeọ́,

á gbé pọ́ á kú Yelusaleŭọ́,

á ọ́ọ́ bau ọ́o.

Tó Dii á ọ́ọ́ mà, a gbēkekeé,

tó à á wii mà, a wewá.

²⁰ Baa tó Dii taasi dàé á ble ũ,

mé à á dá wétēau á imia ũ,

á yādanede aọ́ uleaé ọ́o,

á wɛsiaàlɛ.

21 Tó a pãalɛ ɔplaa oi ge zɛɛ oin nò,
á swáɛ yáwa á kpɛ à ma,
wàlɛ mɛ: Zén kɛ, àò bɛu.

22 I gbasá á tãa pò wà ánuusu lèwàò
ń a pò pò wà vua lèwàò òòkpa,
í ɔz̄si lán bɔlɔwa,
í o pópionɛ: A géi!

23 A á gba lou pò pò áɛ t̄s̄ bua yái,
tɔɔlɛ a blɛkɛé maamaa z̄itiũ.
Gɔɔ bee á pɔtuɔɔ s̄ɛ ble dádákɛk̄i yàasau.

24 Zu ń zàa'ina pò aalɛ bua z̄ikɛɔ
s̄ɛla búuna ń tàaa wisideo ble,
wa káɛnɛ ń péluo ge saa.

25 Gb̄éò dɛdɛa dasidasi gɔɔ,
tó pò lɛs̄i pò wa bòò kwè,
swa pò a í lí z̄ɛo aɔ ku
gb̄ɛs̄is̄iɔ ń s̄is̄i lɛs̄iɔ musu pii.

26 Tó Dii a gb̄éò gu'iaɔ kèkɛnɛ,
mé à ń gb̄agbã ń'ia pò a kpánz̄io,
mɔvua í aɔ gbãa lán íat̄ɛ gupuawa,
íat̄ɛ gupua a káfi lɛɛ sɔpla lán gɔɔ sɔpla gupuawa.

27 Dii b̄ò z̄ãz̄ã,
àlɛ mó luabɛsianau,
àlɛ pɔbɔ a níu,
aà lébaa lé lua ń kp̄ɛnɛo,
aà léna dɛ té p̄kaalena ũ.

28 Aà lé'iana dɛ lán swa paa í
pò kà ń nɔɛ ís̄ɔwa.
Alɛ buiɔ bobo ń t̄ɛmɛo à ń b̄ãdɛ,

àlɛ ààsina kánɛ à ní sásǎ.

²⁹ Apio sǎ áo lesi,

lá álɛ dikpɛkɛ Dii gwāasínawae,

á pɔ a ke na,

lá álɛ Dii gbèsisikū ní kulɛpɛao

álɛ gé Isailio gbɛsi kíiwa.

³⁰ Dii a to gbéǎ a bɔ gawide ma,

a to aa a ɔ pɔ looanla e.

Alɛ pila ní pɔkūma zǎo ní télɛpio pɔkaalenao

ní lou kwɛao ní zàa'ianao ní loughɛo.

³¹ Dii bɔ a gili gē Asiliogu,

a ní wíwi ní a gopanao.

³² A ní lé dodo ní go pɔ a dīlenéo

ní gǎa ɔo ní mɔɔna ɔo sǎnu.

A zíkainɔ ɔzɛsai.

³³ A dǎaa tekà à gègē an kía pɔ ũ,

tépi kákii ɛ zǎ a yàasa mé yàa mòwà.

Iatēgbɔ tésɛa a bɔ Dii léu a lé'iana ũ, i kūwà.

31

Waiyoo gbé pɔ aa sǎkpàlɛ Egipiɔzi

¹ Waiyoo gbé pɔ aaí gé dɔnlɛ wɛɛlɛi Egipi,

aaí gbǎa'e ní sǎwa,

aaí ní zikasǎgo dasio náaike

ní ní sǎde pɔ lé víoɔ.

Aali wépe Isailio Lua pɔ a kua adoawao,

aali Dii kíi wɛɛlɛo.

² Kási aàpi sǎ a zíkainɔ ví,

ì yáyiamá, mé ìli lɛlilɛo.

A fɛlɛ gbēvǎiɔwa

ní gbé pɔ aaí dɔ vǎikenapiɔlɛo.

3 Egiptiá Lua no, gbēnazinaone!
 An sōá Lua Nisina no, pó audeone!
 Tó Dii ɔ̀ lònla,
 an ɔ̀nledeɔ̀ gēmbole,
 gbé́ pó aale ɔ̀nleɔ̀ léle,
 aa midε sānu mípii.

4 Dii yáε bee òmεε à mè:
 Tó nòɔ̀musu lé hēεke a pobleawa,
 mé wà pɔ̀dānaɔ̀ káaaaàzi dasi,
 lá an wiidɔ̀awà vía a àà kũo,
 mé an zɔ̀a a àà kádeɔ̀,
 màa Dii Zigōde a pila zikai
 Siɔ̀na gbewa ní a sìsìɔ̀naɔ̀.

5 Lá bā ɔ̀ gí ní a néɔ̀,
 màa Dii a gí ní Yelusaleũo.
 A giò, a àà suaba,
 a maaàla, a àà bɔ̀.

6 Isailiɔ̀, à εa ze ní Lua pó a bɔ̀ aà yáu pāsípāsio sa.

7 Asa gɔ̀ɔ̀ bee á baade a gí tǎa pó a pǐ aziaε ní ánusuo ní vuaozì.

8 Wa Asiliɔ̀ kwé ní fēndao,
 i ke gbēnazina no.
 Fēnda pó de gōε pó ũo mé a ní dedε.
 Aa wí ní bao fēndapi lézǐ,
 wi zɔ̀zǐda ní èwaasone.

9 Vía a ní kía kú à gòɔ̀gòɔ̀bo,
 iwāa a ká ní ɔ̀baanaɔ̀ pɔ̀a,
 aai ní dàlapoo to daa we.
 Dii mé yápi ò.
 Aà té ɔ̀ Siɔ̀na,
 aà kína ku Yelusaleũ.

32

Kía maa kpala

¹ Gwa! Kíae a kpalable ní yázedeo,
aà ìwaᵋ kible a zéwa.

² An baade aᵋ de ulékíi ũ zàa'ianaε,
aᵋ de mikpakíi ũ lou zǎ,
aᵋ de swa ide ũ gbáau,
aᵋ de gbεsi zᵋᵋ uede ũ gugíiu.

³ Wεbiibiinaᵋ wé a kē sa,
swākpanaᵋ yāma.

⁴ Nᵋnwāadeᵋ ᵋnᵋkū aa yá dᵋ,
bebedeᵋ yá'o sa káukau iwesasai.

⁵ Wa me sᵋūε beεede bo,
wa me kᵋnideε gbēmaa bo.

⁶ Asa sᵋū ì yāfaasai o,
aà láasoo ìᵋ ku yāvāiwa.

Ili zíkε Lua yáwao,

ì Dii seela bēε kεné.

I nᵋandenaᵋ to gii,

ì imidenaᵋ to isai.

⁷ Kᵋnide yákeᵋᵋ vāi,

ì vāikpaaí ní taasideᵋ

à ní òᵋkpa ní mᵋafilio,

i wēnadepiᵋ yá málεné.

⁸ Beεede ì yázede yá,

yá beεede ᵋ ì zεᵋ.

⁹ A nᵋε namablenaᵋ,

à fεle swādᵋmazi,

á nᵋε pᵋ á kú niεniεᵋ,

à ma yāma.

¹⁰ A nᵋε pᵋ á kú niεniεᵋ

á gõ ní bílió zii maa'i,
asa v̄ēk̄w̄z̄z̄sa aó kuo,
ések̄ek̄ea a k̄eo.

¹¹ A n̄oe p̄ó ále namableo,
à lualua ní s̄ðdeedeo.
A n̄oe p̄ó á kú nīnīeo,
à kpakpanaga.

A á p̄ó wolowá píi,
í zw̄ankasao d̄o á pi.

¹² A ázia gb̄ēgb̄ē, í búbuape
á bua maaó ní á v̄ē ne'inao yáí.

¹³ A sólo ma gb̄éó bùsu yáí,
asa læaa ní læsikao b̄òleu.
A sólo á ua p̄onadeo

ní á w̄éle nae beeo yáí.

¹⁴ Kibe a gõ da p̄ã,
w̄éle súude a gõ bezia ũ.

A s̄is̄i gud̄ak̄i aó da wáiwai ḡoópii
zàa'inao p̄onak̄ek̄i ũe,
p̄ó d̄ád̄ak̄ek̄i ũ,

¹⁵ e Lua àó gé a Nisina pisiiwá b̄oa za musu,
gb̄áa i gbasa gõ gutaaede ũ,
gutaaede s̄ò dào ũ.

¹⁶ Yáze a kible gb̄áapiu,
maak̄ea aó ku gutaaedepiu.

¹⁷ Yázede a aafia iné,
maak̄ea gb̄e aó de kua d̄o d̄o ní s̄òdaadoũo ũ ḡoópii.

¹⁸ Ma gb̄éó aao ku ua aafiadeu,
an be aó nīe,
aa kámabou nama guu.

¹⁹ Baa tó lough̄e lik̄pe òkp̄à,

mé wà wéle deelepà wa dàai,
 20 áo de pɔnadeɔ ũ,
 áo pɔtɔtɔ swa píi sae,
 á zuo ní á zàa'inao dɛepookii e.

33

Yelusaleŭ suabaa yá

- 1 Waiyoo gbɛ'ɔɔkpana,
 n gbɛ́ pɔ́ wi n ɔ́ɔkpa yāao!
 Waiyoo zibɔnkpede,
 n gbɛ́ pɔ́ wi bɔ n kpe yāao!
 Tó n gbɛ́ ɔ́ɔkpà ní làa,
 wa n ɔ́ɔkpa sɔ́e.
 Tó n bɔ gbɛ́ɔ kpe ní làa,
 wa bɔ n kpe sɔ́e.
- 2 Dii, wá wɛgwa, wále sɔanzi.
 Nyɔ dɔwále lá gu lé dɔ,
 ní wá suaba wá taasikɛgɔɔ.
- 3 Tó n kolokèkɛ, wí lékɔwae
 tó n fele, buio ì fáaae.
- 4 Wa léle ní pɔɔwa
 lá kwao ì léle buapɔwawa,
 wa ní pɔɔ símá
 lá kwasutɛɔ ì kenéwa.
- 5 Dii sáa kuo, asa a ku musu,
 a to yázeɛde ní maakɛao li Siɔnaa.
- 6 Dii aɔ de ní zímpɛle ũ gɔɔ bee,
 aafia ní ɔnoo ní dɔao aɔ die.
 Viakɛa Diiɛ mé ì mó ní àizepio.
- 7 Gwa! Gɔsa gbāao wiido gāae,
 gbɛ́ pɔ́ wà ní zí awakpaipio lé ɔɔb wɛnanno.

8 Zedaᵛ lé sé ɓo,
 gbēe lé gu baa ví ɓo,
 ɓedoũ ku ɓo, wàɓe saka seelaᵛ,
 wa kō bēēē dō ɓo.

9 Bùsu lé wēnake, à gò zeesai,
 Libā gò ní wío, à mùakù.
 Salᵛna guzule gò lán gbáawa,
 Basana ní Kaamelio gò gii.

10 Ma Dii ma mē má fēɓe sa,
 má a gbāa ɔɔnē, mí tɔɔ.

11 A nɔsì sēpisa ũ,
 a ne'ĩ sē giina ũ,
 ma pɔɔa ma níu de té pó a kúwá ũe.

12 Gbēpio tékū aa gō túfu ũ
 lán kàele zōzōa pó wà tesōwàwa.

13 A gbé pó á kú zāzā,
 à yá pó má kè ma,
 á gbé pó á kú káio,
 àᵛ ma gōsake dō.

14 Gili gē Siᵛna duunkenaᵛgu,
 luayādansaipio lé kpakpanaga.
 Wá déme a fō àᵛ kú ní té pɔkaalenaoui?
 Wá déme a fō àᵛ kú ní té gasaipioi?

15 Gbé pó ì yāke a zéwa,
 mé ì yāmaa o,
 a za gbēble'aigu,
 mé ì ɔɔɓe gbagusae yáu,
 ìli swáse gbēdeyāio,
 mé ìliᵛ ye à wesi vāileo.

16 Ōme aᵛ ku aafia musu,

aà ulékíi aɔ gbãa gbèsɔɔu.
 Ali pɔblea e we,
 mé í a késãwào.

17 Nyɔ wesi kía kɛfenkele,
 nɔyɔ bɔsu e kãaa yàasa.

18 Nyɔ làasooke gili pɔ kè yãawa n sɔ guu, ní me:

Naokena ku máe la?

Ɔsina ku máe la?

Gbé pɔ ì dɔ nao ku máe la?

19 Nyɔ gbé pɔ aai yã'o n ɔopio e bo,

nɔyɔ gbé pɔ nili n buiyã maopio yã'o ma bo,

bui zilo pɔ n n yá gbadɔopio.

20 Siona pɔ wɔ dikpekeu gwa,

wesi Yelusaleũle,

a ku aafia zwãakpe pɔ wa sɔdo ũ.

Wa a lipelɔ wúle bauo,

mé a bae a kɛo.

21 Wekii Dii a a zɔɔke ɔlɔwɛɛ,

gu pɔ swadaɔ n swa'onaɔ diu.

Gó'ilenao táa'o ípiao,

baa a zɔɔ a bua swapiɔwao.

22 Asa Dii mé wá Dɔaana ũ,

Dii mé wá Gbãade ũ,

Dii mé wá Kía ũ,

ɔme a wá suaba.

23 N zwãakpe baɔ pɔlo dègedegɛ,

n kɔkũliɔ péle a gbãa bo,

a zwãa dɔao.

Bee gbɛa ɔ wa zì ài zɔɔ biilekɔɛ,

baa ɛɔ pɔ séle maamaa.

24 Gbé pɔ kú wee a me ále gyãkeo,

wélepideɔ duuna kɛmá.

34

Yákpalekea ní dúniao Eḁũ

¹ Bui ní buio à sǝ kái à yāma,
 b̀usu píi gbéǝ à swákpa,
 dúnia ní gbé pǝ kú a guuǝ à yāma,
 tǝǝ ní pǝ pǝ b̀lèwàǝ píi.

² Asa Dii pǝ pà bui píizi,
 à fè ní ní zǝǝǝ.

A ní dèdè, i ní míǝnzǝ.

³ Wa gbé pǝ wà ní dèdèǝ kǝǝ,
 gbè̀sǝsǝ ní au mi, an gèǝ gǝǝ.

⁴ Saanaǝ yǝ musu píi,
 luabè a koo lán pèwa,
 musupǝǝ wolo lán vè̀lèǝwa,
 aa kwè lán kaadè̀nlaǝwa.

⁵ Dii fènda gà ní auo musu.

Gwa! Alè su Eḁũwa yákpalekèi,*
 àlè mó pilai gbé pǝ àlè ní míǝnzǝpǝwa.

⁶ Dii fènda tà ní ble ní sǝǝ auo,
 sǝsa gòlè nísi ìwà,
 asa Dii sa'oa ví Bǝzèla,
 aà pǝ kòlokpakpaa dasi Eḁũ.

⁷ An zùsè̀lèǝ ní ní zuswanaǝ kwé̀nǝ sǝnu
 ní ní gbàadèǝ píi,
 an b̀usu i ga ní auo,
 nísi i i ní tǝǝlèwa.

⁸ Asa Dii tǝsimagǝǝ,
 aà ìadama wè̀è yásia ní Siǝnao yái.

⁹ Eḁũ swaǝ li kǝtaa ù,
 a b̀usuti a li ìatè̀gbǝ ù,
 an b̀usu i gǝ lán kǝtaa téwa.

* 34:5 Isa 63.1, Mal 1.4

10 Aɔ gaa vɔo fãane n̄ gwãasɔnao,
 a súdele aɔ dɔ ɔɔpiie.†
 Wɛ n̄ wɛo aɔ da wáiwaiɛ,
 gbɛe a a baa ví lo.

11 Gáuo n̄ kpɔbɔ'ilenaɔ ke n̄ kúkii ũ,
 koohũhũnaɔ n̄ gbagbaaɔ sakpeda we.
 Dii a guyɔbɔ poowà, i ɔɔ da pã,
 a gwa n̄ ɔ́susugwabao, i ɔɔ gii.

12 Kíá buiɔ ku wà n̄ kpá kpalau lo,
 an dɔaanaɔ ɔ́le mí.

13 Kàleɔ n̄ leaaɔ kúle n̄ kpé gbãaɔwa,
 lesikao n̄ gàgaaɔ a da n̄ zegikiiola.
 Aɔ de gbɛgbonaɔ tòo ũ, kooɔ be ũ.

14 Awalewanaɔ n̄ maiɔ kpaaũ we,
 táaɔ fɔkpakpakɔwa,
 babayɔɔ zɔlekii eu, aɔ káleu.

15 Bãso a sakpe da we à gbedau,
 a nepipi, i n̄ kãaa a zíe.
 Yãamusuɔ kɔ nɔnɔaau,
 sa lo te a nai.

16 A wɛele Dii taala guu,
 à a kyoke,
 an kee a késão,
 a dae a kua a sawao,
 asa aà lé mé ò,
 aà Nisina mé a n̄ kãaa.

17 Ōme n̄ baa kpámá,
 à ɔdò n̄ baadeɛ a kúkiiwa.
 A ɔɔ n̄ pɔ ũ ɔɔpii,
 aɔ ka a guu wɛ n̄ wɛo.

† 34:10 Zia 14.11, 19.3

35

Gbé pọ Lua ní suabàò kua zia

¹ Gbáa ní gugii a pónake,
guwaiwai a yáalò,
kpaá a bọ̀leu.

² A vuke ní póna zṣòò, a gulake.
Libā gawi a gṣè,
Kaameli ní Salṅnao maa a pisiwà,
wi Dii wá Lua gawi ní a zṣòkeo e.

³ A á gàsí pọ̀ gṣè dṣázio zu,
à á gbá pọ̀ gṣè tèeeò sé.*

⁴ A o gbé pọ̀ an ká gàṅne:
A sṣḍile, ásu to vía á kũo.
A gwa! A Lua lé mó tṣiié,
àle mó fiaboiné, i á suaba.

⁵ Víàò wé a ké,
swādoò swá a wě,

⁶ εεò víví lán banawa,
lénanaalεadeò gulake,†
asa gbáa a pūna ní ío,
gugii a li swa ũ.

⁷ Tṣòle wāa a li íkalékii ũ,
gugii a gṣ nibṅna ũ.

Gbēgbonaò kálékii a v́ ní wáao ní swamṅeo bọ̀le.

⁸ Wa zeda bṅ we,
wa me zépié zé pọ̀ a kua adoa.

Gbà̀lɛnaò seò,
sṅũ a bεβε kpa a āao,
zépi aṅ de a senaò pọ̀ ũe ítṣe.

⁹ Nṅomusu aṅ ku weo, wàie a sṣio,

* 35:3 Εβε 12.12 † 35:6 Mat 11.5

wa wesi wàile weo.
 Gbé pọ́ Lua ní suabàò mé aao be we,
 10 gbé pọ́ Dii ní bópiò ea su,
 aa gě Siona ní kúkuakεao,
 pona láasai kú ní musu,
 pona ní yaabo gěńzi,
 ppsia ní wēnao gēzεa.

36

Asilio kía viadadaa Yelusaleũdezi
 (2Kia 18.13-27, 2Lad 32.1-19)

¹ Kí Ezekia kpalablea wè gěo mēndosaide guu
 Asilio kí Senakelibu mò lèlε Yuda wéle bíideowa, a
 sí píi.

² Ǿ à a zīgǿo gbēzǿo zì, à bọ́ Lakisi à gè Yelusaleũ kí
 Ezekia lè ní zīgǿo dasidasi. A zè íkalekíi pọ́ kú musu
 saε, popinabo bua zéu.

³ Kibe ziia Ilikia né Eliakiũ ní aà lakēna Sebenao ní
 aà kpawakεna Asafa né Yoao bọ́ gè aà kíi.

⁴ Ǿ gbēzǿopi òné: A ge o Ezekiaε, Asilio kía zǿo mé
 lé aà la, bó àlε a náaike màai?

⁵ A mè á zīgbaselea dǿ mé á gbāa. Yāpā giie. Dé
 àlε a náaike, ǿ àlε bo aà yá kpεi?

⁶ Egipio kía pọ́ àlε a náaike gwa. A de lán feelipan
 wíwiawae. Gbé pọ́ gbāa'èwà, ì aà zǿ a ouε.*

⁷ Tó á òmεε Dii á Lua náai álε ke, aà gulesiò ní aà
 gbagbakíio Ezekia gbòoo lò? A ò Yelusaleũdezi ní
 Yudaone píi aa mọ́ kúle gbagbakíi ae Yelusaleũ la.

⁸ Aà ledouke ní ma dii Asilio kiao, mí aà gba sǿ
 mēn òaa kwi, tó a gbé víi aa diè kpε.

* 36:6 Eze 29.6

⁹ Lá àlε Egipi zikasōgoο ní sōdeο náaikε, kpelewa a f̄s zεzō baa ma dii zīgō gāli pó kèsāńziο doi?

¹⁰ Alε e ma dii mò lélei guε beewa à a dúuzō Dii lé sai yā? Dii mé òè aà léle bùsuε beewa, i a dúuzō.

¹¹ Ǿ Eliakiũ ní Sebenao ní Yoao ò zīgō gbēzōpiε: Yā'o wápiο n zòblenaοne ní Sili yáo, asa wi maε. Nsu yā'owēε ní Ebelu yáo, ké gbé pó kú bíiwaο mao.

¹² Gbēzōpi wemá à mè: Ma dii i ma zī mà yápi òé ní á diio átεεο, ní gbé pó zōleα bíiwaοneε lο, asa aa nízia bíikpe pó aa kè ble, aa nízia osoo mi lááwaε.

¹³ Ǿ gbēzōpi f̄leε p̄na ní Ebelu yáo à mè: A Asilio kía zō yāma!

¹⁴ Kípi mè ásu to Ezekia á sāsāο, asa a f̄s á bο a z̄io.

¹⁵ Ezekia mè Dii a á bο, a á wéleε bee kpa Asilio kíawao. Ásu Ezekiapi yāma à Dii náaikε yápi musuo.

¹⁶ Ásu Ezekia yāmao. Asilio kía mè à ledoukεano, à mikpawa, á baade i azia vēεbe ní azia kaadοembεο ble, i azia bia'i mi,

¹⁷ e àο mó á sélei à táano bùsu pāle pó de lá á pówau. Pówena ní vēε nao pālawà, p̄εε ní vēεbuo diuε.

¹⁸ Ezekia mè Dii a á bο. Ásu weio, ásu to à á sāsāο. Buipāleο táae è ḡi Asilio kíaε aà ní bùsu símaé?

¹⁹ Amata ní Aapadaεο táao ḡε máε? Sefavaiũ táao ḡε má ni? Samali táao è ḡiè ní ní wéleoe?

²⁰ Bùsu beεο píi, an kpele táa mé f̄s ḡiè ní a bùsuoi? Kpelewa Dii a f̄s giè ní Yelusaleũoi?

²¹ Gbéο níle kilikili, aai yāwewào, asa an kía òné aasu yázāsiwàoε.

22 𐤊 kibε ziiā Ilikia né Eliakiū rí aà lakēna Sēbenao rí Asafa né Yoa aà kpāwakεnao èa sù Ezekiapiwa rí rí pōkasaō kékēa, aa zīgōō gbēzōō yá dāu aa siuè.

37

Ezekia wabikεa Diiwa (2Kia 19.1-19)

1 Ké kí Ezekia yápi mà, à a ula ga kè à zwànkasa kàkaala, ̄ à gè Dii ua.

2 A a bε ziiā Eliakiū rí a lakēna Sēbenao rí sa'onkiaō zì ānabi Isaia, Amōzu néwa, zwànkasaō kàkaarīla.

3 Aa òè: Ezekia mē yá gī gbāε, wà wá dá taasiu, wà wá lele, wà widādawá. Wa gō lán nōε pó a né kà bōa mé yèεε ku a fō iowa.

4 Asilio kía a zīgōō gbēzōō zì, à mō Lua bēε lāanikè. Dii n Lua yápi mà, a aà lele yápi oa yáia, wá dōo. Wabikεwà wá gbé kōna pó wa gōōε.

5 Ké kí Ezekia zīnapiō gè Isaia lè màa,

6 a òné: A ge o á diiε, Dii mē asu to vīa a kū Asilio kía iwaō dōεaano yá pó a màpi yáio.

7 A ma! Tó Asilio kía baοe mà, Dii a to làasoo gēaāgu, i ta a bùsuu. Dii i to wà aà de rí fēndao we.

8 Ké zīgōō gbēzōō mà Asilio kía fēle Lakisi, à èa tà à aà lè, àε zika rí Libenadeō.

9 Asilio kía mà Etiopiō kí Tilaka lé mō zikaiano, ̄ à èa zīnaō gbàε Ezekiawa à mē:

10 A o Yudaō kí Ezekiaε, dii pó àε a náaikε à gbàsa mē á Yelusaleū namεε ma ɔzīo, asu to aà a sásāo.

11 I ma lá Asili kíaō kè bùsuōne à rí ké kélekele piio lé? A mé a bō adoa?

12 Bui pó ma deziō kàaleō, Gozā rí Halanao rí Leze fio rí Edeni pó kú Telasaaō, an táaō rí bōe?

13 Amata kía kú máí? Aapadaε kía kú máε?
Sefavaiũ ge Ena ge Iva kíaο ku máí?

14 Zinapiο lá kpà Ezekiawa. Ké à a kyokè, à gè Dii
kpéu, a pòo aà aε,

15 à wabikèwà à mè:

16 Dii Zīgōde Isailiο Lua pó kú malaika gàsīadeο
zānguo,* mίμε ní Lua ũ bùsu pó kú dúnia guu píie.
Mμε n musu kè ní τοολεο.

17 Swákpa n yāma, Dii. Wéσε n gugwa, Dii. Dóεa
ní Lua béεο lékpāsā pó Senakelibu kè ma fá!

18 Sīanaε Dii, Asili kíaο buipio kàale píi, an bùsuο
gō bezia ũ.

19 Aa ní diiο kàτεu aa ní kpasa, asa aa de Lua ũο, pó
pó gbēnazina kè ní lío ní gbεοονε.

20 Dii wá Lua, wá bο aà οζī, bui pó kú dúnia guu
píi io dō ké n Dii, mίμε ní Lua ũ ndo.

Senakelibu gaa

(2Kia 19.20-37)

21 Ϛ Amοzu né Isaia lékpāsākè Ezekiaε à mè: Dii
Isailiο Lua mè a wabi pó ní kè Asiliο kí Senakelibu
yá musu mà,

22 à àsiε bee ò aà musu:

Siona wéε lé sakangu,

àε n láanike n kpe.

Gbēε i zible Yelusaleūpiwa yāao,

ō àε a mi dada a gāu.

23 Dé n dεwà ní sōsōi?

Dé n kāaè n n mi dàè íai?

Isailiο Lua pó a kua adoa ní kèε.

24 N dà n íwaονε aa Dii sōsō,

* **37:16** Bοa 25.22

n mè n dede sìsìᵇ musu ní n zikasõgo dasio
e Libã bùsu gbèsìsì misonau.

N seᵇe lí gbãᵇ zᵇzᵇ,
n pēli zᵇᵇ kwè,
n ka a léwa musu e a likpε sisiu.

²⁵ N lᵇᵇ yᵇ buipāleᵇ bùsuu,
n a imì,
n kèε Egipi swaᵇ í bà.

²⁶ Ké ma Dii má dīle màa za zi,
ni mao lé?
Ma zεᵇ à gègè, ᵇ má tò à kè.

Má tò n ní wéle bíideᵇ kwè wīliū,
aa gᵇᵇ daaia.

²⁷ Wélepideᵇ gbãa kèsã,
aa gᵇᵇ suuu, wí ní kú.
Aa ᵇe lán sēsaowa,
lán sēla bᵇᵇwa,
lán sē pᵇᵇ bᵇle kpéwa à gága gᵇᵇwa.

²⁸ Má n kúkii dᵇ,
má n γεa ní n suao dᵇ,
má n pᵇpaamazi dᵇ.

²⁹ N pᵇ pāmazi,
n kàamai pᵇ ní vī yá gè ma swáú.
Má bakanε n níu,
má àasina kanε n léue,
má tó ñ εa tá ní zé pᵇ n mᵇᵇᵇ.

³⁰ Ezekia, yáε beeᵇ ᵇεne seela ũ.
A pᵇzã ble ble wēa,
zii lᵇ í ble we.
Zii kee sa à pᵇtᵇ í pᵇkeke,
à vēeli pépe í a be ble.

³¹ Yuda kᵇna pᵇᵇ bᵇᵇ zina a εa péle tíu,

an né iò kpa musu.

³² Asa gbé kōnao bɔ Yelusaleũ,
Siona gbèsisidepio gɔ̃.

Ma Dii Zígɔ̃de ma ãia mé a bee ké.

³³ Ayãmeto ma yáε bee ò Asilio kía musu:

A gẽ wéλεε beeuo,

a kazuuo,

a a sèngbao dɔ̀èo,

a koezɔ̃i à gbà lesi daio.

³⁴ A εa tá ní zé pò à m̀ooε,

a gẽ wéλεpiuo.

Ma Dii máme má ò.

³⁵ Má gí ní wéλεpio,

má a suaba mazia yáí

ní ma z̀blena Davidi yáio.

³⁶ Ǿ Dii Malaika b̀ò gè Asilio b̀ouo, à gbéɔ̀ dède
̀aasɔ̃sɔ̃o lee ̀aa do gẽosai (185.000). Ké aa f̀ελε kɔ̀o,
aa gεo e kálea gupiuu.

³⁷ Ǿ Asilio kí Senakelibu f̀ελε a b̀oopiuo, à ̀εa tà
Niniva, a ku we.

³⁸ Gɔ̀o pò a kúlea a táa Nisoki kpéu, aà néo Adameleki
ní Salezεεo aà dè ní f̀εndao, ̃ aa bàasi tà Alalata
b̀usuu. Ǿ aà né Esaad̃o z̀̀le aà gbεu.

38

Ezekia gyãkea

(2Kia 20.1-11, 2Lad 32.24-26)

¹ Bee gbεa Ezekia gyãkè à kà gaa, ̃ ãnabi Isaia
Amɔ̃zu né gè aà lè, a òè: Dii mè ledile n gbéɔ̃ne, asa
níle mó gaie, níyɔ̃ f̀εle bo.

² Ǿ Ezekia aed̀ò gíwa, à wabikè Diiwa

3 à mè: Dii, n yá na! Lá má n yá kŭa ní náaio, mé ma yá pó ní yei kè ní nòsemendoo, to à dɔngu. Ǿ à wēna ɔɔbɔ.

4 Ǿ Dii yā'ò Isaiæ à mè:

5 Ge ñ o Ezekiaε, ma Dii aà dezi Davidi Lua ma mè, ma aà wabikεa mà ma aà wé'i è, ma aà gɔɔ kàffìè wè gēo.

6 Má aà si Asilio kíawa ní wéλεε beeo, má gí ní wéλεpioε.

21 Isaia mè wà kaadɔembe lɔ wà dɔɔ aà sánεwa, i gbágbã.

22 Ǿ Ezekia mè: Bóme aɔ de ma εa gea Dii kpéu seela ũi? Isaia wèwà à mè:*

7 Seela pó Dii a kenε lé pó á gbène yá musun ke:

8 Uena pó íatē lé suò Aaza gbápepekliɔ gwa. A to uena pó lé pilawà εa dedεwà mèn kwi. Ǿ íatē εa dède gbápekli mèn kwi pó à pilawà yāawa.

9 Le pó Yudaɔ kí Ezekia dà a gbágbãa ní a gyāo gbεan ke:

10 Ma mè, gɔɔ pó ma ka kámaboa

ǿ ma káikù ní ελεoa?

Lua a ma wè kɔnina pó gòmεε sia yà?

11 Ǿ ma mè má Dii e dúniau lɔ,

má wesi gbēnazinalε lɔ,

máɔ kú ní gbé pó kú tɔɔlɔ lɔ.

12 Lua lé ma bɔ sɔu,

àε sɔpi sia,

lá dádākεna ì a kpé wolowa.

Alε ma wēni bāmba,

lá zwāatāna ì pólε bɔ àsauwa.

* 38:22 Dɔɔ 21-22 maa lakɔi, lá a ku 2Kia 20.7-8 guuwa.

¹ Gɔɔ bee Baladã né Melodaki Baladã, Babeli kía lá kpàsã Ezekiaε ní gbaɔ, ké à aà gyãke gbágbãa bao mà yáí.

² Ezekia gbãakpà zínapiɔzi, à gèrínɔ a làasiu, à a ánusuo ní vuaɔ ní pɔ gínanaɔ ní nísí maao òlóné. A gèrínɔ a zíkabɔkalekpɛu lɔ, à a àizeε òlóné míomi. Pɔe ku aà be ge aà bùsuu ke à gĩ ɔlínéó.

³ Ǿ ānabi Isaia gè aà lè à aà là à mè: Kpelewa gbépiɔ ònei? Za má aa bɔu aa mò n kíii? Ezekia wèwà à mè: An bɔkíi zà, Babeli aa bɔu.

⁴ Ǿ Isaia aà là à mè: Bó aa è n bei? A wèwà à mè: Aa ma beɔ píi è. Ma àizeεε ku ké ma gi òlínéó.

⁵ Ǿ Isaia òè: Yá pɔ Dii Zígɔde ò ma.

⁶ Gɔɔ lé mó ké wa n beɔ píi ní àizeε pɔ n deziɔ tòne ní kũa e gbãɔ séle tað Babeli. Dii mè a kee a gɔo.

⁷ Wa né pɔ rýɔ ní ieɔ séle tárnɔ, aai gɔ Babeli kibε zíkɛnaɔ ũ.*

⁸ Ezekia òè: Dii yá pɔ ní òmεε maa. Asa a ðíle áɔ aafia niε guu e a wēni léue.

40

Lua gbéɔ nòse niniane

¹ A Lua mè:

A ma gbéɔ nòse níniné,
à ní nòse níniné.

² A yá nana o Yelusaleũdeɔne,
à oné an zɔzĩ làa,
an tàae wĩ ní musu kò,
aa ní duuna fiabò Diiε lee pla.

³ Kpàwakεna lɔɔ ma ðɔ, àle mε:

* 39:7 2Kia 24.15

A zekεke Diiε gbáau,
 à zeda poo wá Luaε s̄u.*
 4 Guzulε píi a tata,
 gbè les̄iò ní s̄is̄iò daaí píi,
 gutoũtoũò kpaai,
 gusīsideò ḡõ gusalalao ù.
 5 Dii gawi a bo,
 gbépii a wesie s̄anus̄anu.†
 Dii lé mé ò.

6 Ma bo mà do à mè: Kpàwake!
 Ma mè: Mà kpàwake mà o kpelewai?
 A mè: Gbēnazina píi de lán s̄ewaε,
 an kefenke de lán s̄evuwaε.
 7 S̄ē ĩ gaga, a vú ĩ kwé,
 ké Dii ĩ íanapewa yái.
 Gbēnazinao de lán s̄ewa síanaε.
 8 S̄ē ĩ gaga, a vú ĩ kwé,
 wá Lua s̄õ, aà yá ò ku ḡõpiiε.‡

9 Siõna baonakpana,
 de de gbēs̄is̄i les̄iwa, leda ía.
 Yelusaleũ baonakpana,
 yā'o gbáugbāu v̄iasai,
 o Yuda w̄éledeone: A Lua ke!
 10 A gwa! Dii Lua lé mó ní ikoo,
 àle mó kiblei ní ḡasa gb̄āao.
 A gwa! A a asea k̄ua, §
 a a z̄i ài kpán'aεke.
 11 I a p̄óo dā lán s̄ādānawa,*

* 40:3 Mat 3.3, Maa 1.3, Zāa 1.23 † 40:5 Luk 3.4-6 ‡ 40:8 1Pie
 1.24-25 § 40:10 Zia 22.12 * 40:11 Eze 34.15, Zāa 10.11

ì a sãneɔ solɔ a ɔu,
 ì ní kpá a kùe,
 ì a neadeɔ tàlakpa.

Dii dea píiia

12 Déme ísia í yò a ɔ guui?

Déme luabe yò ní ɔtãoi?

Déme dúnia bùsuti kà zaau píii?

Déme gbèsisíɔ dī kiloowai?

Déme sísíɔ gbia yòí?

13 Déme Dii làasoo dōi?

Déme yādàè à ledàwài?†

14 Dé Dii yákpàe àà gēzī àà ledawai?

Déme àà dà zé súsuwai?

Déme dōa káfīei?

Déme òno dàèi?

15 Bui píi deè lán itona pó tò soo guuwaε,

lán luutē pó kpá kiloowawa,

isia gūgūnaɔ gbia deè lán gbétiwaε.

16 Libā likpe i ka Dii gbagbayaa ũo,

a nòbɔɔ i ka wà sa'ooowào.

17 Bui píi deè yāfūnnɔε,

àe ní gwa fooonnɔε,

aa deè pɔe ũo.

18 Dé á Lua keεūòì?

Bó á me a muaaòì?

19 Tāa sō, ɔzikena mé ì pí,

ō sia ì vua í léwà,

ì ánuusu yàbaa ke daè.‡

20 Gbé pó a ɔ lé a kpe leo

† 40:13 Lom 11.34, 1Kln 2.16 ‡ 40:19 Zln 17.29

ì lí pò lí vlão sé,
 ẽ ì lí'án gõide wεεε
 àà táa péλεε, ké asu léλεο.

21 A dõo lé? I mao lé?
 Wi oé za asinizio lé?
 I dúniakalegɔɔ yāmao lé?

22 A zɔ̄lea bàlumaa dúnia musu,
 a gbéɔ deè lán kwaɔwaε.
 I musu poo lán zwàakpewa a be ũ.

23 I to kpalablenɔɔ gɔ̄ fooonnɔɔ,
 ì dúnia dɔ̄aanaɔ sɔ̄aa aa gɔ̄ kpεε.

24 Wà ní dílen lò,
 wà ní kpán lò,
 an zína gè tíun lò,
 tó à íanapè má, aaí giigagaε,
 zàa i ní sé lán sè keleɔwa.

25 Lua pò a kua adoa mè:

Dé á ma λεεũdì?
 Dé áλε e wá sáai?

26 A wése musu gwa.

Déme pɔ̄ beeɔ kèi?
 Déme ì to aa bile ní dasileu
 à ní baade sísi a tówai?
 Aà iko zɔ̄ɔ ní àà gbāa pāsio
 mé tò a keeli késāo.

27 Yakɔ̄bu buiɔ, bóyāi i me Dii á zé dõo ni?

Isailiɔ, àkea áλε o á Lua á yá fān vïo ni?

28 A dõo lé? I mao lé?

Dii mé Lua b́éε ũ, dúnialedana ũ.
 Ili kpasao, ìli fuo,

mé wa f̄o àà ònò lé d̄so.

²⁹ I gb̄aa káfi gb̄é p̄o kp̄asaone,

ì gb̄é p̄o ḡò d̄òlòlò gba ȳèèè.

³⁰ Ewaaso ì kpasa aa fu,

gb̄é gb̄aa ì ḡembòle aa léle,

³¹ gb̄é p̄o an wé d̄o Diizio s̄o,

an gb̄aa ì d̄edèè.

Aa f̄ele ní gb̄aaò lán kúuwa,

aa bàale aa kpasao,

aa táa'o aa fuo.

41

Gb̄é p̄o Dii ad vù iu

¹ Isiabaadeò, à ke ma ae kílíkili,

bui píi, à tó á gb̄aa àò káfi.

A s̄mazi à yā'o,

wà k̄o k̄aaa wà yáḡōḡō.

² Déme gukpe gb̄épi vù iu,

gu p̄o ì géu píi ì ziblei?

Déme ì buio naè a ɔzi,

ì to aàò gb̄aaable ní kíaɔwai?

I ní ke kélekele ní a f̄endao,

ì ní f̄aaa ní a kaò

lán íana s̄episa séleawa.

³ I ní yá à ní kpá, ì gé ae aafia

ní zé p̄o aà k̄èse ì péleu ȳaaoo.

⁴ Déme bee k̄èi? Déme m̄òdì?

Déme tò buio ìò tete k̄o kpe za as̄inizii?

Ma Dii, máme má D̄oana ní Ḡōz̄ānao ũ.

⁵ Isiabaadeò è, vía ní kú, aale s̄oi,

tòleledeò lé mó ní lualuao.

6 Aale dɔkɔle,
baade lé o a gbéé aà ze gbãa.

7 An sia ì m̀okasana gba s̄o,
gbé́ p̀o lé m̀o gaε n̄ masanao
ì o gbé́ p̀o lé m̀oε éewaε:
N t̄aa pεεpεεapi kè maa,
s̄ aañ pá n̄ kusao gíũgiũ,
ké asu léleo yáí.

8 Apio s̄o Isaili ma z̀oblēnao,
á Yakɔbu bui p̀o ma á séo,
ápio ma gbēna Ablahaũ buio,*

9 ma á naaa za t̄oole léwa,
ma á sisi za d̄ũnia gola síiõwa,
má òé ma z̀oblēnaoñ á ù,
ma á sé mé mi á v̄ũaa.

10 Ásu to v̄ia á k̄ũo, asa má kúáno,
ásu bílikεo, asa á Luan ma ù.
Má á gba gbãa, ao, má d̄óale,
ao, má á kú n̄ ma oplaá z̀iblēnao.

11 Wí a gbé́ p̀o f̄éázio kú,
á ibεεpio γεε a ḡo kpá n̄ wéi,
aa ḡo p̄oε ùo, aa midε.

12 A á w̄elep̄io wεεle kuamá,
gbé́ p̀o z̄ikáánopio ḡo fooonno.

13 Asa mámēmaa Dii á Lua,
ma á kú á oplaawa má òé,
ásu to v̄ia á k̄ũo, má d̄óale.

14 A Yakɔbu bui k̀òt̄eɔ,
ásu to v̄ia á k̄ũo,

* 41:8 Zaa 2.23

á Isaili pọ gbēe lé á gwao,
 má dọ́áíe.

Ma Dii Isailiọ Lua pọ ma kua adoa,
 mapi á Bona máme má ò.

15 Gwa! Má á ke gbáalakẹbo dafu swaa sónede ũ,
 á gbèsísiọ gbáala ke à ní tibo,
 á sísiọ dēonzo à ní ke búlebule.

16 A ní fá, íana i ní séle,
 zàa íana i ní fákōwa.
 Á Isailiọ, á pọ a ke Diiwa na,
 á íanadā ní á Lua pọ a kua adoao.

17 A taasideọ ní á wēnadeọ
 aa kpáleke íi aa kuawa,
 an kòlo a gaga ní imio.

Ma Dii má wemá,
 ma Isailiọ Lua má pākpańzio.

18 Má nibonaọ bo sísi wáiwaiọ musu,
 má tó swa'io bàale guzuleọ guu,
 má gbáa lile dāna ũ,
 tọle gii i gō gu ide ũ.

19 Má sede líọ ba gbáau
 ní lẹpusialiọ ní gbéliọ ní kuliọ,
 má pēliọ pẹ guggiu
 ní kpēliọ ní séliọ,

20 ké gbépii e, aai a wàaipa,
 aai làasookewà aa dō
 ké ma ọ mé kè,
 ma Isailiọ Lua pọ ma kua adoa,
 máme ma mọ̀.

Dii t́áọ gbáasaikẹ kaané ní ọzi

21 Ma Dii ma m̀e,

à su ní á yáó!

Ma Yakɔbu buiɔ Kíá ma m̀è,
à á pó o wà ma!

²² A mó ní á tǎáɔ,
aa yá pó a mɔ o.

Aa yá pó k̀è za zio o,
wà làasookewà, wíɔ a midɛa dɔ.

Aa yá pó a mɔ zia o wà ma,

²³ aa yá pó a ke gbɛzā o,
wí ní dɔ diio ũ síana!

Aa yāe ke, a maa ge a vāi,

ké vía e wá kú, wí kɔ gwagwa.

²⁴ Gwa! Pó giaɔn ní ũ,

pǎ sǎɔ ní yǎkɛaɔwa.

Má ye gbé pó zèrínɔ gíyāio.

²⁵ Ma gugbántoo gbɛe vù iu, àɛ mó,

ma aà sísi za íatɛ bilɛawa.

I ɔzɔ gbāadeɔwa lán bèɛɛɔawa,

lán oobona gítotoawa.

²⁶ Déme yápi ò za asínizi wà e wàɔ dɔi?

Déme ò za káau ké wà e o síanaei?

Á gbɛe i a yá'oo, wi yāe mawáo,

á gbɛe i dɔaa kǎné ní swáwao.

²⁷ Ma dɔaa ò Siɔnadeɔne,

ma baonakpana zì Yelusaleüdeɔwa

ma m̀è: A gwa, aale mó!

²⁸ Ma wɛpǎ táapiɔla,

mi ní kee e a fɔ lɛdaao.

Ké ma yāgbèamá,

an kee i yázāsiao.

²⁹ Gwa! Ampii pó giaɔne,

pã sã̀o ní yã̀kεawa.
Pó pó wa pĩpĩá ían giĩ̀ne.

42

Dii z̀blena

¹ Ma z̀blena pó má kù ɔplaplan ke.
Ma aà s̀e, ma pɔ k̀ewà na.

Má a Nisina pisiwà,*
i mɔ buĩ̀ne ní yá̀zεdeo.

² A wiileo, a palamáo,
gb̃εe a aà zɔa ma dɔ g̃ãaεo.

³ A fee εkpaazεua éo,
a filia ỹεεena deo,
a mó ní yá̀zεdeo síana.

⁴ A busao, aà kúsu a kwεo,
a to yá̀zεde zεdɔ dúniau,
isiabaadeɔ wé aɔ dɔ aà yã̀danei.†

⁵ Ma Dii Lua, ma musu k̀e ma ɔliu,
ma tɔɔε kàle ní pó pɔ b̀lewàɔ,
ma lé'iana kpà gb̃é pó kuwàɔwa,
ma gb̃é pó bεwàɔ gbà w̃eni‡ ma m̀e:

⁶ Ma Dii ma n sisi yá̀zεde yáíε.

Má n k̃ua n ɔwa, mí n d̃s̃a.
Má n ke ma bàakuaínnɔ mi ũ,
mí n dile buĩ̀ne gupua ũ,§

⁷ ke ñ ṽl̃aɔ wé w̃ené,
ní dakpεunaɔ bɔ kp̃éu,
gusia gb̃éɔ s̃ɔ ní gusɔɔkeu.

* **42:1** Luk 3.22 † **42:4** Mat 12.18-21 ‡ **42:5** Zin 17.24-25

§ **42:6** Isa 49.6, Luk 2.32, Zin 13.47, 26.23

8 Mámεmaa Dii, ma tón we!
 Má we wà ma bæεε kpa dii pālewao,
 má we wà ma táasile táaeεο.

9 Gwa! Yá pó ma dɔaa má ò kè,
 yá dafu máε o sa,
 máε a baokpaé e àò gé bɔi.

Dii táasileα

10 A lè dafu sí Diiε,
 à àà táasile e tɔɔε léwa,
 á gbé pó Ì be ísiaaɔ
 ní pó pó kú ísia guuɔ,
 ísia gūgūnaɔ ní gbé pó kú weɔ píi.

11 Gbáa ní a wéledeɔ koo pūna,
 Kεdaa bòodeɔ vī waɔ kēaa,
 Sela gbè'εdeɔ gulake,
 aa pɔna wii le gbèsisí musu.

12 Aa Dii tɔbɔ,
 wi àà táasile ísia baa.

13 Dii a bɔ ní neḡḡnkεο,
 àà με a fεε lán zīgō ì kεwa,
 a naεmá ní wii gbāao,
 a ḡḡsake mɔ a ibεεɔne.

14 Má níle à gègē,
 ma lé kpaaūa, ma azia kù,
 ɔ ma wii dɔ sa, máε we fòofoo,
 máε wea gbāa ke
 lán nɔε pó lé ne'iwa.

15 Má gbèsisíɔ ní sísíɔnaɔ òkpa,
 má tó pó pó bòlemáɔ giigaga,
 má swaɔ li gugii ũ,
 má nibɔnaɔ wεna.

16 Má dɔaa v̄iaɔne zé guu,
 má zéwewena pó aa d̄ɔ yáaɔ séh̄nɔ,
 má gusia liné gupua ũ ní aε,
 má gutoũtoũ daaíné s̄alala.

Má yá beeɔ ke, má p̄akpańzio.

17 Gb̄é pó aa pó āaɔ náai v̄l̄,
 aaĩ o pó kásaaɔ mé ní diiɔ ũɔ s̄ɔ,
 aa kpekpa, wí a ní kú maamaa.

Isailiɔ v̄ia swādoɔne

18 Swādoɔ, à swákpa, í yāma!

V̄iaɔ, à wεzu, í gu'e!

19 Deɔ mé v̄iaɔ ũi, mé i ke ma zòblenaɔ bàasio?

Deɔ mé swādoɔ ũ lán ma ìwa pó ma ní z̄iɔwai?

Deɔ mé v̄iaɔ ũ lán gb̄é pó namanɔpiɔwai?

Deɔ mé swādoɔ ũ lán Dii zòblenaɔwai?

20 A yáɔ è dasi, kási á k̄ūao,

á swá w̄ēa, kási ili yāe mao.

21 A kà Diigu à z̄ɔke ní gawio

p̄isi a ikoyāwa a yázede yái.

22 Ama wà gb̄épiɔ p̄ɔɔ s̄imá,

wà ní naaa z̄iz̄ɔ ũ, wà ní tata eue,

ge wà ní ká kp̄éu nípii.

Aa ḡò z̄iz̄ɔ ũε,

gb̄ēε ku à ní b̄oɔ.

Aa ḡò z̄i ài ũε,

gb̄ēε ku à mε wà ní gbaεo.

23 A guu déme a swáεe yápiizii?

Déme a laaidɔwà za gb̄ā à mai?

24 Déme Yakɔbu buiɔ kp̄àmá z̄iz̄ɔ ũi?

Déme Isailiɔ kp̄àmá wà ní naaii?

Dii pó wa duunakèè nolo?
 Aai we wà àà ɔtonɔkɪ gwào,
 aa gĩ àà ikoyā mai.

²⁵ ɔ à pɔkūma pāsĩ bòbɔmá zì gbāa ũ.
 Té kũaamá gupiiu, aai làasookεο,
 zĩ ní blé, a yá i gē ní nòε guuo.

43

Isailiɔ Suaban m̀ndona

¹ Tiasa ma Dii ma m̀,
 á Yakɔbu buiɔ, máme ma á ké,
 á Isailiɔ, máme ma á ikàsa.
 Asu v̄iakεο, asa ma á bó,
 ma á sisi á tówa, a gō ma pó ũ.

² Tó a gē íu, a daálao,
 tó swa lé á ble, máɔ kúánɔε.
 Tó a gē téu, a nawáo,
 tó a si tévuau, a kúwáo.

³ Asa máme ma Dii á Lua,
 á Isailiɔ Lua pó ma kua adoa ũ,
 á Suabana ũ.

Má Egipiɔ kéé á gēε ũ,
 má Etiopiɔ ní Sabaɔ kpá á gbεu.

⁴ Lá á bεεε v̄imεε mé á gbiamεε,
 mé má yeázi,
 má gbéɔ kpá á gēε ũ,
 má buipáleo mip̄akeánɔ.

⁵ Asu v̄iakεο, asa máɔ kúánɔε,
 má bɔ ní á buiɔ gukpe oi,
 má á néɔ k̄āaa bε'aε oi mà suńɔ.

⁶ Má o gugb̄antoo oiε: M̀ò!
 Geɔmidɔkɪ s̄o: Nsu gĩ ní kpáio!
 Su ní ma neḡε pó kú z̄ããɔ,

su ní ma nenɔe pɔ́ kú tɔɔle léwao,
 7 gbé pɔ́ ma tó kúmápiɔ,
 gbé pɔ́ ma ní ikàsa
 ma ní ké ma tɔɔa yáípiɔ.

8 Bɔ ní v̄ia wɛdepɔ
 ní swādo yāmanapiɔ.

9 Bui píi kɔ́ kāaa,
 bùsu píi gbéɔ́ kálea gudoũ.
 An déme yá bee dɔ́ à dɔaa oi?
 An déme yāzi kãwɛɛ wá swáwai?
 Aa bɔ ní ní seeladeɔ, aai ní yã'o,
 ké gbéɔ́ ma, aai me s̄ianaɛ!

10 Ma Dii ma m̄e,
 áme á ma seeladeɔ ũ,
 ma zòblena pɔ́ má s̄eɔ ũ.
 Ma á sé ké à ma dɔ́, í ma náaike,
 íɔ dɔ́ gbé pɔ́ má de a ũ.
 Táae ku ma āao,
 mé an kee aɔ ku ma gbɛao.

11 Mapi, mámɛmaa Dii,
 mé ma bàasio suabanae kuo.

12 Mámɛ ma dɔaa ma yã'ò,
 ma á suabà, má dàé á dɔ́,
 i kee dii z̄ilo pɔ́ kú á guue no.
 Áme á ma seeladeɔ ũ,
 ké mámɛ má Lua ũ.
 13 Ao, má de a ũ zadɔ́ gɔɔ i daaleo.
 Gb̄e a f̄ɔ pɔe bɔ ma ɔuo.
 Tó mále yãke, déme a kpamɛei?

Lua s̄uuu ní Isailiɔ náaisaikɛo
 14 Ma Dii á Suabana,

á Isailiᵔ Lua pó ma kua adoa, ma m̀e,
 má gbéᵔ gbaε Babeliwa á yáí,
 má Kaladeᵔ ne gᵔᵔ pó aale bàale,
 má n̄ gulakea lile aaukea ũ.

15 Ma Dii á Lua pó ma kua adoa,
 á Isailiᵔ Kena, á Kían ma ũ.

16 Ma Dii ma zeb̀ò ísiau,
 ma zé dà í zᵔᵔpi guu,

17 má tò zikasᵔgᵔᵔ n̄ sᵔᵔ sí zéu
 n̄ zīgᵔᵔ n̄ n̄ gbāao píi,

ᵔ aa g̀è kále, aai fεle bo,
 aa m̄ide lán filiadeawa.

18 Asu làasooke yāziᵔwa bo,
 ásu yá pó g̀ēpiᵔ da bo.

19 Gwa! Mále yá dafu ke sa.
 Ké yápi lé bo, i dᵔᵔo lé?

Mále zé fᵔ gbáau,
 mále swaᵔ bo gugiiu.

20 Sèa ǹᵔᵔᵔ ma tᵔnasi,
 gbēgbonaᵔ n̄ koohūhūnaᵔ,

asa mále í kpá gbáawa,
 mále swaᵔ bo gugiiu,

ké ma gbé pó má sèᵔ e imi,

21 gbé pó ma n̄ ké mazia pó ũ
 ké aa ma táasilepiᵔ.

22 Yakᵔbu buiᵔ, i ma sísiᵔ,
 Isailiᵔ, i ma kíi wεεε a kpasao.

23 I mᵔᵔa n̄ sa pó w̄i a pó káteu à tékū sāoo,
 i ma kpela n̄ á sa'obᵔᵔᵔ.

Mi pówen gba aso diéᵔ,
 mi íadawá n̄ tulaletikaameε téaoo.

24 I tulaleti gínana lumεεο,
i á sa'obɔ nísi kpaá ma kǎo,
ɔ a á duuna aso ðimεε,
a ɪadàa ní á yǎvǎio.

25 Mámεmaa Dii,
mi á tàaeɔ bǎde ma sùuu yǎi,
mili tó á duuna yǎ ðomagu lo.

26 A á yǎ'omεε wà gwa ní kɔo,
à dau siu lá a á bɔwa.

27 A dezi séia duunakè,
mé á ǎnabio bò ma kpe.

28 A yǎi má a kúkii gbēzɔɔ kpebo,
má Yakɔbu buio kpa kaalei,
má Isailio kpa sósɔi.

44

Lua diike de táaola

1 Tiasa Yakɔbu bui ma zòblenaɔ,
Isaili ma yenzideɔ, à ma yǎma.

2 Ma Dii á Dɔnlɛde pó á ké
ma á ikàsa neasakpeu ma mè:

Yakɔbu bui ma zòblenaɔ
á bui maa pó má sèɔ,
ásu to vía á kúo.

3 Asa má í pisi gu'isaie,
má tó í da tɔle giia,
má a Nisina pisi á buiɔwa,
má báaada á sɔkpaεɔgu.

4 Aa fele lán sèbɔɔwa,
aa ɔtá lán swagbalawa.

5 Gbé bee a me Dii pón a ũ,
gbēdo a Yakɔbu tó ble,

ado a kě a ɔwa, Dii pó,
ado a Isaili tó sé.

⁶ Ma Dii Zígõde Isaili ɔ Kía
an Bona, ma mē,
mámε má Dɔaana ní Gõzãnao ũ,*
ma bàasio diie kuo.

⁷ Démε kàmawai?
Aà lési, aà yã'o.

Aà yá pó lé mó dau siumεε káau,
aà yá pó a su ke o.

⁸ Asu to vía á kũo, ásu gilikeo.
Mi a kpàwakεé, á mà za káauo lé?
Amε á ma seeladeɔ ũ.
Diie ku lɔ ma bàasie?
Má gbési pãle dõo.

⁹ Táapinaɔ́á pɔe no,
an zĩ pó ní pɔ dɔwàɔ ài vĩo.
An seelamaakεnaɔ́á v̄lãɔne,
an yãdõsai a widamá.

¹⁰ Tó gbé tãa pĩ a kè dii ũ,
a àikεèo.

¹¹ Wí a gbé pó lé zɔblenéo kú pii,
asa an pinaɔ́á gbēnazĩnaɔne.
Aa kãaa nípii aa bɔ gupuau,
mí gili gēngu, mí widamá sãnu.

¹² Sia ì mɔ da téu,
ì gbēgbē ní masanao,
ìpi tãa ũ ní a gàsa gbãao.
Ɔ nɔana ì àà dε, aà gbãa ì busa,
tó i í e mĩo, aà yèεε ì láa.

* 44:6 Isa 48.12, Zia 1.17, 22.13

13 Li'ána i ba yǝ líwa,
 i a d̀̀oda ní ṕo ia boolodab̀̀o,
 i a seelake ní s̀̀is̀̀o nao,
 i a t̀̀e ke ní kpásag̀̀o nao.

I á lán gbēnazínawa kefeũkefeũ,
 ké à ku a kpéu t́aa ũ.

14 Wí se de lí ge gialí
 ge gbéneli z̀̀o líkpeu ní p̀̀eãwa,
 ge p̀̀eli ṕo wa bà, lou tò à z̀̀o k̀̀ũ.

15 Lí de gbēnazínaone ýaa ũ.
 Wí se wà tékpakpaò,
 wí tékaò wà p̀̀e keò lo.

Ɔ wí á t́aa ũ wàò kúléè,
 wí aà ke dii ũ wà misiiléè lo.

16 Wí a k̀̀ini káteu wà blekeò,
 wí ǹ̀o kpaò téa wà so wà ḱá.
 Wí tékpakpaò lo wà me:
 Úhũ! Ma té è sa, ma me k̀̀è l̀̀o lo.

17 Ɔ i a k̀̀ini ke t́aa ũ a dii ũ,
 i kúléè, i misiiléè,
 i wabikewa i me:
 Ma suaba, asa ma diin n ũ.

18 Aa òno v́io, aali yámao,
 wà òkùnè ní wéwae, aale gu'eo,
 wà ní ǹ̀se líaa, ò aa g̀̀è faasai.

19 Aali làasookeo, aa òno.
 Ké aa a k̀̀ini káteu,
 aa p̀̀e k̀̀è a ỳ̀wa,
 aa ǹ̀o kpàò téa aa s̀̀o,
 ò aa t́aa k̀̀è ní a k̀̀inio,
 aa misiileli ṕo aa z̀̀è,
 aali yápi wàaipao.

20 Aale káwã weele tawa lé'iuε,
 an sò mɔafilide ɪ ní sásã.
 Aa fɔ́ nízia misi aa me,
 pó pó wa kũáá pó egeɲaεo.

21 Yakɔbu buiɔ, à to yá beεɔ dɔágu,
 asa ma zòblenaɔn á ũ, Isailiɔ.
 Ma á ké, ma zòblenaɔn á ũ,
 Isailiɔ, á yá a sãmaguo.

22 Ma á tàεεɔ bādè,
 aa tà lán louwa,
 á duuna gèzεa lán suawa.
 A εa sua, asa ma á bó.

23 Luabεdeɔ, à gulakε, asa Dii kè,
 zílεdeɔ, à kúkuakε.
 Gbèsisíɔ à vívɪ ní wiitēnao,
 likpε ní a líɔ píi,
 asa Dii Yakɔbu buiɔ bò,
 à tɔbò Isailiɔ yá musu.

Yelusaleũ zia vua

24 Ma Dii á Bona pó ma á ikàsa neasakpεu, ma mè
 mámεmaa Dii, ma pópíi kè,
 ma musu kpàε mado,
 ma dúnia kàε ní mazía ɔo.

25 Mi á nabi egeɲaɔ seela páε,
 mi to mäsokenaɔ gɔ́ láanipɔ ũ,
 mi to ònɔnaɔ kpεkpa,
 mi ní dɔa liaané.†

26 Mi a zòblenaɔ yá sé lesí,
 mi to ma íwaɔ ledama zíkε,
 má ò Yelusaleũ zia a vu,
 wi εa Yuda wéleɔ kálε,

† 44:25 1Kln 1.20

wi ní kpé gbooaɔ kɛkɛ.

²⁷ Mi o ísɛ aà ba,
mi o swaɔne aa gɔ̄ gii.

²⁸ Má ò Kilusi yá musu,
àɔ de ma sādāna ũ,
ké à ma pɔeã kemee,
i o Yelusaleũ yá musu,
wa ea kále, wi ma kpé dɔ.‡

45

Dii Kilusi kpaa kpalau

¹ Ma Dii ma Kilusi kpà kpalau,
ma aà kù a ɔplaawa.

Má buio neè,
i ní kíaɔ asana polo ní pi,
má zewèè, bíibɔleɔ aao tataaèo.

² Má òè: Mámɛ má dɔaane,
má gbèsisìɔ daaine,
má bíibɔle gba pó wa pĩ ní mɔgotèɔ gboo,
má mò gbáaɔ zɔ̄zɔ̄e.

³ Má n gba gusɔɔ pó ɔdeɔ ní àizee pó ulɛaɔ,
ké ñ e dɔ́ mámɛmaa Dii,
Isailio Lua pó n sisi n tówa ũ.

⁴ Ma lezùnzi n tówa
ma zòblena Yakɔbu buio yái,
Isaili pó ma ní séɔ yái.
Baa ké ní ma dɔ̄o,
ma tó gbia kpàne.

⁵ Mámɛmaa Dii, a pále kuo,
ma bàasio diie kuo.
Baa ké ní ma dɔ̄o, má n gba gbāa,

‡ 44:28 Eza 1.2

6 ké wà e dǒ za íatēbilékíi
e a gēkpeukíi ma bàasio gbēe kuo.
Mámema Dii, a pāle kuo.

7 Gupua íkasanan ma ũ,
gusiakūnan ma ũ,
aafiakpamaden ma ũ
mé yáyiamaden ma ũ.
Ma Dii mámema mi beeo ke píi.

8 Musu, mǒse gbae,
luabe, to lou kwe yázede ũ.
Tǒle, wēaa, gbéoo suabaa i bǒle,
i zǒokū ní yázedeo sānu.
Ma Dii mámema má díle màa.

9 Waiyoo gbé pǒ lé a Kena léwe,
oo kaso pǒ kále tǒleo don aà ũ.
Gí ĩ o a tǒtonae: Bó níle keia?*

N pǒkea a one ní o víoa?

10 Waiyoo gbé pǒ ò a maee:
Bóyāi n ma kai dúniawa kéwai?
Waiyoo gbé pǒ ò a dae:
Bóyāi n ma ii kéwai?

11 Ma Dii á Isailio Kena,
á Lua pǒ ma kua adoa, ma mē
áme á ma lala zia yá musua?
Ame á yādilemee ma néo
ge ma pǒkeao yá musua?

12 Mámema ma tǒle kè,
ma gbēnazina kálwà,
ma o mé musu kpàle,

* 45:9 Lom 9.20

ma yãdiledile a pócne.

¹³ Máme má Kilusi vu iu yázede yáí,
má zepooè gupiiu súsu.

Ɔme a ma gbé zìzɔɔ gbaε
aa ma wéle vu.

A bee ke ài'ea ge gbagusaε yáio.
Ma Dii Zigõde máme má ò.

¹⁴ Ma Dii ma mè:

Egipio zì ài ní Etiopio ελε àio
a gõ á pó ũ,

mé Seba bui gbàaɔ bua su á kíi
mɔdaona gala kpákpaá.

Aa kúléé aa awakpaé aa me:

Lua kúanɔ fá, dii pãle kuo.

¹⁵ Lua pó wa àà asii dõn n ũ fá,
Isailio Lua ní Suabanan n ũ.

¹⁶ Wí a táapinaɔ kú nípii,
an gee a gõ kpá ní wéi.

Aa kpεkpa sãnu nípii mipεεa.

¹⁷ Dii a Isailio suaba,
an suabaɔ aɔ láaa vío.

Wí a á kú bauo,

á gee a gõ kpá á wéi bauo.

¹⁸ Ma Dii ma mè

máme ma musu kè,
máme má Lua ũ.

Ma dúnia ikàsa má kè,
mámεmaa Kalena ũ.

Mi dúnia ke àɔ da pão,

má kèke ké wàɔ ku a guue.

Mámεmaa Dii, a pãle kuo.

19 Mi yá'o asii guu ge tɔɔle nɔnauo,
 mi o Yakɔbu buiɔne aa ma weele pão.
 Ma Dii mi yá'o a zéwas,
 síana kpàwa mi ke.

20 A buipále pɔ a gulè
 a á bùsu tò weɔ,
 à mɔ kɔ káaa, í sɔ kái.
 Gbé pɔ aali táa kúaa yãe dɔo,
 aai wabike dii pɔ a ní suabaowa.

21 A lekpaai à mɔ á yá'o gupuaú.
 Déme dɔaa yápi ò za káaui?
 Déme bɔ̀ò za zii?
 Mapi Dii nolo?
 Luae kuo, ma bàasio.
 Lua maa suabanae kuo, sema mapi.

22 A gbé pɔ á kú za tɔɔle léwaɔ,
 à sua, mí á suaba,
 asa máme má Lua ù, a pãle kuo.

23 Ma legbè ní mazía tóo,
 yáze de bɔ̀ ma léu, a gbooa vío,
 ma mè: Gbépii a kúlemee,
 aa ma luake dɔ.†

24 Wa o ma yá musu:
 Yáze de ní gbãao ku Dii kíie.
 Gbé pɔ fèmazio mɔ ma kíi vlãnaa ní pɔɔu.
 25 Isaili bui pii a bɔ maa Dii sabai,
 aai íanadã aà yá musu.

† 45:23 Lom 14.11, Flp 2.10-11

46

Babeli dii kō'ea n Luao

¹ Bēli lé su zīle,
 Nebo lé naale,
 an táa pó zuo seapiobá asoe,
 aa kpàsa n a seao.

² Zupio lé naale, aale su zīle,
 aale fu asowa sānusānu,
 ō táapio lé gēzea zīzoo ũ.

³ Yakobu buio, à ma yāma!
 Isaili kōna pó má á sea za nòseu,
 má á zōa ma gàu za neasakpēupio.

⁴ E à ge zikūò máo ku kéwae.
 E á mikā ge può máo á kūae.
 Mámē ma á ké, mámē máo á sea,
 mámē máo á kūa, mé má á bo.

⁵ Dé ále e ma muaadi?
 Dé ále e wá sái?
 Dé ále e wá doū, ále ma leeuòdi?

⁶ Gbéò i vua bo n sòu,
 ge aai ánuusu yō kiloowa,
 ō aai a zī da siae à táapioné,
 ō aai kúleè aa misiileè.

⁷ Aai se da n gàu aa taò,
 aai dile a pélekii,
 ō i gō zea we, ili go a tíao.
 Tó wà lezui, ili weo,
 ili n yá'ōma bōnéo.

⁸ A làasooke yáe beewa,
 io kūa á sōu, swágbāadeo.

⁹ A làasooke yāzi káauɔwa,
asa máme má Lua ũ, a pále kuo.
Máme má Lua ũ, diie muaamanɔ.

¹⁰ Mi dɔaa yá zà kpàwake za káau,
mi yá pɔ a su mɔ o e àò gé kái.

Mi me yá pɔ ma zὲò a ke,
yá pɔ má yei píi, má keε.

¹¹ Má lezu bāsoi gukpe oi,
má gbépi sísi za bùsu zāzāu aà yá pɔ mále yá ke.
Yá pɔ má ò má bɔ̀ò saε,
yá pɔ ma zὲò má keε.

¹² A swágbāade pɔ ále e á ziblea zā̀,
à ma yāma.

¹³ Ma ziblea gɔ̀ zā̀, à káikù,
ma gbéɔ suabaa a gɔ̀ ga bo.
Má tó Siona zible,
má a gawi pisi Isailiɔwa.

47

Babeli dúuzā

¹ Babeli wéle léso, pila zōle bùsuu,
á Kaladeɔ, à zōle zīle kpalabaasai.
Wa oé mēzāε ge meniēnadeɔ bo.

² A á pókumusu go á mia,
í gbὲε se wísilɔ.

A zwāa kuluka á gbala tēa bɔ,
í gē íu à bua swaɔwa.

³ Wa á puizi e, á asii a bɔ gupuau.
Má tɔsiwá, má á gbēε tēboo.

⁴ Wá Bona tón Dii Zīgɔ̀de,

Isailio Lua pɔ a kua adoa.

⁵ Dii ò Babelideɔne:
A gé gusiau, í zɔ́le kílikili.
Wa oé kpalao mide lo.

⁶ Ma pɔ pà gbé pɔ de ma pɔ ũzi,
má tò wà ma gbépio kpe è.
Ma ní kpama, ò ní ní wɛnagwao.
Baa maezɔɔ, n zuu gbia dané à tòmá.

⁷ N mèn n kpalablea aɔ gé gɔɔpiiɛ.
N yápio kŭa n nòse guuo,
ni làasooke yápio midɛawao.

⁸ Yáɛ bee ma sa lalaside.
N zɔ́leá báawa dɔdɔa,
n mèn n bàasio gbɛe kuo,
nyɔ gyaable bauo,
nyɔ nɛga wɛnakeo.

⁹ Yáɛ bee a ní le píi gɔɔ do kóŭ,
nɛgaga ní gyaableao.*
Baa ní n gbékɔɔlekɛa zɔɔo
ní n pɔdama pásio,
yápi a ní le, aɔ fòona vío.

¹⁰ N n yāváike náai ví,
n mèn gbɛe lé n eo.
N òno ní n dɔao n mi líaa,
ò ní o n nòseu n bàasio gbɛe kuo.

¹¹ Músi a gɛnzi,
nyɔ a yɔɔ dɔ n keo.
Kisia a n le, aɔ kekɛa vío,
ásoo pɔ ní a fán vío a n le lezasai.

* **47:9** Zia 18.7-8

12 Wεtã ñyõ gé ní n pɔdaamáo ní n gbêkɔɔlekεa
pó de n ɔzĩ ũ za n néfēnen zĩo.

Tó a fĩ àikεnε be!

Tó a fĩ to ñ viadadañzi be!

13 N nzia kpàsa ní yãgbεaama dasio.

To musu tàasikanaɔ ní saanyãdõnaɔ

ní mɔ àsi baokpanaɔ sunε ní ní yáo,

aa n suaba ní yá pó lé mɔmao.

14 Aa de lán sè giiwa, té a kúmá,

aa nízia si tévua gbãawao.

Té pó wa kpakpa no,

té pó wa zõle a saε no.

15 Maa gbé pó tétenzi za n néfēnen zĩ

n nzia kpàsa ní yáio gõ.

Aa fãaa aaɔ liaazõ,

an kee a fĩ n bɔo.

48

Dii mé zia yá dõ

1 Yakɔbu buiɔ, à yáε bee ma.

Isaili tó kúwá, a bɔ Yuda au guu.

I lεgbē ní Dii tó,

i Isailio Lua sísi,

õ ili ke a zéwa ní náaiio.

2 I mε Lua wéledeɔn á ũ,

á sɔ kpálea Isailio Luazi,

aà tón Dii Zigõde.

3 Ma dɔaa yázi káauɔ ò,

ma a kpàwakè ní ma léo,

ma bɔ ní yáo kándo, õ yápio kè.

4 Asa má dõ ké á swá gbãa,

á waa gbãa lán sówa,

mé á kùà gbãa lán mɔgotẽwa.

⁵ Ayãmeto ma dɔaa má òé za káau,
ma a kpàwakèé e àò gé mói,

ké ásu me á táaò mé kèò,
ge á pò ãaò ní á pò kásaaò mé dīleo.

⁶ A yápiò mà. Gwa! A kè píi.
A ye dõ noa?

Za gbã má yá dafu kpàwakèé,
yá pò ulɛáé, á dõo.

⁷ Ma bɔò gbãe, yãzi no.

Gbã bàasio, i ma yãao,
ké ásu o á dõ yãaεo.

⁸ I mao, á dõo, á swá dɔi za zio.

Asa má á dõ náaisaideo ùe,
za á igɔɔ wī mɛé Wúuuε!

⁹ Ma tó yáí ò ma a pɔkũma tò kpaa íi,
ma táasilea yáí ma azia zùukèi,
ké másu á míɔnzõo.

¹⁰ Gwa! Ma á baasa,

i ke ní téo lán ánuusuwa no.

Ma á maa wèeεe ní taasikeao,

i ke mua té guu no.

¹¹ Ma bee kè mazia yáí.

Má tó wà ma tó òkpaá?

Má we wà ma bεεε dõ dii páleεo.

¹² Yakɔbu buiò, à ma yãma,

á Isaili pò ma á sisiò.

Mámεmaa ù.

Mámε má Dɔaana ù,

mámε má Gõzāna ũ lo.*

13 Ma ɔ mé dúnia kàle,
ma ɔplaa mé musu kpàle.

Tó ma ní sisi, aaí fele sānusānu.

14 A mo ápii, à yāma!

Táaɔ kpele mé yápio ò yāai?

Ma gbēna mé a yá pó mále yá ke Babelie,
a ɔtõ Babiloniowa ní gbāao.

15 Mámε ma yā'ò ma àà sisi,
má moaàno mé àà tá a ke na.

16 A sōmazi à yāe bee ma:
Za a daalegɔɔ mi yāe o asii guuo,
gɔɔ pó à kè, má kú we.

Dii Lua ní ma Nisīnao aa ma zī à mè:

17 Ma Dii á Isailio Lua á Bona
ma mè mámεmaa Dii á Lua,
mi yá káfiade daé,
mi á da zé pó de à sɛwa.

18 Tó a laaidò ma yādanɛowa yāa,
dõ á kua aɔ na lán swawa,
á maakεa aɔ kpálea vīo lán ísia idāaziwa,
19 á néo dasikū lán ũfāawa,
bui pó a bo á pleuo aao dasi lán gbèkɔsowa.
An tó a ga bauo, a lāa ma kíio.

20 A bole Babeli,†
à bàale Babilioniε!
A yápi kpāwake ní gulakεao,
à yápi baokpa e dúnia léwa,
í o Dii a zòblena Yakɔbu buio bò.

* 48:12 Isa 44.6, Zia 1.17, 22.13 † 48:20 Zia 18.4

21 A gèrínɔ guyaaau, imi i ní deo,
a tò í bònέ gbesiu.
A gbepi pàa, ɔ́ í bò lé bàale.

22 Ma Dii ma mè:
Váikenaɔ aao aafiao.

49

Dii zòblena lè plaade

1 A ma yāma ísiabaadeɔ!
A swákpa bùsuzāzādeɔ!
E wàɔ gé ma ii Dii ma sisi,*
gɔɔ pó má kú ma da gbεεu, à ma tó òné.
2 A ma lé kè lán fēnda lenawa,†
à ɔkùmala ké à ma d́a,
à ma ke lán kà śnεwa,
à ma zu a gbàlau.
3 A òmεε a zòblenan ma ũ,
Isaili pó á tɔɔ a musu.
4 Ma mè ma zǐ pā kèε,
ma a gbāa kòle gugiiyaa musu.
N beeo ma asea ku Dii kíi,
ma ài kú ní ma Luao.
5 Dii ma ikàsa ma da gbεεu
ké màɔ de a zòblena ũ,
ké mà sue ní Yakɔbu buiɔ,
mà Isailiɔ kāaaε.
Asa má gbia Diie,
ma Lua mé ma gbāa ũ.
6 A òmεε à mε: Gōa ma zòblena ũ
ké ñ ea Yakɔbu buiɔ se musu,
ké ñ su ní Isaili pó b̀ɔ ní pá ziu,

* 49:1 Isa 7.14, Zel 1.5, Mat 1.21 † 49:2 Ebe 4.12, Zia 1.16

ké bee kènɛ fɛ̀nɛũ.
 Má n dilɛ gupua ũ buipãleɔnɛ,‡
 ké n gɛ́ n suabayão e tɔɔlɛ léwa.§

7 Dii, Isailio Bona,
 an Lua pɔ́ a kua adoapi mé ò
 kpalablenao zòblena pɔ́ wà sakàu
 wa ye aà gɔ́yãioɛ à mè:
 Tó kíao wɛsɪ̀nlɛ, aa fɛlɛ zɛ,
 dɔaanao i kúlɛnɛ,
 asa Dii pɔ́ n sɛ náai vɪ,
 Isailio Lua pɔ́ a kua adoapi.

Isaili zìzɔɔ sua Siɔna

8 Ma Dii ma mè,
 má n yãma a gɔɔwa,
 má dɔnlɛ suabagɔɔ.*
 Má n d́a,
 má n kɛ ma bàa kua n gbéɔ mi ũ,
 ké n e su n Isaili bùsu yàaaɔ a pá ziu,
 ní kpaalɛné.

9 Nyɔ́ o zìzɔ pɔ́ kú gusiauoɔnɛ
 aa bɔlɛ mó gupuau.
 Aa pɔble zéɔ saɛ
 n sɪ̀sɪ wáiwaiɔ píi.

10 Nɔana ge imi a n de lɔo,
 ìatɛ a n léo, mé gu a wãmáo,
 asa an Wɛnadɔnɛde mé a géɪno,
 i dɔaané e nibɔnai.†

11 Má a gbɛ̀sisɪɔ kɛ zé ũ,
 ma zɛdaɔ aao ku musu.

‡ 49:6 Isa 42.6, Luk 2.32, Zin 26.23
 2KIn 6.2 † 49:10 Zia 7.16-17

§ 49:6 Zin 13.47

* 49:8

12 Gwa! Aa b̀̀ za z̀̀z̀ã, aale m̀̀.
 An gb̀̀e̅̅o gwa, aa b̀̀ gugb̀̀antoo oi,
 an gb̀̀e̅̅o b̀̀ be'ae oi,
 an gb̀̀e̅̅o b̀̀ Sini b̀̀usu.

13 A gulake luabede̅̅o,
 à p̀̀nakε z̀̀lede̅̅o,
 à koo p̀̀na r̀̀ lesiao gb̀̀es̅̅is̅̅o,
 asa Dii lé a gb̀̀e̅̅o ǹ̀se nininé,
 àle ẁ̀enad̅̅o a gb̀̀e̅̅o taaside̅̅one.

14 N beeo Si̅̅nade̅̅o m̀̀:
 Dii p̀̀kp̀̀ẁ̀ázi,
 ẁ̀á ỳ̀á s̀̀aà̀gu.

15 Né p̀̀o ǹ̀e ỳ̀o kp̀̀aẁ̀à ỳ̀á a f̅̅o s̀̀aà̀gue?
 A a ne'ia ẁ̀enagwao lé?
 Baa t̀̀o à̀ ỳ̀á s̀̀aà̀gu,
 n ỳ̀á a s̀̀amagu.

16 Gwa! Ma n t̀̀o k̀̀e ma olau,
 n b̀̀i̅̅o ỳ̀á ì̅̅o d̅̅o ma s̅̅owa g̅̅o̅̅pi̅̅e.

17 N né p̀̀o aa ea n fele̅̅o ẁ̀à lé su,
 gb̀̀e̅̅o p̀̀o aa t̀̀o n g̅̅o bezia ũ̅̅o lé tá.

18 W̅̅e̅̅zu ñ g̅̅ugwagwa,
 n né̅̅o k̀̀aa lé suma.
 Ma Dii ma m̀̀e r̀̀ maz̅̅ia kuao,
 aa nama r̀̀pii lán n̅̅ambleb̅̅owa,
 r̀̀y̅̅o r̀̀ da lán z̀̀aken dafu b̅̅awa.

19 Baa ké ẁ̀a n g̅̅oo
 ẁ̀a n ke bezia ũ̅̅o,
 mé n b̀̀usu g̅̅o da p̀̀ã,
 r̀̀y̅̅o f̅̅o ñ n né̅̅o si pii lo.
 Gb̀̀e̅̅o p̀̀o kp̀̀anzi̅̅o a̅̅o kunn̅̅o z̀̀ã.

20 Nyõ swá̃le né pò wà ní í n ɔ̀ɔlɔ̀gɔ̀ɔɔ yáwa, aa okõ̃e:
 Guɛ bee f̃ɛ̃nɛũ, a f̃ɔ̃ wá sio,
 wá gba d̃ɛ̃pookii wà z̃ɔ̃lɛu.

21 Nyõ mɛ n s̃ɔ̃ guu:
 Déme né beẽ ìmɛ̃i m̃ɔ̀ɔ̀ɔ̀?
 Ma néɔ̃ gàga ma g̃ɔ̃ nésai,
 Lua g̃imazi à ma néɔ̃ s̃ia,
 déme népiɔ̃ gwàì?
 A ma to mado, népiɔ̃ b̃ò má ni?

22 Ma Dii Lua ma m̃è:
 Gwa! Má ɔ̀kɛ buip̃alɛ̃ɔ̃nɛ,
 aa n nɛg̃ɔ̃ɛɔ̃ kuɛ suonɛ.
 Má gud̃ɔ̀k̃ɔ̀ɛk̃ii dile bùsu píi gb̃é̃ɔ̃nɛ,
 aa n nɛñɔ̃ɛɔ̃ z̃ɔ̃ ní g̃àu aa m̃ɔ̀ɔ̃nɛ.
 23 Kí̃ã mé ãã dɛ n néɔ̃ gwanãɔ̃ ù,
 kí̃ã nã mé ãã dɛ ní ỹɔ̀k̃pamadẽ ù.
 Aa kúle bùsu sɛnɛ,
 aa n gbá bùsu s̃ās̃ā,
 níɔ̃ d̃ɔ̃ k̃é m̃ámɛmaa Dii.
 Wí a gb̃é̃ p̃ó a wé d̃ɔ̃mazi k̃ũo.

24 Wa f̃ɔ̃ g̃ɔ̃sa z̃ì ài siwàe?
 Wa f̃ɔ̃ z̃ìz̃ɔ̀ɔ̀ b̃ɔ̃ gb̃é̃ p̃ās̃i ɔ̀z̃iɛ?

25 Ma Dii ma m̃è,
 aɔ̃, wa z̃ìz̃ɔ̀ɔ̀ si g̃ɔ̃sawa,
 mé wa z̃ì ài b̃ɔ̃ gb̃é̃ p̃ās̃i ɔ̀z̃i.
 Má s̃òlɛkɛ ní gb̃é̃ p̃ó lé s̃òlɛkɛnñɔ̀ɔ̀,
 mí n néɔ̃ suaba.
 26 Má tó n ìadamadẽ ñz̃ia só,
 aa ñz̃ia au mi à ní dɛ lán w̃ɛwa,
 gb̃é̃pii iɔ̃ d̃ɔ̃ k̃é
 m̃ámɛ má Dii á Suabana,

á Yakɔbu buiɔ Lua gbãade, á Bona ũ.

50

¹ Ma Dii ma m̀è,
 ké a m̀è ma á da yà,
 aà gínzila kú má ni?
 Ma fiade kpele ma á yíawàì?
 Aawo! A duuna yáì ma á yiai,
 á tàaeɔ yáì ma á da yài.
² Ké ma m̀ɔ, bóyáì mi gb̃e eo ni?
 Ké ma lezùázi,
 àkɛa á gb̃e i weao ni?
 Ma ɔ k̀è geseũ a f̃s á b̀ɔo yà?
 Má gbãa ṽi mà á bo noa?
 Ma ísia lèle, ɔ gugii b̀ò,
 má tò swa g̀è lán gbáawa.
 A kpɔɔ gàga isai yáì,
 ɔ aa yaikè ké í kuo yáì.
³ Mi to gu si gb̃éɔne,
 mi zwãa sia da musue.

Dii z̀blena lè àãde

⁴ Dii Lua ma gba lé mà yádaoné
 mà yá p̀ó ì gb̃é p̀ó bùsaɔ gba s̃o o.
 Iɔ ma vu lá gu lé d̀ɔ,
 ì ma swá nakú,
 ké mà yãma lán yádadana p̀ówa.
⁵ Dii Lua ma swá ẁè,
 mi zazakũo, mi p̀òb̀ɔzãkɛo.
⁶ Ma a kpe tò lia gb̃é p̀ó aale ma gb̃éɔne,
 ma a gɛe tò d̀ɔa gb̃é p̀ó aale a ká woloɔne.
 Ké aale ma s̃s̃s̃, aale lé'ikákaa,

mi a wé ga ma s̄òo.*

⁷Ma gεε a ḡo kpa ma wéio,
ké Dii Lua lé d̄omale yáí.

A yáí ma aε d̄o súsu lán gbesiwa,
má d̄o ké wí a ma k̄uò.

⁸Lua ma yānakpamade kuman̄o kái.
Démε a b̄ob̄oman̄o?

Wà aεd̄ok̄ōwa!

Démε ma káalakεna ūi?

Aà s̄o kái!

⁹Dii Lua mé ì d̄omale,
démε a f̄o yādamalai?†

Ampii aa ke yáiyai lán p̄okasawa,
kòòò mé a ní sóso.

¹⁰A démε Dii v̄ia v̄i
ì aà z̄òblena yāmai?

Tó a be gusiau filia í sai,
aà Dii náaike,
i s̄okpale a Luazi.

¹¹A ma, á gbé p̄o i téka áziac
i s̄è té d̄o,

à gε àò be á tépi vuai

ge s̄e p̄o a tes̄òwà gupuai.

Yá p̄o a b̄o ma òz̄i à á len ke:

Àò wúlea gu wāwādeu!

51

Dii Sīnadēo suabaa

¹Ma Dii ma m̄e
à ma yāma yázεdeyanāo,
á gbé p̄o ále ma kíi wεεlēo!

* **50:6** Maa 14.65 † **50:9** Lom 8.33-34

A wépe gbesi pọ wà á bọ a guuwa,
à gu gbede pọ wà á yúu yáda.

² A làasooke á dezi Ablahaũ yáwa
ní aà na Sala pọ á bui kèò,
asa gọọ pọ ma aà sìsi, a né vío,
õ ma báaadàaàgu,
má tò à kpàsa kàlè.

³ Maa ma Dii, má Siọna nòse níniè,
má wēnakèè a gbooa yá musu.
Má aà gbáaọ lile lán Edeñiwa,
aà gugbaigbaio gõ lán ma swaluwa.
Pọna ní yaalọ aọ ku a guu,
sáaukpaa ní letèọ aọ dọu.

⁴ Ma gbéọ, à laaidọ ma yáwa,
ma kpàsa, à swákpa ma yáí,
asa yázede a bọ ma kíie,
ma ikoyá aọ de buio gupua ũ.

⁵ A gēgēo má tó yá bọ ní gbéọ na,
ma gbé suabaa ye kái.

Má yágōgō buioñe a zéwa,
ísiabaadeọ i sọamazi,
an wé dọi mà ní suaba.

⁶ A wése luabe gwa,
í zíle gwa ọ,
asa luabe a gēzea lán súelewa,
dúnia a ke yáiyai lán pọkasawa.
A gbéọ gaga lán kòtèọwa,
āma gbé pọ ma ní suabàọ aọ ku gọọpiie,
ma toa yá bọańọ na gbooa ví bauo.

7 A ma yāma yázɛdedōnao,
 á gbé pó á ma yādanɛ kūa á sōuo!
 Asu viakɛ sósōaɛo,
 ásu to gbéō á tobɛɛsia diwáo.

8 Kòòó ní sóso lán pɔkasawa,
 bléó ní ble lán ulawa,
 āma ma toa yá bɔarínɔ na láaa vío,
 gbé pó ma ní suabàpiɔ aao ku gɔɔpiie.

9 Vu iu, vu iu Dii,
 fele ní n gāsa gbāao.
 Vu iu lá ní kè yāadeo gɔɔwa.
 Mmɛ n kwāsa zòɛzōɛo lò?
 N dalagɔɔpi zò.

10 Mmɛ n gugii bò ísiauò lò?
 Isi zōó í pi!
 N zebò ísia lutuŭnau
 gbé pó n ní bóɔne aa bùau.

11 Gbé pó Dii ní bóɔ ɛa su Siɔna ní kúkuakɛao.
 Pɔna láasai aɔ kú ní musu,
 pɔna ní yaalɔo a gɛńzi,
 pɔsia ní wɛnao a gɛzɛa.

12 Ma Dii, máme má á nòseninina ũ.
 Akɛa ále viakɛ gbɛnazimmikádɔɛ pó a wɛni de
 koaoɛi?

13 Mapi á Kɛna ma musu kpàle,
 ma dúnia zínapèle,
 ò ma yá sàágua?
 Bóyái iɔ ku gili guu lá gu lé dɔ
 gbɛwetāna pó zè ní á midɛao pofɛ yáii?
 Gbɛwetānapi pɔkūma tón lai?

14 Gbé pọ an kóò bọ̀ọ gọ́ ríziáe tia,
aa ga ní gbãauo,
pọ́blea a késámá ló.

15 Ma Dii á Lua mi ísia í fẹ́e,
a ikooa kọ́fikẹ.
Ma tón Dii Zígọ́de!

16 Ma a yá̀ọ̀ sòso má kàé á léu,
ma ọ̀kùála ma á d́sá.
Ma musu kpàe, ma dúńia zínap̀èe,
ọ́ má ò Siònadeọ́ne aa de ma gbé́ọ́ ń.

Dii pọ́ weea Siònadeọ́wa

17 Vu iu, vu iu! Yelusaleũ fẹ́e ze!
N pọ́kúma toona pọ́ na Dii ọ́zĩ í m̃,
n aà keeona pọ́ ń ke talaatalaa í lèu ní a gbọ́.*

18 Né pọ́ wà ní í n guuọ kee i f̃s zemikù̀neọ,
né pọ́ wà ní gwá n guuọ kee i e d̀ọ n ọ́wao.

19 Músi m̀en plae beeọ g̀enzi:
Wà n gboo n gọ́ bezia ń,
mé imina ní f̀endao n gbé́ọ́ dède.

Déme f̃s ọ́ọ̀bnei?
Déme f̃s n ǹsẹ́ níninei?

20 Ỳeəsai n gbé́ọ́ nè,
aa kálea n zékpaawu pii.
Aa g̀ọ́ yeelaa lán kpòdo gbọ́wa.
Dii pọ́kúma t̀má, n Lua ní wetà.

21 A yáí ma yáma sa wé́e ẁenade!
I z̀lema, i ke ṽe no.

22 Má Dii n Lua, mi ze ní ma gbé́ọ́.
Ma m̀e má a pọ́kúma toona bọ́ n ọ́zĩ,

* 51:17 Zia 14.10, 16.19

ńyõ keεona pɔ̀ ì ní ke tàlaatalaa í mi bau ɓo.
 23 Má kpa n ñadamadeɔwaε.
 Aa òne yāa ñ wúle wà táa'oma,
 ã n ke bùsu ũ,
 aa táa'ò n kpεεa lán tɔɔlewa.

52

1 Vu iu, vu iu Siɔna!
 Gbāa ða ula ũ!
 Lua wéle Yelusaleŭ,
 ñ n pɔkasa í gbiaɔ da,
 gyafɔɔdeɔ ní gbālenɔɔ gē ní guu ɓo.*
 2 Yelusaleŭ, bùsu woloma,
 fele zɔle n báawa.
 Nenɔn zɔzɔ Siɔna,
 mɔdaona polo n nɔε.

3 Asa ma Dii ma mè:
 Ma á kpámá pã,
 mé má á bo ñasai.
 4 Asa ma Dii Lua ma mè:
 Ma gbéɔ zɔblè Egipi káau,
 a gbεa sa Asiliɔ gbāamòné.

5 Ŭ ma mè:
 Ké bee de kpelewa sa ni?
 Asa wà ma gbéɔ sèle pã,
 ñ an gbāamɔnedεɔ Ìb tidɔńla,
 aaɓ ma tɔbēesi gɔɔpii.†

6 A yáí tò má tó ma gbéɔ ma dɔ.
 Gɔɔ bee aao dɔ ké máme ma dɔaa yápi ò.
 Ao, máme.

* 52:1 Zia 21.2, 27 † 52:5 Lom 2.24

7 Baonakpana gbapεlea gbèsisi musu maa fá!‡

Aε aafia kpàwake,
àε baonakpa Siɔnadeɔne.

Aε suabayā'òné,
àε me an Lua mé lé kible.

8 A gudɔanaɔ wiido,
aale kúkuake sãnusãnu,
asa aa wesì Dii εa sua Siɔnale.

9 Yelusaleũ ziadeɔ,
à pūna ní gulakeao sãnusãnu,
asa Dii Yelusaleũ bò,
à a gbéɔ nòse n̄niné.

10 Lua a a gãsa pó a kua adoa gbãa ɔɔ bui píie,
tɔɔleledeɔ e píi lá wá Lua a a gbéɔ suaba.

11 A feε, à feε, à bɔ we,
ásu ɔkã pó gbãεawao.§
A gbé pó á Dii kpé pɔɔ sea,
à bɔεu, íɔ ku gbãεesai.

12 A bɔε ní leeleoo,
á tá ní bàaleaoo,
asa Dii Isailiɔ Lua a zemikūé,
i εa à tɛ á kpe.

Dii zòblena lè stiɔde

13 Gwa! Ma zòblena a gwea e,
wa aà káfi, wa aà se lesì,
aɔ fuańla musumusu.

14 Aà oa òɔkpà, a de oa ũ ɔɔ,
aà me lile, a de me ũ ɔɔ,
ɔ aà yápi ðimá.

15 Màa aà yá a εa bɔ bui dasiɔ saε,

‡ 52:7 Lom 10.15 § 52:11 2Kln 6.17

mé kíáǎ lé a gǎ kpaáũa àà aε,
asa aa yá pǎ wi oné yāao e,
aa yá pǎ aai ma yāao zé dǎ.*

53

¹ Déme bao pǎ wá mà sii?*

Déme Dii gbāa asiipi dǎi?†

² Àà zǎblena fεle àà aε lán lí vlāpaawa,
lán lizina pǎ fù tǎle giuu à bǎlbǎwa.

Àà kákaa ge àà zea maa i ka à gbé wé bleo,
àà kefenke i ka wá wéteaàzio.

³ Wá sakāaàgu wá bānebǎè.

Pǎsiadeε, a gyāeǎ dǎe dǎ,
a de lán gbé pǎ wa ye wεsiεowa.

Wa sakāaàgu, wi àà yādao.

⁴ Kási wá gyāǎ ǎ a sea,

à wá wāwāǎ dǎ a miwa.‡

ǎ wa àà dǎle gbé pǎ Lua àà gbè ũ,

gbé pǎ Lua ǎkǎlǎmpàè à widàwà ũ.

⁵ Wá àà zǎ wá tàaeǎ yái,

wá àà kè'ia wá yāvāiǎ yái.

Ia pǎ wa dàwàpi wá gbá aafia,

àà flàala iaǎ mé wá gbāgbā.

⁶ Wa sāsā wápii lán sǎowa,§

baade azǎ zé sè,

ǎ Dii wápii vāikea dǎè.

⁷ Wá àà wetà wá widàwà,

ǎ i lewēaao lán sǎ pǎ wále gé a kǎlǎkpaia,*

* 52:15 Lom 15.21 * 53:1 Lom 10.16 † 53:1 Zāa 12.38 ‡ 53:4

Mat 8.17 § 53:6 1Pie 2.24-25 * 53:7 Zia 5.6

a níle kpé lán sã pó wàle a kãkẽelewa.†

8 Wà aà kù ní gbāao,

wà yákpalekèaàno.

Wà aà bò dúniaw ma gbéò tàae yáí,

wà aà dè an gběgo pó lé ní dá ũ.

Gbé pó kú aà gɔɔɔ,

an déme yápi làasookèi? ‡

9 Baa ké i yāpāsíkεo,

mé wi ma à εεtòo,§

wà aà mia kpàkɔi ní dàakεnao,*

õ wà aà vī ɔde miao.†

10 A kà Diigu à aà keŋa aà taasikε.‡

Lá à azia kè tàae awakpabo ũ,

a buikε, aà wēni a gbāakū,

Dii pœã i bɔɔleke aà sabai.

11 Aà taasikεa gbεa a εa àɔ wēni vī,

i a namable.

Ma zòblen maapi a to yá bo ní gbéò na dasi,

ké aa aà dõ yáí,

asa a ní yāvái di a miwa.

12 A yáí má aà baa daaa ní gbězɔɔɔ,

a zì ài kpaale ní gbāadeo,

asa à gĩ a wēnii e à gè gào,

wà aà gwà doũ ní dàakεnao.§

A gbě dasiɔ duuna sè,*

à kulekè Luaε tàaedeɔne.†

† 53:7 Maa 14.61, 1Pie 2.23 ‡ 53:8 Zin 8.32-33 § 53:9 1Pie

2.22 * 53:9 Luk 23.33 † 53:9 Mat 27.57-60 ‡ 53:10 Zin 2.23

§ 53:12 Luk 22.37 * 53:12 Ebe 9.28 † 53:12 Lom 8.34

54

Yelusaleũ dafu

- ¹ Ma Dii ma mè,
 n fii pó ni nɛ'io,
 koo pūna ní pɔna wiio.
 N gbé pó ni nɔwāwākeo, gulake.
 Asa n gbé pó n gɔ pākpanzi,
 n nɛ dasi aɔ de nɔɛ pó a gɔ aedòwà póa.*
- ² N n zwàakpe gu káfí,
 n a zwāa yàasa kú,
 n a ba gbàakū,
 n a lío péle gíũgiũ.
- ³ Asa n yɔɔ ɔta ɔplai ní zɛɛo,
 n gbéɔ buio bùsu símá,
 aai zɔle ní wéle ziaɔu.
- ⁴ Nsu viakɛo, asa wí a n kūo.
 Nsu wideo, n geɛ a gɔ kpa n wéio.
 N èwaasogɔ wíyá a sãngu,
 n gyaable ní geɛo kpánwei yá a dɔngu bo.
- ⁵ Asa mapi n Kena máme má n gɔ ũ,
 ma tón Dii Zígɔde!
 Ma Isailio Bona, an Lua,
 ma kua adoae,
 wí memɛɛ dúnia píi Lua.
- ⁶ Má n gbesi
 lán nɔɛ pó wà pākpaì aà pɔ yàwa.
 Mapi n Lua má ɛa n kú
 lán èwaaso nɔkpama pó à gliwa.
- ⁷ Ma n to we yāa yɔɔ glae,

* 54:1 Gal 4.27

ãma má εa n si ma sùuu zɔɔ yáí.
 8 Ké ma pɔ fɛ̀, ma bɔ n kpε gɔɔpla,
 ãma má wɛnadɔ̃nε gbɛ́kε láasai musu.
 Ma Dii n Bona máme má ò.
 9 Lá ma lεgbè Nɔee gɔɔ,
 ma mè í a da dúniaa bɔ,†
 màa ma lεgbè gbã lɔ,
 ma mè ma pɔ a fɛnzi mà n lele bɔ.
 10 Baa tó gbèsíśɔ làa mé sísɔ gbòò,
 ma gbɛ́kea láa n kíio,
 ma bàakuannɔ aafia yá a gbooo.
 Ma Dii n wɛnadɔ̃nεde máme má ò.

11 Wéle wɛnade pɔ zàa'iana í a suumpapa,
 mé gbɛ́e i n nɔ̃se nínio,
 má εa n kálε n̄ tiikɔazío,
 má n ɛ daale safiwa.

12 Má n bíi misonaɔ ke n̄ lubiio,
 má n bíibɔleɔ ke n̄ gbɛdiio,
 má n bíio bɔ n̄ gbè beεedeɔ.‡

13 Ma Dii, má yáda n gbé̃nε píi,§
 n néɔ aafia aɔ zɔɔ.

14 Yázede a n gba gbãa,
 gbãamɔa gbé̃nε a zà kúnno.
 Nyɔɔ pɔe vía vío,
 gili a gɛnguo.

15 Tó wà lèlɛma, bee i bɔ ma kíio,
 gbé̃ pɔ lèlɛma a mikpama.

16 Gwa! Máme ma sia kè,
 ì tévu n̄ b̀ɔɔ,

† 54:9 Daa 9.11 ‡ 54:12 Zia 21.18-21 § 54:13 Zaa 6.45

aà ɔzĩn gõkeboɓpia ũ.
 Máme ma gbẽkaalena kè lo
 aà gbéɔ dede.
 17 Gõkebo pó wa kè n yáí a àikeo.
 Gbé pó b̀̀b̀nno, n yá a z̄lewà.
 Ma z̀̀blenaɔ baan we,
 má tó aa zible.
 Ma Dii máme má ò.

55

Dii k̄i wɛɛɛa a gɔɔwa

1 Hee! A gbé pó imi lé á deɔ,
 à mo í k̄i ápii!*

Baa tó á ɔa v̄io, à mo poble.
 A mo v̄eé ní v̄io mi ɔasai, fiabosai.

2 Akɛa ále ɔa de pó pó de ble ũo musui?
 Bóyái ále z̄i ài de pó pólí ní káo yáii?
 A ma yáma sa à pɔmaa ble,
 á pɔ i ke na a nísiwa.

3 A swákpa ma!
 A mo ma k̄i ké à e àò ku.
 Ma bàa aɔ kúánɔ gɔɔpii,
 ma gbẽke seasai pó má kè Davidie yápi.†

4 Gwa! Ma aà díle seelade ũ buiɔne,
 ma aà kè gbéɔ dɔaana ũ, an kía ũ.

5 Nyɔ bui pó ní d̄ɔoɔ sísi,
 bui pó ní d̄ɔopiɔ bàale mo n k̄i
 ma Dii Isailiɔ Lua pó a kua adoa yáí,
 asa ma gawi p̄sima.

* 55:1 Zia 21.6, 22.17 † 55:3 Zln 13.34

6 A Dii k̄i wεεε aà egɔɔ,
 à aà sísi gɔɔ pɔ a káiánɔ.
 7 Váikena a zé tó,
 gběvái ɔkpa a làasooi.
 Aà ze n̄ Diio, i aà wēnagwa,
 wá Luapi i sùuukeaàno maamaa.
 8 Asa ma Dii ma mē,
 á làasoo muua n̄ ma làasoooo,
 á yākea muua n̄ ma yākeaoo.
 9 Lá musu n̄ z̄l̄eo les̄i de n̄ k̄o,
 màa ma yākea les̄i de á yākeaa,
 màa ma làasoo de á làasooa.
 10 Lá lou n̄ m̄s̄eo i b̄o za musu,
 mé ìli ea we t̄ɔleninisaio,
 ì to pɔ b̄olewà à ne'i,
 ã ì buike p̄ɔt̄nae,
 ì bleke p̄ɔblenaε,‡
 11 màa yá pɔ b̄o ma léu de.
 A léle p̄a ma p̄oēã kesaiο,
 ma yá'o kpásāa tá aο na.
 12 Asa á b̄ole n̄ p̄onaο,
 wa d̄baaé n̄ aafiaο,
 gb̄ès̄is̄is̄o n̄ s̄is̄is̄o koo p̄na n̄ gulao á aε,
 s̄ēali p̄ii a ɔtaale.
 13 P̄l̄is̄o b̄ole leaaο gb̄eu,
 gb̄élis̄o b̄ole les̄ikaο gb̄eu.
 Bee aο ma t̄ɔb̄o
 seela láasai pɔ a súuli kpáleo ũ.

56

Bui p̄ti suabaa

‡ 55:10 2Kln 9.10

¹ Ma Dii ma m̀̀e:

A ze ní yáze_εdeo,
í yáke a zéwa,
asa ma sɔu mà ní á suabaa,
má làa ní á bɔa maa.

² Báaaden gbé pɔ lé bee ke
a yápi kũa ũ.

Ili kámabogɔɔ pɔ má d̄ile gbãleo,
à ɔb̀̀le v̄ai píiu.

³ Buipãle pɔ nàa su o
má we à ḡe ma gbé_εɔ guuoo.
Gbé pɔ a le wia su me
lí giin a ũo.

⁴ Asa ma Dii ma m̀̀e:

Tó gbé pɔ wà ní le w̄iɔ ma kámabogɔɔ yãdà,
tó aa zè ní ma p̄eão,
mé aa ma bàakuar̄iɔ yá kũa,

⁵ má ɔgbekené ma kpéu,
an maa aɔ de neḡɔ_ε ní nenɔ_εɔla,
má ní tó na k̄e a ḡiɔwa,
t̄opi aɔ láaa v̄io, a ga bauo.

⁶ Buipãle pɔ aa nàa aa z̄ikeme_{εε},
aa ye ma t̄oi aa ɔblem_{εεε},
aali kámabogɔɔ pɔ má d̄ile gbãleo,
aa ma bàakuar̄iɔ yá kũa,

⁷ má gériɔ ma s̄is̄i pɔ a kua adoa musu,
má tó an pɔ ke na ma s̄is̄ikp̄eu.

Má ní sa pɔ aai o ma gbagbak̄iɔ sí
ní sa pɔ w̄i a pɔ káteu à tékũ,
asa wa me ma kpé_{εε} bui píi lousisikp̄e.*

* **56:7** Mat 21.13

⁸ Ma Dii Lua pó mi Isaili zìzòò kãaa ma mè má ɛa gbéò kãaa káfí gbé pó kàaaò guu.

Lua yákpalekea ní anabi vāiò

⁹ Sèa nòbòò píi, à mò pòble ní lákpe nòbòò píi.

¹⁰ Isaili gudṣanaòá vṣaone píi, aa a kee gbáeo, gbě lénanaaleaone, aali gbokε dṣo, aaíò wúlea ní nana'oaò, aa ye ii.

¹¹ Gbě asiadeone, ble lí mómáo, dṣaana pó yãe dṣoone. An baade a pœã zé sè, an baade zia mĩ mendo ài àle weele.

¹² Aaí okṣe: A mò wà vṣe weele, wà í gbãa mi wà a de ke. Pó pó mò ní gbãò a mó ní ziaò, iò de gbã pòe beea maamaa.

57

¹ Gbẽmaaò lé midε, mé a yá lé kàada gbẽelao. Wà luayãmanaò sèle lé táńò, mé gbẽe làasoo i kawào. Lua lé gbé maapio si músi pó lé mówá.

² Zemaasenapio lé gṣ ní aafiaò, aa kámabo ní wúlekiòwa miau.

³ Apio sṣ, à mò la á màsoken néò! Gbãside ní káaluao buion á ũ!

⁴ Dé ále a láanikei? Dé ále á lé yàasa elewà ále á léna bṣèi? A tàae néò! Á bui mṣafilideò!

⁵ A me i lua táai lí gbèncɔ gbáu
ní ligɔn yàasacɔ píi.

I sa'o ní á néɔ swai
ní gbè lookpaaɔ zíeɔ.

⁶ A ze ní swa gbè pólɔpólɔɔ,
ɔme á baa ũ.

Ao, ampib a itòlemá,
a ní gbá pówenti.

Lá màae, má gí tɔsiiwáe?

⁷ A dɔe ñikekii kèke sìsì lesì musu,
wekii i dede ge sa'ou.

⁸ I á zeeɔ péle kpé kpeleli sae.

A pākpāmazi,

a á zwāa wòlowá,

a dede a da á wúlekii yàasaa.

A ledoukè ní á yenzideɔ,

a wuleñncɔ, a olia ní plei.

⁹ A nísi gbèwá,

a fele ní kibegetao,

a tulalelè maamaa.

A a zinaɔ zì bùsu zàzāu,

a ázia bùsa e bedau.

¹⁰ A ázia kpàsa ní tá dasi oao,
i dɔ́ ké a zé kuoo.

A ázia lè ní láo, ɔ́ á yèeɛ i láao.

¹¹ Dé ále bílikewà ále viakèè

ɔ́ a fele ní mɔafilioi?

Ma yá i dɔ́águo,

i ma yāda á s̄uo.

Ké ma nile à gègē yái

ále viakemeɛoa?

¹² Má á yānakpaa áziawa ní á yākeao ekaé á ɔ́zi,
a káfiakééɔ.

13 Tó a wēna wii lè,
 á ziadṣabo pó á kàaaṣ á bo mè!
 Aa gē ní íanao pii,
 baa lé'iana a ní séle.
 Gbé pó nàmazi mé a b̀usu túbible,
 ṣme a gō ma gbèṣiṣi pó a kua adoa vi.

Lua gbéṣi gbágbāa

14 Dii mè: A zékpa! A zékpa!
 Ali miṣnaṣ bibi!
 A pó pó wa gēnaləwà gága ma gbéṣi zéu!
 15 Asa ma Lua Musude má deńla,
 má kú gṣṣpii mé ma tó kua adoa.
 Ma mè: Ma be ku guleṣi pó a kua adoau,
 má kú lo ní ǹsenie s̀uuudeo.
 Mi s̀uuudeṣ gba wēni dafu,
 mi ǹseniedeṣ gba s̄.
 16 Máṣ yágagańṣ láasaio,
 ma pṣ aṣ paańzi gṣṣpiio.
 Tó màae, ma pṣkeṣ ỳééé a láa,
 an ían wēnide pó b̀ò ma kíi a gēzəa.
 17 An gbēble'ai tàae mé ma pṣ f̀é,
 ṣ ma ní gbé ma ulené ní pṣkp̄neṣ,
 ṣ aa gí b̀ò ma kpe,
 aa ní pṣeā zé s̀è.

18 Baa ké ma ní yākeṣ è màa,
 má ní gbágbā, má ní tálakpa,
 má ní s̄ níniné vlévlé.
 19 Má tó ma sáaukpaa aṣ dṣ ṣṣṣnapio léu.
 Ma Dii ma mè má aafia kpá
 gbé pó kú zàṣ ní gbé pó kú káiṣwa,*

* 57:19 Efe 2.17

mí ní gbágbã.

²⁰ Vãikenaɔ de lán ísia í pãpãakõwawa.

A í líɔ ku kílíkíliɔ,
a ikooaɔ ì fεε ní pèleao ní gbãsiɔ.

²¹ Ma Dii ma mè
vãikenaɔ aaɔ aafiao.

58

Leyea stande

¹ Wii lé gbáugbãu,
ńsu ñ nziã kúkũo.
N n lɔɔ fεε musu lán kuu'ɔwa.
Ma gbẽɔ tãae kpàwakené,
Yakɔbu buipio duunaɔ oné.

² Aaĩɔ ma kúí wεεle lá gu lé dɔ,
an mèsã ì wã ma yãkeɔ dõai
lán bui pɔ ì yãke a zéwa
ìli pãkpa a Lua yãdileaoziowa.
Aaĩ yágõgõã a zéwa gbεaa,
aaĩɔ ye mà sɔńzi.

³ Ǿ aaĩ ma la: Bóyãĩ wa leyèi,
ké níle wá gwao ni?
Bóyãĩ wa wázia bùsainε,
ké ní wá fãñ vïo ni?

Gwa! A leyegɔɔ i ázia pɔeã ke,
mé i á zíkenaɔ wetã píi.

⁴ Gwa! A leyea ì midε ní lekpaao ní sòleo,
i kɔ gbẽ ní ɔkũ gbãao.
A fɔ leye lá ále ke gbãεwa
mà á lɔɔ ma musue?

⁵ Lá ma leye dīlen wee?
Ziabusaa ado yá nεe?

I ke mipɛɛa lán kpootɛwa
ge wúlɛa túfuu ní zwànkasa kákaaáɛáo yá no.
Pó pɔ́ i me leyen wea?
Bee mé i kamagua?

⁶ Leye pɔ́ má d̄ilɛ min keo lò?

A vāikenaɔ gala polo gbéɔwa,
à zuubɔɛ gbéɔne,
à gbé pɔ́ wàɛ ɔtɔ́máɔ gbaɛ,
í gbāamɔa gbéɔne midɛ píi.

⁷ A bleli nɔandɛnaɛ,
à wɛnade besaide dilɛ.
Tó a gbé è be puizi, à pɔ́ nai.

Tó i bàale á mɛdoũdeɛo,*

⁸ gu a pué lán íatɛ bilɛawa,
á gɔ́a maa a bɔɛ àanno,
á maakea a zemikūé,
ma gawi íɔ té á kpɛ.

⁹ Tó a lezùmazi sa, má wewá,
tó a wiilɛmazi, má oé: Má ké!
Tó a gbāamɔa gbéɔne midɛ á guu

ní ɔtonɔakɔ́wao ní yāpāsi'oaɔ,

¹⁰ tó a nɔandɛna gbà á pɔɛá blɛ,
mé a pɔ́ kpà wɛnadewa à kà,
gu a pué gusiau,
gubeebee a gɔ́é lán fāanɛwa,

¹¹ míɔ dɔaaé gɔɔpii.

Má tó pɔ́ mɔ́wá gu tékūau,
má á wá baasaé,
íɔ de lán swalu m̀sɛdewa,
lán nibɔna pɔ́ a í lí baowa.

¹² A á bezia zi fɛɛɛ,

* 58:7 Mat 25.35

á á wéle pó káleá à gègè vu,
wi méé bíigbooa ní uazíò kèkenao.

¹³ Tó ále gbabò kámabogòòzìò,
mé ále ázia pòeá ke ma gòòpiwao,
tó a mè kámabogòòzì na,
mé a ma gòòpi díle gbia,
tó á díle gbia mé a á bòòle tò,
tó i ázia pòeá keuo,
mé i yáyaaabòleuo,

¹⁴ á pò a kea na,
mí tó àò kible bùsu gulesíòu,
mí tó à á dezi Yakòbu túbible.
Ma Dii ma lé mé ò.

59

Gbèò duuna bòa gupuu

¹ Dii ò i ke geseũ à késã á suabaaiò.

Aà swá i ke gbãa à gí yãmaiwáo.

² A yãvãìò mé á kékòwa ní á Luao,
á duuna mé tò à a wé gòwá,
õ à gí á yãmai.

³ Asa gbède'au gókpa á òwa,
á tàaeò á òkòò pà.
Ee mé ìò dò á léu,
ìò yákpaanla bòle.

⁴ Gbèe lí wiile yázedeo,
gbèe lí síana'o yákpaleuo.
Aaĩ ze ní yãpãò, aaìò eeto.
Aaĩ nòsi yákele ù,
aaĩ ne'i gude ù.

⁵ Aaĩ mlè gbe pipi,

aaĩ dǎnsaba tá.

Tó gbé ní gbe blè, a gaε,

tó gbé wí sǒ, kyá a bǒ.

⁶ An bapio lí pǒkasa keo,

an ɔzipio lí pǒ nańzio.

An yǎkeaoá gudεε,

aa ɔdidi yǎpásiwa.

⁷ An kèε leεũ ní vǎikeao,

aaĩ yǎesaide de àanno.

Gudelaasoo aaio ke,

aaĩ ásoo ní músio kpánízi.

⁸ Aa aafia zé dǒ,*

yá dǒde kú ní tufauo.

Aaĩ zé kolekolea da,

gbé pǒ beuo lío aafia dǒo.

⁹ A yái tò yǎεde zǎkūwanǒ,

mé yámaa i wá leo.

Gupua wá wé dǒi,

ǒ gusia wa su è,

gukǎa wá me wǎi,

ǒ gubeebee wá beu.

¹⁰ Wi ɔdǒ gǐi lán vǎiowa,

wi ɔmalεmale lán wεsaideowa,

wi gǎnale fǎanε lán guluuluuiwa.

Wá gbǎa fá,

ní beeo wá de lán geowa.

¹¹ Wi wiile lán wǎiowa,

wi ɔbǒ wǎnanno lán felenaowa.

Wá wé ǒ dǒ yǎεdei, wili eo,

wá me wǎ wǎ wá suaba, a zǎwanǒ.

* **59:8** Lom 3.15-17

12 Asa wá tàaeo k̀̀ne,
wá duuna wá dá yáú.

Wá tàaeo z̀̀léwá,
wá wá yákeo d̄̄ sa.

13 Wa bo Dii kpe wa moafilikèè,
wa gi wá Luazi,
yákpaaanla ní k̀̀iwáio ì d̄̄aawẽe.
Ee k̀̀ wá s̄̄ guu, àe bole wá léu.

14 Maa yáze de p̀̀obozãkè,
maakea zea káaa,
siana gẽmbole gáae,
yá d̀̀ode k̀̀a gẽk̀̀iwa.

15 Siana gbezãkpà,
w̄̄ òz̄̄ gbé p̄̄ kè v̄̄iwwa.

Dii wekpàle gwà, à kèè íi,
asa yáze de kuo.

16 A è gbé maae kuo.
Ké yákekeneae kuo, à d̄̄wà.
Ɔ à suabaze b̀̀ ní a ḡ̄sagbãakeo,
à gbã'è a maakeawa.

17 A maakea dà m̀̀ ula ũ,†
à suabaa kpà m̀̀ f̀̀a ũ,‡
à t̄̄sima dà p̄̄kasa ũ,
à ãiapãsí kàkaala ulada ũ.

18 A flabo gbé̄̄one ní yákeawa,
a p̄̄kũmabobo a ibeowa,
a t̄̄si a w̄̄leowa,
i asea ke ìsiabaadeone a zéwa.

19 Bè'aedeo viake Dii t̄̄e,

† 59:17 Efe 6.14 ‡ 59:17 Efe 6.17, 1Tes 5.8

gukpɛdeɔ àà gawi da gbia,
asa a mó lán í gufɔ́awa,
lán í pó Dii lé'iana lé ɔzɔ́iwa.

²⁰ Yakɔbu buiɔ Bona a mo Siɔna
gbé pó mikè ní duunaɔwaɔ kíi. §
Ma Dii máme má ò.

²¹ Ma Dii ma mè,
ma bàakuańɔ yán ke:
Ma Nisina pó kúwá
ní ma yá pó má dàé á léuo
a bɔ á léuo ge á néo ge á tɔ́unaɔ
za gbã e gɔɔpii.

60

Siɔna gawi zia

¹ Fɛle teke, asa n gupua mò,
Dii gawi p̄sima.

² Gwa! Guluuluu kù dúniaa,
gusia kùle a gbéɔwa.
Mpi sɔ, Dii a bilɛma,
aà gawi i bɔma.

³ Buiɔ mo n gupuau,
kíaa sɔ n pípia í gbãai.

⁴ Wɛzu gugwa ñ liai,
aa kãaa píi, aale mó n kíi.
N negɔɔɔ bò za zàzã, aale su,
wa n nenɔɔ naaa ní gbàtɛɛu, wàle suńɔ.

⁵ Tó n bee è, n pɔna a pisi n oawa,
n nòse a yáalo kua nzia dakiwa.
Wa n gba ísia baa àizɛɔ,

wa mɔnɛ ní buiɔ pɔmaao.

⁶ Yiongo waiɔ li n bùsua,
Madiã ní Efa bùsu yiongo né bɔbɔ.
Seba bùsudeɔ mɔ píi
vua ní tulaleti gɪnanao sea,
aale ma yãkeao baokpa.

⁷ Wa Kedaa bùsu pɔtuoo kãaanɛ pii,
wa Nebaioo sãsaoo kpama ñ n bɔɔlekeo,
wi sa pɔ ì kamagu oo ma gbagbakiwa,
mí a kpé gawide gawi káfio.

⁸ Bómɛ táa'ò lé su lán louwa,
lán felenguuloɔ sua ní kpéuwa keei?

⁹ Isiabaadeɔ lé kãamazi we,
isia gó'ilenaoo mé zemikũa we.

Aa bò ní n néoo za zãzã,
aale mó ní ní ánuɔoo ní ní vuaoo
ma Dii n Lua tɔbɔi,
asa ma Isailio Lua ma kua adoae,
má gawi pisima.

¹⁰ Buipãleoo ea n bíio bo,
an kíao zikene.
Baa ké ma n gbě ní pɔfěo yãa,
má wɛnadɔne ma sùuu yáii sa.

¹¹ N bíibɔleoo aao wɛae goɔpii,
aaliɔ taoo fáane ní gwãasinao,
ké buiɔ mɔnɛ ní ní áizɛoo
ní ní kíao kpán'aekɛa.*

¹² Asa bui ge kpala pɔ i zɔblenoo a midɛɛ,
wa ní bùsuoo deɛlɛmpa míomio.

* **60:11** Zia 21.25-26

13 Wa mɔnɛ ní Libã bùsu gawio,
 pɛ̀liɔ ní kpɛ̀liɔ ní sɛ̀liɔ píi,
 ké mà e zàbleò ma kúkiwa,
 ma gbadibɔpi iɔ gawi ví.

14 N wɛtãna néɔ mɔ kúlɛnɛ,†
 gbé pɔ aa sakàngupio wúlɛnɛ n gbázi,
 aai onɛ Dii wéle
 Siɔna pɔ Isailio Lua pɔ a kua adoa kàlɛ.

15 Baa ké gbéɔ zàngu yãa
 aa pãkpànzi,
 gbɛeli gu baaví n guuo,
 má n ke íandãbɔ láasai ũ,
 gbéɔ iɔ pɔnakɛò e ní buiwa.

16 Nyɔ buio ví mi,
 an kíaɔ yɔ́ kpama,
 níɔ dɔ́ máme máa Dii n Suabana ũ,
 Yakɔbu Lua gbãade n Bona ũ.

17 Má mɔ́ ní vuao mɔgotɛ́ gbɛu,
 ánuusu sɔ́ mɔsi gbɛu.
 Má mɔ́ ní mɔgotɛ́oli gbɛu,
 mɔsi sɔ́ gbɛ gbɛu.

Má aafia dilɛnɛ n laaidɔmade ũ,
 má yázɛde danɛ n gbãade ũ.

18 Wa yãpãsi súu ma n bùsuu ɔɔ,
 ásoo ní músio a sɔ́ n bùsu zɔ́leio.
 Wa tókpa n bíie Suaba,
 n bɔlɛɔ sɔ́ Táasi.

19 Íatɛ́ ali gupunɛ fáanɛ ɔɔ,
 mɔvua í gbãa a gupunɛ ɔɔ.
 Ma Dii máme máɔ de n gupua ũ gɔɔpii,

† 60:14 Zia 3.9

mapi n Lua, máme máo de n tekea ũ.‡

20 N íatē a gē kpéu bauo,
mé n mo a osikεo,
asa máme máo de n gupua láasai ũ,
n oob a mide sa.

21 N gbé̄o aao maa píie,
mé aao búsu vī gōōpii.
Aao de lí pó má bà vlāpaa ũ,
ma ogbε ũ ma zāblea yái.

22 An gbé̄ pó kēsāarízi
a kō à ka gbē̄on òaa soo,
an gbé̄ pó kpεε ní guu,
a gō bui zōo ũ.
Mámεmaa Dii,
má yápi ke a gōōwa ní wāao.

61

Dii ɛfaaigōo

1 Dii Lua Nisina kua,
à ma se mà baonakpa taasideōne,*
à ma zī mà pōsiadeō gba sō
mà zīzōo gōa wé̄eō ũ ní dakpεunaō gbaeao kpàwake,

2 mà Dii gbē̄kekεnεgōō†
ní wá Lua tōsimagōōo oné,
pōsiadeō nòse i níni píi.‡

3 A ma zī mà fùakpa Siona oobnaōne túfu gbεu,
mà pōna nísi dōmá an gbā̄sīkpaa gbεu,
mà táasilea pōkasa dané an kāgaa gbεu.
Aao maa, wio mené
lí pó Dii bà azía tobōa yáio.

‡ 60:19 Zia 21.23, 22.5 * 61:1 Mat 11.5, Luk 7.22 † 61:2 Luk
4.18-19 ‡ 61:2 Mat 5.4

4 Aa bezia sà zizi vu,
aa pó pó wà a deelepà yāo keke,
aa ea wéle pó gò da wáiwai za káauo kále lo.

5 Bui zìlo á pòo dádãé,
buipáleo á bua ní á vëebuo sēwaé.

6 Apio sō, wa meé Dii gbàgbanao,
wa á sísi wá Lua zíkenaο.
A buio àizeεble,
á íanadã ní ní pomaο.

7 Ma gbéο asea e lee pla
wí pó wa dàamá gbεu,
aa pónake ní ní baao
an gεekpanweia gbεu.
Aa gō bùsu lee pla ví,
póna láasai ao de ní pó ũ.

8 Asa ma Dii, yázede mé ì kamagu,
má za pòsiama ní gbãableamáogu.
Má ní asea kpámá ní náaio,
ma bàa ao kúrino gōoppi.

9 Waο ní buio dō dúniau,
an néo tobο bui píi kíi,
gbé pó ní é píi i dō ké
aa de gbé pó ma báaadànguο ũ.

10 Mi pónake ní Diio maamaa,
ma pò na ma Luawa,
asa à suabaa nàmazi pòkasa ũ,
à bóa maa dàmeε ula ũ,
lán nosena pó kákakèwa,
lá aà no pó a zãblebōo fíwawa. §

11 Lá tole ì to pó bolewa,

mé bua ì to pówena fele,
màa Dii Lua a to yázede ligua,
a to wà ma táasile bui píi wáa.

62

Yelusaleũ dafu

¹ Siõna yáí máo níleao,
Yelusaleũ yáí ma lé a gõ kpaaũao
e a ge bõd maa lá gu ì dõwa,
e a suabaa ge ào pípi lán sētewa.
² Buiõ n bõa maa e,
kíao wesi n gawile mípii.
Wa tó dafu pó a bõ Dii léu kpáne.
³ Nyõõ de lán tulu gawidewa Dii õzĩ,
nyõõ de kíafua ù á Lua òlau.
⁴ Wa mene Bezia bau bõ,
wa n bõsu sísi Guwaiwai bau bõ.
Wao mene Mapõẽwẽle,
n bõsu sõ Nõzãe,
asa Dii põ aõ dõma,
mé n bõsu a zãkẽaãno.
⁵ Lá èwaaso ì wëndia sé,
màa n Kena a n sé.
Lá nõsena ì põnake ní a nõo,
màa n Lua a põnakennõ.

⁶ Yelusaleũ, ma gudõanaõ dile n bíiõ musu,
aão níleao fáane ní gwãasĩnao píi.
A Dii sisinaõ, ásu kãmaboo,
⁷ àõ zeaãzi e a ge Yelusaleũ kále,
i aà ke wẽle pó dúnia àõ aà táasile ù.

⁸ Dii ladà ní òleleao,

a ò ní a gǎsa gbãa dɔao à mè
 á á blɛwɛ kpá á ibɛɛɔwa bau lɔo,
 buipáleɔ vɛɛ pɔ a a zíkè mi lɔo.
 9 A kèkɛnaɔ ble, aai ma táasile,
 vɛɛkɔzɔzɔnaɔ mi ma kpé kɛɛɛ.

10 A bɔɛ! A bɔɛ wénkɛ!
 A zekɛkɛ gbéɔnɛ!
 A kpá! A zɛda kpá! A gbɛɔ gágau,
 í gudɔkɔɛkii dile buiɔnɛ!
 11 Gwa! Dii kpàwakè e dúnia léwa:
 O Siɔnaɛ aà Suabana lé mó.
 Gwa! A a asea kŭa
 mé a a zǐ ài kpán'aekɛa.*
 12 Wa méné Lua gbéɔ,
 gbé pɔ Dii ní bóɔ.
 Wa ménɛ Wa'ɔliai, Bezianlɔo.

63

Dii tɔsimagɔɔ

1 Déme bɔ ɛdɔũ bùsuu, àɛ mó,
 à bɔ Bɔzɛla, aà pɔkasaɔ tà keei?*

Déme lé gɔsagɔsa tǎa'ò ní gbãa zɔɔo,
 a ula gawide daa keei?

Mámɛ, máɛ zǐblea kpàwakɛ,
 má gbéɔ suabaa gbãa vǐ.

2 Bóyǎi n ula ní n pɔkasaɔ tà
 lán gbé pɔ ɔzɔ vɛɛfɛkiiu pówai?

* 62:11 Isa 40.10, Zia 22.12 * 63:1 Isa 34.5-8

3 Ma ɔzò vɛɛfɛkɪiu mado,
gbɛe kumanɔ, baa do.

Ma ɔzò buiɔwa ní pɔkūmao,
ma kɛɛ tòmá ma pɔfɛ yái.

An au fáfá ma pɔkasaɔwa,†
ma ula gbásikpà píi.

4 Asa má tɔsimagɔɔ kŭa ma sɔu,
ma gbéɔ bogɔɔ kà.

5 Ma gugwàgwa, gbɛe ku à dɔmaleo,
yá dia ké gbɛe ku à ma gba gbãao.

ɔ ma zìblè ní mazia gàsa gbãao,
ma pɔkūma mé ma gba gbãa.

6 Ma ɔzò buiɔwa ní pɔfɛo,
má tò ma pɔkūma í zòlemá,
ma ní au kòle zíle.

Dii gbɛke galikea

7 Má Dii gbɛke galike ní aà táasilɛao,
asa à yápii kèwɛe wá gwaa guu,
à yãmaa dasi kè wá Isailiɔne gbɛke guu.

8 A mè: Aa de ma gbéɔ ũ,
aa mɔafiliiyã kemɛɛo,

ɔ à gò ní Suabana ũ.

9 A dɔ́nɔ ní taasikɛa guu píi,
aà aɛ malaika ní suabà,
à ní bó ké a yeńzi à ní wɛnagwà yái.
A ní sea za yáayãa a ní kŭa.

10 Kási aa bò aà kpe,
aa aà Nisína pɔ yàè.

ɔ à mikpedóné à gò ní ibɛɛ ũ,

† 63:3 Zia 14.19, 19.13, 15

à zìkàrìno.

11 Ǿ Mɔizi gɔɔ yá dɔ̀ aà gbéɔgu aa mè:
 Lua pɔ̀ bùa ní a kpàsa dádānao ísiawa,
 à a Nisina dàngu ku má ní?

12 A a gàsa gawide pòo Mɔizi ɔplaai,
 ɔ̀ à í zḗe ní ae,
 ké à tɔbo e gɔɔpii yáí.‡

13 A gèrìno í títiu, aai gēmbɔleo
 lán sɔ̀ pɔ̀ lé bàale guwaiwaiuwa.

14 Ǿ Dii Nisina ní gbá íampakí,
 lán zu pɔ̀ wà gèrìno swadɔɔɔwa.
 Màa n dɔaané,
 ké n e tɔbo yáí.

Suabaa wii

15 Kua za musu wékpale n̄ gwa,
 kua za n gulesi gawide pɔ̀ a kua adoau.
 N pásí ní n n̄egɔnk̄eo tón lá?
 N gi wēna ní sósobio keiwēe.

16 Baa tó Ablahaũ wá d̄so,
 míme ní wá Mae ũ.
 Baa ké wá yá i d̄o Isailiguo,
 Dii, míme ní wá Mae ũ,
 n tón wá Bona za zi.

17 Dii, b̄oyáí ní tò wa zā n zéwai?

Ak̄ea n wá swá gbāakù,
 ɔ̀ wá n vía vío ní?
 Èa su wápi n z̀b̄l̄enaɔwa,
 gbé pɔ̀ ní sè buiɔn wá ũ.

18 Wa ḡo bùsu pɔ̀ ní kpàwá ví gɔɔpla,
 ɔ̀ wá ib̄eɔ m̄ò ɔ̀z̄ò n kpéwa.

‡ 63:12 B̄oa 14.21

19 Wá de lán gbé pọ́ ní iko vīmáọ̀wa à gègè,
 lán gbé pọ́ n tó kúmáọ̀wa.
 Kai! Tó n musu wè n pila,
 gbèsísíḽ lualua n ae.

64

1 Nyḽ de lán té pọ́ kù yàa giowa
 a tò ípiwa,
 n ibeε i n tó dḽ,
 buiḽ i gilike n ae.

2 Asa ké n pila yāa,
 n dabudabu pọ́ wá a fān vīo kè,
 gbèsísíḽ lualua n ae.

3 Dii pọ́ ì yāke gbé pọ́ an wé dḽaàziḽe,
 mé ì ke n bàasio, wi e yāa gueio.
 Gbēe swá i mao, gbēe i wesiε.*

4 Ni ze ní gbé pọ́ n yáli sāaàguoo,
 gbé pọ́ ì yāke a zéwa ní pḽnao.
 Ama ké wa duunakè, n fēwázi,
 wá kuò à gègè, kpelewa wá bḽui?

5 Wápii, wa gḽ gbālea,
 wá maakeε pú de lán bḽbwa.
 Wápii wále i'ò lán lí láwa,
 wá yāvāikea a gēwano zéa lán íanawa.

6 Gbēe lé n sisi ḽo,
 gbēe i fele lé zezenzi ḽo,
 asa n n wé gāwēe,
 n wá kpá wá yāvāiḽa.

7 Kási míme ní wá Mae ũ Dii,
 gín wá ũ, wá bonan n ũ,

* 64:3 1Kln 2.9

n ɔgbɛn wá ũ wápíi.

⁸ Dii, n pɔ su pawázi à gɛagɛɔ,
wá yáváiɔ su àɔ dɔngu gɔɔpiio.
Wá wɛgwa, n gbéɔn wá ũ wápíi.

⁹ N wéleɔ gò gbáa ũ,
baa Siɔna gò gbáa ũ,
Yelusaleũ gò guwaiwai ũ.

¹⁰ N kpé gawide pɔ a kua adoa
pɔ wá deziɔ n táasilèu tekũ,
pɔ pɔ wá pɔ dɔwàɔ òòkpà píi.

¹¹ Nyɔɔ yá beɔ gwa, ní gí yáe keia?
Nyɔɔ níle kpé, ní ɔtɔɔlɛwá à gɛagɛa?

65

Yákpalekea ní Isailiɔ

¹ Ma sɔu mà mà wemá,
ɔ gbɛe i ma gbɛao,
má kè wà ma e,
ɔ gbɛe i ma kíi wɛleɔ.
Má ò bui pɔ lé ma sisioɔne:
Má ké! Má ké!

² Ma ɔ Ìɔ dɔa bui swágbãadeɔzi,
kási aa be zé vâi guu tea nízia pɔeã.*

³ Bui pɔ Ìɔ ma léwe gɔɔpiin ní ũ,
aaɔ sa'o swaluu,
aaɔ tulaletikatea tàasɔu.

⁴ Aaɔ zòle miài, aaɔ i bàalikpɛu,
aaɔ sa'osawa nòɔ só,
aaɔ pɔ bèeɔ yáma de ní dou.

⁵ Aaɔ me: Ea, nsu sɔmazio,

* **65:2** Lom 10.20-21

asa má ye mà gõ gbãleo!
Gbé bee de té pò Ì kũ gõpii súle ù ma nízié.

⁶ Dii m̀è: Gwa!

A k̀ea láu ma ae, máo níleo,
má fiaboné à gẽ ní kú,

⁷ má fiaboné ní duuna
ní ní deziò duunao yá musu pii,
asa aa tulaletikàtea gbèsisìwa,
aa le'èa s̀isìò musu.

Má yá pò aa k̀e yãò fiaboné a léu à gẽ ní kú.

⁸ Ma Dii ma m̀è:

Baa tó v̀eβεò í ví yònnò,

wí me wasu a òòkpao,

asa a káfiá víé.

Màa má ke ma z̀òblenaò yáí,

má gbéò midé píio.

⁹ Má bui se Yakòbu buiò guu,

Yudaeò gõ ma gbèsisìò ví.

Gbé pò má s̀eò mé aa gõ ví,

wekíi ma z̀òblenaò aaò kuu.

¹⁰ Salòna a gõ dáðàkèkíi ù,

Akoo guzule† a gõ zuò kálekíi ù

ma gbé pò aai ma kíi wελεονε.

¹¹ A gbé pò a pãkpãmaziò s̀ò,

ma gbèsisì pò a kua adoa yá sãágu,

i blekale táa pò i mó ní minaoe,

i í gbãa yãale tóle táa pò i ní baa kpámáwa.

¹² Má á baa kpáwá f̀enda ù,

í kúle wà á dede,

† 65:10 Yoz 7.26

asa ma lezù, i weao,
 ma yá'ò, i swáseio,
 a yá pó má yeio kè,
 a ze ní yá pó i kamaguoo.

13 A yáí tò ma Dii Zígõde ma mè
 ma zòblenaõ poble, nãana i á de.
 Ma zòblenaõ imi, imi i á de.

Ma zòblenaõ pɔnake, wí i á kú.

14 Ma zòblenaõ gulake ní nòsenaõ,
 ápiõ sã á wiile ní yã'õmao,
 í búbuape ní pɔsiao.

15 A tó a gõ gbé pó má sèõne gbékabõ ù.
 Ma Dii Lua má á dede,
 ãma má tó dafu kpá ma zòblenaõne.

16 Gbé pó lé sa'olekené búsupiu
 a ke ní Lua síande tóo.

Gbé pó lé lada búsupiu,

a da ní Lua síande tóo.

Asa taasi pó aa kè yãa a sángu,
 i sãale ma wéu.

Musu dafu ní zíle dafuo

17 Mále musu dafu ní zíle dafuo ke.‡

Yãziõ dõ gbéõgu bo,

a gẽ ní làasoo guuo.

18 A pɔnake,

àõ yáalõ pó pó mále kewã gɔɔpii,

asa mále Yelusaleũ ke wà yáalõ,

aà gbéõ i pɔnakeu.

19 Má yáalõ Yelusaleũwa,

‡ 65:17 Isa 66.22, 2Pie 3.13, Zia 21.1

ma pɔ a ke ma gbéowa na.

Wa ɔɔɔ ní búbuapeao súu ma a guu bau ɔɔ. §

²⁰ Wa ne'iulitēn kpée bau ɔɔ.

Mae zɔɔe a ga we a gɔɔ lesaio.

Tó gbé kà wè basɔo mé à gà,

wa me èwaasoe.

Tó gbé i ka wè basɔoo, mé à gà,

wa me Lua lekèèè.

²¹ Aa kpedɔɔ, aaiɔ kuu,

aa vēliɔ pépe, aaiɔ a be ble.

²² Aa kpedɔɔ buipáleɔneɔ,

aali pépe, dāɔ a be bleo,

asa ma gbéowēni ke lán líwa,

gbé pɔ ma ní sépiɔ ní zǐ ài ble.

²³ Aa isima ga kpa pāo,

aa ne'í à eé ní tó weo,

asa aao de gbé pɔ ma báaadànguɔ ũ,

ampio ní ní néo sānu.

²⁴ E aao gé lezui, má wemá,

e aao yā'o aao gé láai, má swásei.

²⁵ Awalewana ní são a sē ble sānu,

nòɔmusu a taaable lán zuwa,

mléɔ pɔblea aɔ de bùsu ũ.

Aa pɔe ke'ia ge aa pɔe ɔɔkpa ma gbèsísí pɔ a kua
adoa musuo.*

Ma Dii máme má ò.

66

Dii bui pti kaaa

¹ Ma Dii ma mè:

Musu mé ma kpalabaa ũ,*

§ 65:19 Zia 21.4 * 65:25 Isa 11.6-9 * 66:1 Mat 5.34, 23.22

tɔɔɛ mé ma gbadibɔ ũ.†
 Kpé pɔ́ á ye dɔmɛɛ bee ku máɛ?
 Ma zɔ̀lekɪi bee kà kpelewai?
 2 Ma ɔ́ mé pɔ́ beeɔ̀ kè pìi,
 ɔ́ aa kuo lɔ́?‡
 Ma Dii máɛ má ò.
 Gbɛ́ pɔ́ má aà wɛgwan kɛ:
 Gbɛ́ pɔ́ azɪa bùsa mé a nɔ̀sɛ doũ,
 mé a ma yáɔ̀ vɪa ví.
 3 Wɪ sa'oa nɪ zuo, ɔ́ wɪ gbɛ̀de lɔ,
 wɪ sa'oa nɪ são, ɔ́ wɪ gbɛ̀ waa fi,
 wɪ mɔ́ ma gba pɔ́wɛnti, ɔ́ wɪ sàwa au tɔ̀ɛ,
 wɪ tulaletikamɛɛ téa, ɔ́ wɪ kúɛ táaɛ.
 Aa zè nɪ nɪzɪa pɔ̀eão,
 an pɔ́ ɪɔ́ na nɪ yãbɛ̀epiɔ́wa.
 4 Mapi sɔ́ ma zɛ̀ò
 mà yá gɛa nɪ kpeo sua nɪ aɛo kené,
 má mómá nɪ yá pɔ́ aa a vɪa vío,
 asa ma lezù, gbɛ̀e i weao,
 ma yã'ò, aai swásɛio.
 Aa yá pɔ́ má yeio kè,
 aa zè nɪ yá pɔ́ i kamaguoo.
 5 A gbɛ́ pɔ́ á ma vɪa víɔ̀ à ma yãma.
 A gbɛ́ pɔ́ aa zaágu,
 aaɪ á bɔ́ adoa ma yáíɔ̀ mè:
 Dii tɔ́bɔ́, wí á pɔ́na e mè!
 Wí a nɪ kú mɪpii.
 6 Wɛ́ɛ sùu ma dɔ́!
 Ma kpé kɔ́fi ma dɔ́!

† 66:1 Mat 5.35 ‡ 66:2 Zln 7.49-50

Mále fiabo ma ibeεone a lé gbεu.

⁷ E aàò gé nɔwãwãkei à p̄ila,
e aà nòse àò gé swaa kíiwa,
à ne'ĩ ḡõε ũ. §

⁸ Déme yá bee taa mà yãai?
Déme wes̄ie màai?
Wa bùsu i ḡoɔ doa?
Wa buike kándo ḡoɔa?
Kási ké nɔwãwã mò Siɔnawa,
à néo b̄òb̄o ḡoɔ.

⁹ Ma Dii ma mà
má tó ne'iḡoɔ ká, né gí b̄o péleia?
Mapi á Lua ma mà
má tó pilaḡoɔ ká, mí sakpe tataa?

¹⁰ A p̄onake Yelusaleũ yá musu,
à yáalwà, á gbé p̄o á yeaàziɔ.
A p̄onakeò, á gbé p̄o ále óob̄èo.

¹¹ Asa á aà ȳó mi à ká, á nòse i níni,
á aà í mi, á p̄o i ke aà àizeε z̄oɔwa na.

¹² Asa ma Dii ma mà
má aafia pisiwà lán swawa,
má buio àizeε naaaè lán swa paawa,
i ȳó kpáwá, i á kue, i á kpá a gbáa.

¹³ Lá da ĩ a né nòse níni,
màa má á nòse nínié,
á nòse a níni Yelusaleũ.

¹⁴ Tó a wes̄iaàle, á p̄o a ke na,
á me iɔ aafia lán s̄ekusiwa.
Dii a to a z̄òblenaɔ a gbãa d̄o,

§ 66:7 Zia 12.5

kási a kp̄̄n̄̄muu b̄̄b̄̄ a ib̄̄ē̄wa.

¹⁵ Gwa! Dii lé mó ní téo,
aà z̄̄ikas̄̄go ā̄ de lán z̄̄aawa.

A sumá ní kyàwāao,
a ní lele ní t̄̄lep̄̄io.

¹⁶ Asa Dii a yá̄̄kp̄̄aleke ní bui píio ní téo ní f̄̄ndao,
mé gb̄̄é p̄̄o a ní d̄̄ē̄ē̄o f̄̄aao.

¹⁷ Gb̄̄é p̄̄o aai gb̄̄āb̄̄o nízī̄e aa gé sa'oio,
aaī̄o te sa'onazi e swaluu,
aaī̄o s̄̄awa sa'on̄̄o só ní z̄̄aeo ní é̄̄nao,
aa mid̄̄e s̄̄ānū̄e.
Ma Dii m̄̄ame má ò.

¹⁸ An yá̄̄kē̄o ní ní làasō̄o yá̄̄i m̄̄ale mó bui píi
k̄̄āai. Tó aa m̄̄ò, aa w̄̄esi ma gawil̄̄e.

¹⁹ Má seelake ní guu, mí ní gb̄̄é p̄̄o b̄̄ē̄o gb̄̄ae
buī̄wa, Taasisi ní Libiio ní Ludi p̄̄o k̄̄azunā̄o v̄̄io ní
Tubalio ní Gelesio ní ísia baa b̄̄usu z̄̄āz̄̄o, gu p̄̄o wi
ma tó mauo mé w̄̄i w̄̄esi ma gawil̄̄ē̄o, aai ma gawi
kp̄̄awake buī̄ne.

²⁰ Aa b̄̄o ní á gb̄̄é̄̄o bui píi k̄̄i dia s̄̄o k̄̄pe ní s̄̄baonā̄o
ní yiongō̄o kua s̄̄ogō̄o ní zugō̄o guu. Ma Dii ma m̄̄e wa
m̄̄ó̄̄n̄̄o ma kp̄̄éu w̄̄a ma gba Yelusalē̄u ma gb̄̄es̄̄is̄̄i
p̄̄o a kua adoa musu, lá Isailio ì mó ní p̄̄owentio ta
gb̄̄alesai guuwa.

²¹ Ma Dii ma m̄̄e, má ní gb̄̄ē̄o se dile sa'on̄̄o ní
Levii buī̄o ũ.

²² Ma Dii ma m̄̄e lá musu dafu ní z̄̄ile dafu* p̄̄o m̄̄ale
kē̄o ā̄o ku ma ae gō̄pii, màa á n̄̄ē̄o ní á t̄̄o ā̄o ku
gō̄pii.

* **66:22** Isa 65.17, 2P̄̄ie 3.13, Zia 21.1

²³ Ma Dii ma m̀è m̀o ní m̀o, kámabog̀̀zì ní kámabog̀̀zìo, bui píi aliò m̀o kúlei ma ae.

²⁴ Tó aa b̀ò ẁénkpe, aa gb̀é p̀ó b̀ò ma kpeo g̀eo gwagwa. An k̀ò̀biio láao, an té a gao,[†] mé bui píi aò ye ní g̀iyáio.

[†] **66:24** Maa 9.48

clix

Bibeli Luayátaalá **The Holy Bible in the Boko language spoken in Benin and Nigeria**

copyright © 2010 SIM International

Language: Boko

Translation by: SIM International

Boko Bibeli Luayátaala

This translation, published by the SIM au Benin, was published in 2010.

If you are interested in obtaining a printed copy, please contact the SIM at ECWA/SIM H.Q., P.M.B. 2009, Jos, Plateau State, NIGERIA.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-09-25

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 29 Jan 2022

clx

ffb0f4b3-18b7-564f-bd5d-307e9e532fb9